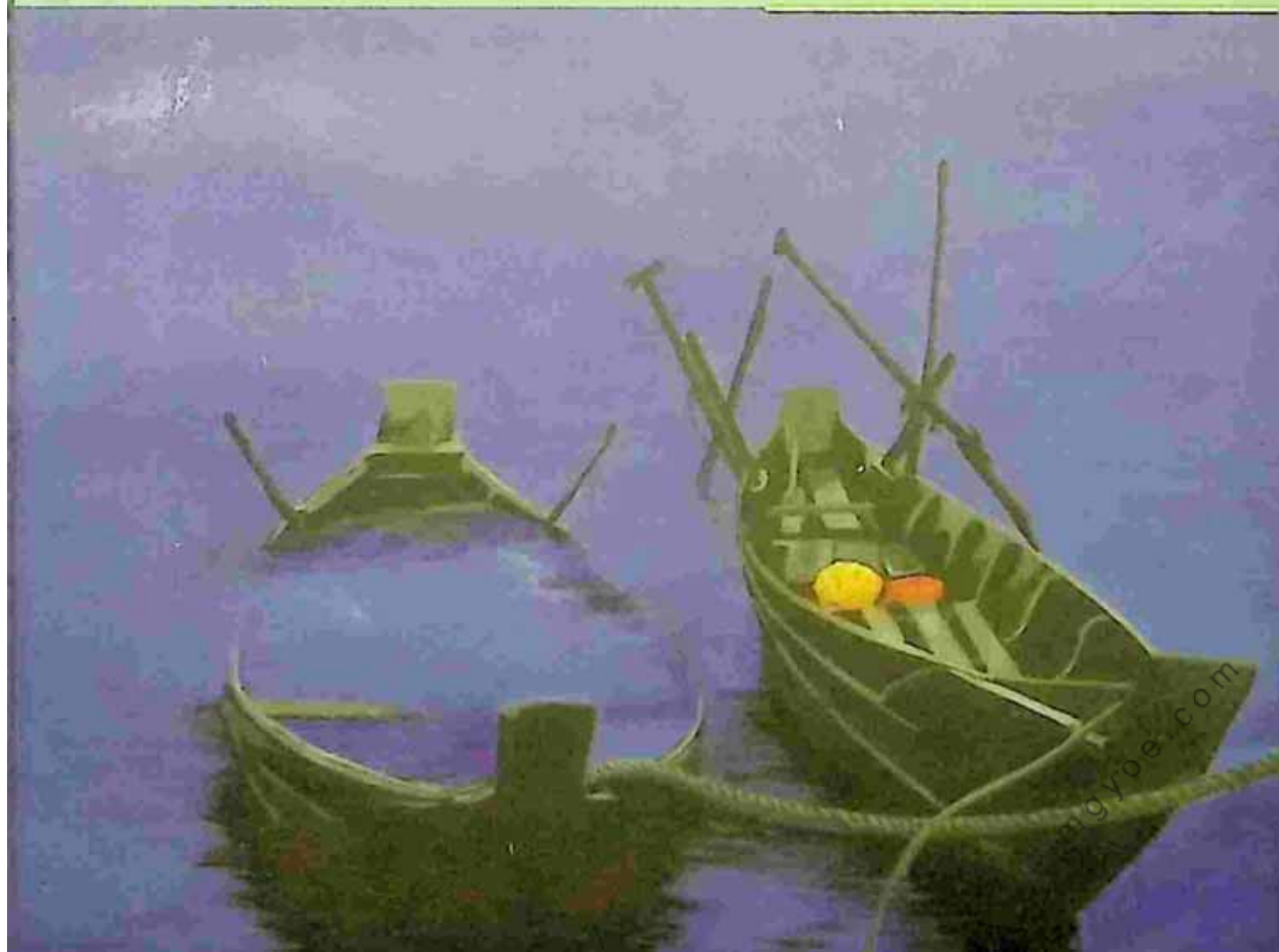

စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ
mgybe.com

လေးကိုတင်

စာကူးတို

စာပေရေးရာဆောင်းပါးများ

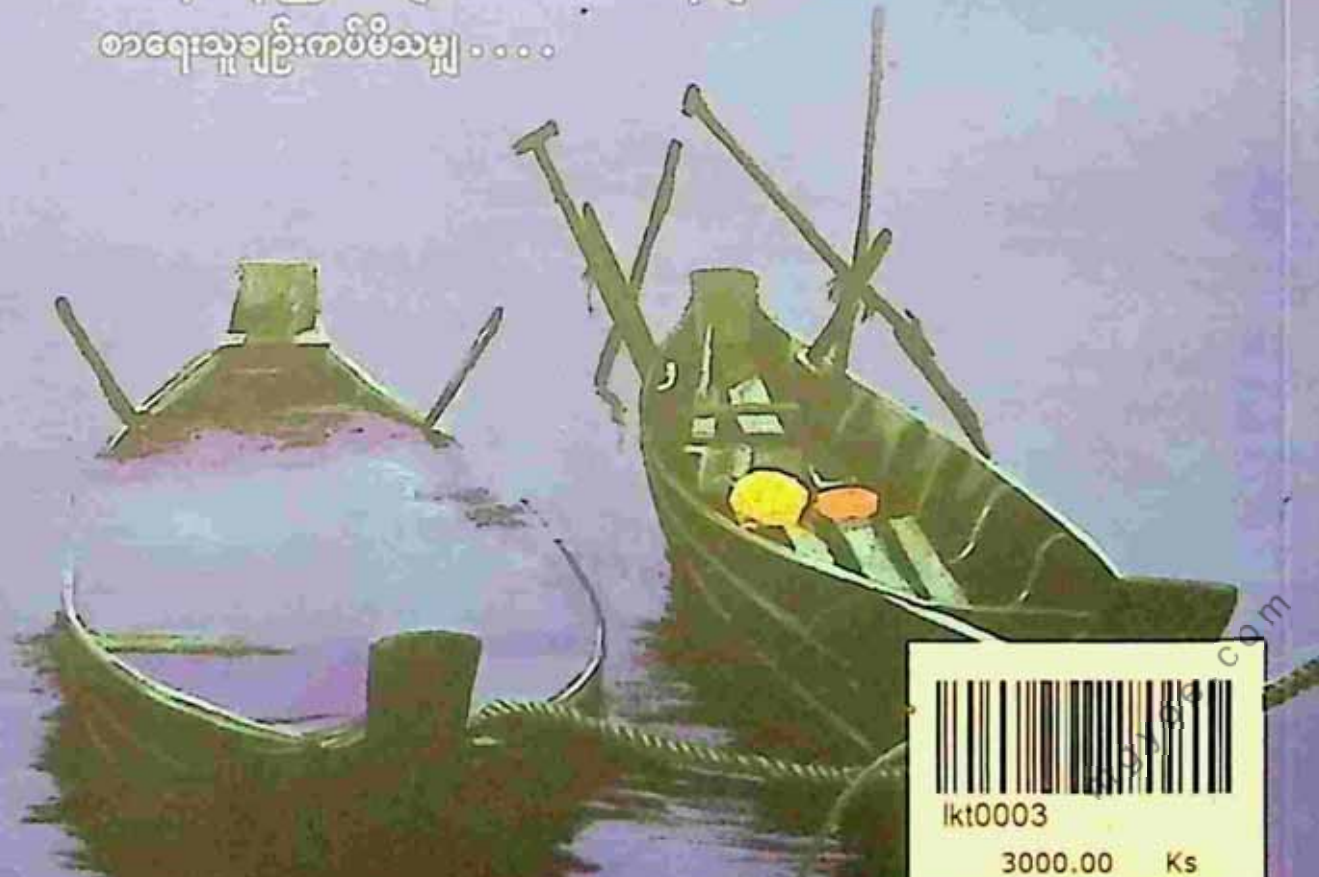
mgyoe.com

လေးကိုတင်

စာကုးတို

စာပေရေးရာဆောင်းပါးများ

ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၊ မြမျိုးလွင်၊
 မဟာဆွေ၊ မောင်မြင့်သိန်း၊ လူထုဦးလှ၊
 ဒဂုန်တာရာ၊ ဝန်းမော်တင်အောင်၊ မြသန်းတင့်၊
 ခင်မျိုးချစ်၊ ဂျာနယ်ကျော်မမလေး၊ ခင်နှင်းယု၊
 အောင်လင်း၊ မောင်သာရ၊ မလိခ၊ မင်းကျော်၊
 ညွန့်ကြူ၊ ဂုဏ်ဝင်း၊ မောင်တင်မြ၊ ဝင်းဦး၊
 မောင်လင်းယုန်(ရှမ်းပြည်)၊ မြန်မာ့အလင်းသန်းညွန့်၊
 ပတ္တမြားခင်၊ မိုးငြိမ်း၊ မမြင့်ခိုင်၊
 ခင်လေးမှု၊ ခင်မြခင်၊ ဝင်းပြုံးမြင့် စသည် စသည်
 စာရေးဆရာကြီးငယ်များ၏ စာပေလက်ရာများအပေါ်
 စာရေးသူချဉ်းကပ်မိသမျှ

 lkt0003
 3000.00 Ks

စာကူးတို့ လေးကိုတင်

မျက်နှာပိုး - ညိုညို၊ စာမျက်နှာ ၂၇၃ + မျက်နှာ၊ ၁၃ ဧင်တီ x ၂၀.၅ ဧင်တီ

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ(၀၀၅၃၈)၊ ၈၅၊ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊ ရန်ကင်း။

ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်(၀၀၄၁၂)၊ ၁၁၇၉၊ မစိုးရိမ်လမ်း၊ ရန်ကင်း။

၂၀၁၆၊ ဩဂုတ်လ၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်ရေ ၅၀၀၊

ရောင်းစျေး ၃၀၀၀ ကျပ်

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်

စာကူးတို
လေးကိုတင်

mgyc.com

mgyc.com

မာတိကာ

-အမှာစာ	က
၁။ နှစ် ၁၀၀ ပြည့် ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ သမိုင်းစာမျက်နှာများ	၁
၂။ မြမျိုးလွင် နှစ်တစ်ရာပြည့်သို့	၉
၃။ နှစ်တစ်ရာပြည့်မဟာဆွေ စာပန်းခြင်းသို့ အမှာ	၁၈
၄။ မောင်မြင့်သိန်း၏ A Book of Verse ကို ဖတ်ရှုခြင်း	၂၃
၅။ ဂန္ထလောက မဂ္ဂဇင်းမှတစ်ဆင့် မောင်သန်းနှင့် ဒက်ဟမ္မားရှိ	၂၉
၆။ ဂုဏ်ယူစရာ တို့မြန်မာ ကျွန်တော်တို့ လူထုဦးလှ	၃၉
၇။ ဒဂုန်တာရာမှ ဒဂုန်တာရာသို့...	၄၅
၈။ ကျွန်တော်၊ သို့မဟုတ် ဗန်းမော်တင်အောင်	၅၅
၉။ အမှောင်ရိပ်ဝယ်မှတစ်ဆင့် ဆရာမြသန်းတင့် ကွယ်လွန်ခြင်း နှစ်နှစ်ပြည့်အမှတ်တရ	၆၆
၁၀။ စာရေးချင်သော စာရေးဆရာမကြီး ခင်မျိုးချစ်	၇၀
၁၁။ စာကူးတို့အတွက် ၆၄ နှစ်က စာအုပ်တစ်အုပ်အကြောင်း	၇၇
၁၂။ ဂျာနယ်ကျော် မမလေးနှင့် သူ၏စာပေလက်ရာများ	၈၈
၁၃။ မွေးတို့အမေ သို့မဟုတ် ခင်နှင်းယု	၁၀၅

၁၄။ ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်က အောင်လင်း	၁၁၆
၁၅။ ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်က မောင်သာရ	၁၂၂
၁၆။ မလိခ၏ မြန်မာဝတ္ထုအညွှန်း စာအုပ်များအကြောင်း	၁၃၃
၁၇။ ခွေးညို ကျော်ဆွေနှင့် မင်းကျော်	၁၄၇
၁၈။ ညွှန်ကြားကဗျာ ညွှန်ကြားစာ	၁၅၇
၁၉။ ဧည့်သည် ကဗျာဆရာ၊ သို့မဟုတ် ဂုဏ်ဝင်း	၁၆၉
၂၀။ ဝင်းလတ်ကို ပေးဖတ်ပါ	၁၇၄
၂၁။ ဝတ္ထုရေးဆရာ မောင်တင်မြ	၁၈၂
၂၂။ ဝင်းဦး အလွမ်းပြေ (သမင်လည်ပြန် ကြည့်ရှုခြင်း)	၁၉၅
၂၃။ လှိုင်းသစ် စာဆိုနှစ်ဦး	၂၀၇
၂၄။ မွေးနေ့ပွဲမှအပြန် မောင်လင်းယုန်(ရှမ်းပြည်)/ မြန်မာ့အလင်းဦးသန်းညွှန်	၂၁၄
၂၅။ ငယ်ငယ်တုန်းက ဝတ္ထုတိုဆရာမ ပတ္တမြားခင်	၂၂၁
၂၆။ မှတ်မှတ်ရရ ဝတ္ထုတိုဆရာများ (၁) မိုးငြိမ်းစ	၂၂၇
၂၇။ ကျွန်တော် ဆက်၍ဖတ်ချင်သော မမြင့်ခိုင်၏ဝတ္ထုများ	၂၄၁
၂၈။ အဇ္ဈတ္တ အလှပိုင်ရှင် ခင်လေးမူ	၂၅၀
၂၉။ အမေ ဆရာမ ဝတ္ထုတိုမှတစ်ဆင့် ခင်မြဇင်...သို့...	၂၆၂
၃၀။ စာအုပ်သစ် မိတ်ဆက်ပွဲမှတစ်ဆင့် ဝင့်ပြုံးမြင့်	၂၇၀

လေးကိုတင်...အတွက် နေရာ...

သူနှင့်ရော ကျွန်တော်နှင့်ပါရင်းနှီးသော စာပေမိတ်ဆွေတစ်ဦးက ကျွန်တော့်ကို မေးခွန်းတစ်ခု ထုတ်ခဲ့ဖူးသည်။ လွန်ခဲ့သော သုံးနှစ်ခန့်က ဖြစ်သည်။

မြန်မာစာပေလောကမှာ လေးကိုတင်ကို ဘယ်နေရာမှာ ထားသင့် သလဲ...တဲ့။ ထိုစဉ်က “ကျွန်တော် စဉ်းစားဦးမယ်”ဟုသာ ပြန်ပြောခဲ့မိသည် ထင်ပါသည်။ ယခု ထိုမေးခွန်းကိုပင် ပြန်စဉ်းစားနေမိ သည်။

x x x

လေးကိုတင် သို့မဟုတ် ကိုတင်မောင်ဝင်းနှင့် ကျွန်တော် စတင် သိကျွမ်းသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်း သုံးခုကျော်လွန်ခဲ့ပါပြီ။ ကျွန်တော်နှင့် သိကျွမ်းသည့်အချိန်တွင် သူ၏ရွှေရောင်နေ့ရက်များ ကုန်ဆုံးစအချိန် (ဇွန်လ ၄၀ တင်မောင်ဝင်းဘဝ မှေးမှိန်စအချိန်)၊ အိမ်ထောင်ရေးအဆင် မပြေချိန်၊ စပို့ရှပ်အင်္ကျီနှင့်ဘောင်းဘီဝတ်သောအချိန်၊ ကဗျာဆရာတစ်ဦးက ဘောင်းဘီဝတ် ဂန္ထဝင်သမားကြီးဟု ချစ်စနိုးကျီစယ်နေသောအချိန်၊ လမ်းမတော်တစ်ဝိုက်တွင် ကျင်လည်ကျက်စားနေသောအချိန်၊ ပွဲစားကြီး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှာ စာပေပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခုကို အမောတကောရှာဖွေနေချိန်။

ကျွန်တော်က နှစ်ဆယ်ရာစုဆည်းဆာ မြန်မာဝတ္ထုတိုများ... စီးရီးကို မဂ္ဂဇင်းများတွင် ဆက်တိုက်ရေးသားနေစဉ် သူက ကျွန်တော့် ရေးသားပုံကိုသဘောကျပြီး မှတ်မှတ်ရရ ဝတ္ထုတိုများ ရေးသားဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင်ဝန်ခံခဲ့ဖူးသည်။ အမှန်တော့ သူရေးသည်က ကျွန်တော် နှင့်မတူပါ။ ကျွန်တော်က ကျွန်တော်နှစ်သက်သော မြန်မာဝတ္ထုတို ဆရာ များ၏ အကောင်းဆုံး(ဟုထင်သော) ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ဖွင့်ဆိုရှင်းပြရင်း သူ၏ အခြားဝတ္ထုတိုများကို ချဉ်းကပ် လေ့လာခြင်း ပုံစံဖြစ်သည်။ အကဲဖြတ် သည့်ဘက်ကို အလေးပေးခဲ့သည်။ သူက စာရေးသူ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း (Brief Story) ကို ထည့်သွင်း ရေးသားလေ့ ရှိပါသည်။

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် သူ၏ မှတ်မှတ်ရရ ဝတ္ထုတိုများတွင် အပင်ပန်းခံ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အထင်အရှား တွေ့ရသည်။ စာပေသုတေသီ များ၊ မြန်မာစာ ကျောင်းသားများအတွက် အလေးဂရုပြုရသည့် ဆောင်းပါး များ ဖြစ်လာသည်။

သူက ကဗျာဆရာလေးများ၏ ကဗျာစာအုပ်များ ထုတ်ဝေပေးရန် ထုတ်ဝေသူအချို့ကို တိုက်တွန်းပြီး စာအုပ်ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ အမှာစာ ရေးသားပေးခြင်း၊ ထိုစာအုပ်များအပေါ် ဝေဖန်ညွှန်းဆိုခြင်းဖြင့် တက်သစ်စ စာရေးဆရာများကို အားပေးချီးမြှင့်ခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်။ သူသည် ငွေကြေး တစ်စုံတစ်ရာ မမျှော်မှန်းသော စာပေအေးဂျင့် တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ဖတ်ညွှန်းကဏ္ဍတွင်လည်း စီးမျောခဲ့သေးသည်။

ထို့နောက် စာအုပ်တိုက်ကြီး အချို့၏ ဝတ္ထုတိုလက်ရွေးစင်၊ အက်ဆေးလက်ရွေးစင်၊ ကဗျာလက်ရွေးစင် စာအုပ်များ စီစဉ်ပေးသူလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ယခု စာကူးတို့တွင် ပါဝင်သော စာရေးဆရာကြီးများ၏ စာပေ လက်ရာတွေ ညွှန်းဆိုသရုပ်ခွဲပြသော ဆောင်းပါးများကို နှစ်အတန်ကြာ စူးနစ်ခံစား ရေးသားခဲ့ရကြောင်း သူ့စာဖတ်ကြည့်လျှင် သိသာလှပါသည်။

ဆရာမ မိုးငြိမ်းစ ဆိုလျှင် ထိုအကြည့် ဝတ္ထုတိုမှစ၍ နွေနေ အောက်မှာကြွ လုံးချင်းဝတ္ထုအထိ အကြိမ်ကြိမ် ခံစားရေးဖွဲ့ပြီး ဖြစ်လေ သည်။ မောင်မြင့်သိန်း၏ A Book of Verse စာအုပ်ဆိုလျှင် လူသိနည်း

mgyoe.com

သောစာအုပ်နှင့် လူသိနည်းသော စာရေးဆရာ ဖြစ်သည်။ မောင်မြင့်သိန်း
၏အိပ်မပျော်သောညများ (When At nights I Strive To Sleep)
စာအုပ်မှာ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ် အသောကအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေ
ဖြန့်ချိခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်မှာ ဖြစ်သည်။ မှတ်တမ်းများ၊ မြန်မာ
ကဗျာများ၊ ကိုယ်တိုင်ရေး ကဗျာများ အားလုံးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်
ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

စာရေးသူ မောင်မြင့်သိန်းမှာ တရားသူကြီးချုပ်ရာထူးအထိ
တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။

သူ၏ စာကူးတို့ကိုဖတ်ပြီး ပထမဦးဆုံး အမှတ်ရမိသည်က
အမျိုးသားစာဆို ကဗျာဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာတစ်ပိုဒ်ကိုဖြစ်လေ
သည်။

မြင်ပြန်ဝိုးဝါး၊ ကျွန်းညိုကြား၌
လူးလာချင်လို၊ ငါ...တောင်းဆိုသည်
လှေကိုပြင်ပ ကူးတို့မှူး...

ငှက်ခတ်သမားကောင်းဖြစ်ဖို့ ခိုးရိပ်လေရိပ်ကိုလည်း သိရမည်။
ရေစီးရေလာ ရေကြောကိုလည်းနားလည်ရမည်။ ကိုယ့်လှေပေါ်
တင်ဆောင် နိုင်သည့် ဝန်ကိုလည်း အတိအကျ ချင့်တွက်နိုင်ရမည်။
ထိုသူသည် ကူးတို့မှူးကောင်းတစ်ဦးဖြစ်မှာ သေချာသည်။

လွန်ခဲ့သော သုံးနှစ်က မေးခွန်းကို ကျွန်တော် ဖြေဆိုပြီးပါပြီ။
မောင်ခိုင်လတ်
၁၅-၁-၂၀၁၅

mgjoe.com

mgjoe.com

နှစ် ၁၀၀ ပြည့် ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ သမိုင်းစာမျက်နှာများ

(၁)

၂၀ ရာစု မြန်မာစာပေလောကတွင် မြန်မာစာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာ၊ သတင်းစာဆရာကြီးများ၏ ရာပြည့်ပွဲများသည် စိကာစဉ်ကာ အသီးသီးကျင်းပသွားခဲ့ကြပါသည်။ စာရေးဆရာကြီးများထဲမှ ပီမိုးနင်း၊ မဟာဆွေ၊ ဇေယျ၊ ရွှေဥဒေါင်း၊ သိပ္ပံမောင်ဝ၊ ဒဂုန်ခင်ခင်လေး၊ ပုပ္ဖား ဦးကျော်ရင်၊ ဦးသော်ဇင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ကဗျာဆရာကြီးများထဲမှ ဇော်ဂျီ၊ မင်းသုဝဏ်တို့သည်လည်းကောင်း စသဖြင့် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

သတင်းစာဆရာကြီးများထဲမှ ထွန်းနေ့စဉ် ဦးထွန်းဖေ၊ မိုးကြိုးဦးအုန်းခင် စသဖြင့် ရာပြည့်သွားခဲ့သော်လည်း စာတစ်စောင် ပေတစ်ဖွဲ့ဖြင့်သာ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့နိုင်ပါသည်။ စာရေးဆရာကြီးများထဲမှ ကုသ၊ ခင်စောမူ၊ ဂူဝံ၊ မောင်ထင်၊ ဒဂုန်ဦးထွန်းမြင့်တို့သည်လည်း ထို့အတူပင် ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ စာရေးဆရာ၊ သတင်းစာဆရာကြီး ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ နှစ်တစ်ရာပြည့် အထိမ်းအမှတ်သည် အချိန်ကာလအားဖြင့် ဆိုလျှင် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကျရောက်တော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်နှင့် ဂျာနယ်ကျော် မမလေးတို့သည် မြန်မာစာပေလောကတွင် မောင်တစ်ထမ်း မယ်တစ်ရွက်ဆိုသလို အထင်ကရ စာရေးဆရာ၊ ဆရာမကြီးနှင့် သတင်းစာဆရာ၊ ဆရာမကြီးတို့ဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းပြည်၏ “စတုတ္ထမဏ္ဍိုင်” (Fourth State) တွင် စစ်ကြိုခေတ်မှစ၍ ဂျပန်ခေတ်၊ကက်စ်ဘီ (CAS-B) ခေတ်အထိ “မြန်မာ့အလင်း” သတင်းစာ နှင့် “ဂျာနယ်ကျော်” တို့တွင် အယ်ဒီတာအဖြစ် တာဝန်ယူ ထမ်းဆောင်ခဲ့ သော ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဧပြီလ ၉ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ဆုံးပါးသွားခဲ့သော်လည်း ဇနီးဖြစ်သူ ဂျာနယ်ကျော်မမလေးသည် စစ်ပြီးခေတ်နှင့်လွတ်လပ်ရေးခေတ် နိဒါန်းကာလများအထိ “ဂျာနယ်ကျော်”၊ “ပြည်သူ့ဟစ်တိုင်”၊ “ဂန္ထဝင်” ဂျာနယ်များတွင် အယ်ဒီတာအဖြစ် တာဝန်ယူ ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ဂျာနယ်ကျော်မမလေးသည် ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင် ၏ ဘဝကောက်ကြောင်းနှင့် စုတ်ချက်များကို ဆီဆေးပန်းချီကားတစ်ချပ် နှယ် ခြယ်မှုန်းရေးဆွဲသကဲ့သို့ “သူလိုလူ” ဆိုသော ဝတ္ထုဟန် အတ္ထုပ္ပတ္တိ စာအုပ်ဖြင့် ရေးသားမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် (A Man Like Him) ဆိုပြီး စာရေးဆရာမ မသီဂီက ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင် ကွယ်လွန်ပြီး ၁၅ နှစ်ပြည့်သောနေ့ တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဘောက်ထော်ရပ်၊ ပြည်သာယာလမ်း၊ အမှတ် ၈ နေ ဂျာနယ်ကျော် မမလေးနေအိမ်၌ အထိမ်းအမှတ်ပွဲကလေး ကျင်းပခဲ့သည်။^၁ မိခင်ဂျာနယ်ကျော်မမလေးနှင့်သားသမီးများဖြစ်ကြသော သမီး “ဒေါက်တာ ခင်လေးမြင့်” (ပြင်သစ်စာရေးဆရာ “စန့်တက်ရှု ပေရီ၏ “မင်းသားလေး” ဝတ္ထုကို ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။) သား “မောင် သိန်းတန်” (“သည်အရွယ်” ဝတ္ထုတိုလုံးချင်းစာအုပ်ရေးသားခဲ့ပြီး “နှမလက်လျှော့နေလေတော့” ရုပ်ရှင် ကား ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ မင်းသားအဖြစ်လည်း သရုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။) သား “မိုးဟိန်း” (သားဂျာနယ်ကျော်) [Harmony of Head and Heart ကဗျာစာအုပ်၊ ပထမတစ်ဆစ်ချိုး (ပုံရိပ်လွှာ အလင်္ကာ ဓမ္မစာစု)စာအုပ် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။] တို့သည် ဖခင်၏ မိတ်ဆွေသင်္ဂဟများကြားဝယ် ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ သတင်းစာဆရာ၊ စာရေးဆရာနှင့် နိုင်ငံရေး သမားဘဝများကို တမ်းတအောက်မေ့သတိရသော နေ့တစ်နေ့ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ဂျာနယ်ကျော် စီးဆင်းမှု၊ ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်နှင့် ။

(၂)

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်နှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်းစာမျက်နှာ အသီးသီးတွင် ကမ္ဘာ့မင်းတင် ရေးသားခဲ့ကြရာ အစောဆုံး တွေ့မြင်ဖတ်ရှု ရသော မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ(၂)၌ ဤသို့ မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

“ဦးချစ်မောင်သည် ဉာဏ်ထက်မြက်၍ အလုပ်ကို မနားမနေ ကြိုးစားလုပ်ကာ စာမပြတ် ဖတ်လေ့ရှိသဖြင့် မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ တိုက်တွင် ညအယ်ဒီတာဘဝမှ အယ်ဒီတာချုပ်အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာခဲ့သည်။ သတင်းစာအယ်ဒီတာအဖြစ်ဖြင့် မျိုးချစ် စိတ်အရင်းခံ ရှိပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း နိုင်ငံအကျိုးအတွက် အကျိုးရှိမည့် အရေးကိစ္စများတွင် ရဲရဲရင့်ရင့် ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ ရေးသားရင်း လွတ်လပ်စွာ ရေးသားခွင့်အတွက် တိုက်ရင်နှင့် စိတ်သဘောချင်းမတူ သဖြင့် ၁၃၀၁ ခုနှစ် (ခရစ် ၁၉၃၉ ခုနှစ်) တွင် အယ်ဒီတာအဖြစ်မှ နုတ်ထွက် သည်။

ထိုသို့ နုတ်ထွက်ပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင်ဦးစီး၍ ဂျာနယ်ကျော် အမည်ဖြင့် သတင်းစဉ်စာစောင်ကို ထုတ်ဝေလိုက်ရာ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး တို့ကို ပြတ်ပြတ်သားသား ဝေဖန်ရေးသားသဖြင့် အလွန် လူကြိုက်များခဲ့ သည်။

စာအုပ်စာတမ်းအနေဖြင့် စံပြတင်ဦး၏ “မြန်မာစာရေးဆရာ အဘိဓာန်၊ သို့မဟုတ် ၂၀ ရာစု ကျော်ကြားသော မြန်မာစာရေးဆရာ များ” စာအုပ်တွင်လည်း မှတ်တမ်းတင် ရေးသားပြုစုထားပါသည်။ (၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် စံပြစာပေတိုက်မှ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)

“ဦးချစ်မောင်က သွေးက စကားပြောသူဟု ဆိုရပေမည်။ မျိုးချစ် စိတ်ဓာတ်၊ နိုင်ငံချစ်စိတ်ဓာတ် အလွန်ပြင်းထန်သူ တစ်ဦးပင်။ ထို့ကြောင့် လည်း မြန်မာ့အလင်း အယ်ဒီတာချုပ်အဖြစ်ဖြင့် နိုင်ငံနှင့်လူမျိုး အကျိုး ရှိမည်ဆိုလျှင် မည်သည့် အရာမျှ မထောက်မကွက် ရက်ရက်ရဲရဲပင် ရေးသားတင်ပြလေ့ ရှိသည်။ ဤသို့ ရေးသားချက်များကြောင့် အုပ်ချုပ်သူ လူတန်းစား နယ်ချဲ့နဂါး၏ မျက်စောင်းထိုးခြင်းကို မကြာခဏခံခဲ့ရသည်။”

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏မိခင် ဒေါ်စောယုသည် ရွှေကျင်

mgsa.com

ဝန်ကြီးဦးကျင်၏ သမီးဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့သမားတို့ မြန်မာပြည် သိမ်းယူခဲ့စဉ်က တော်လှန်တိုက်ခိုက်ရင်း ကျဆုံးခဲ့သည်။^၂ ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ သတင်းစာဆရာဘဝ အနေအထားအပြင် တိုင်းရေးပြည်ရာ “ဖ-ဆ-ပ-လအစိုးရ ဖွဲ့စည်းရန် ဘုရင်ခံထံသို့ တောင်းဆိုချက် စည်းကမ်း များရေးဆွဲကြရာတွင် ဦးချစ်မောင်ကား အဓိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သူဖြစ်ပါ သည်။”

ဂျာနယ်ကျော်မမလေး၏ “သူလိုလူ” စာအုပ်တွင် နောက်ဆက်တွဲ အနေဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

x x x

(၃)

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် မြန်မာစာပေလောကတွင် ကဏ္ဍ အသီးသီး၌ ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ သော “မြန်မာပြည် စာရေးဆရာများ အစည်းအရုံး” (Burma Writer's Union) တွင် ဥက္ကဋ္ဌ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဒဂုန်နတ်ရှင်တို့ဦးဆောင် နေစဉ် အမှုဆောင်အဖွဲ့တွင် ဦးချစ်မောင်လည်းတစ်ယောက် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လှေလှော်အသင်းတွင် စာရေး ဆရာကြီး “အိတ်ချ်ဂျီဝဲလ်” (H.G. Well) ဂုဏ်ပြုပွဲသို့ တက်ရောက်ခဲ့ သည်။^၃

၁၉၄၄ ခုနှစ် (ဂျပန်ခေတ်) တွင် ဒေါက်တာဘဟန် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော မြန်မာနိုင်ငံ ပညာတံခွန်အသင်း လက်အောက်ရှိ အဘိဓာန်ကျမ်းနှင့် စွယ်စုံကျမ်း ပြုစုရေးရာမှ ဝန်ထမ်းများ (ဦးဝန်၊ ဦးမာဃ၊ ဒေါ်မမကြီး၊ ဦးယုဆိုင်၊ တက်တိုး၊ ကက်သရင်းခင်ခင်... စသဖြင့်) ၏ “ဦးပုညနေ့” ကို ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် စာဆိုတော်နေ့ ဖြစ်ပေါ်လာရန်

၂။ မြန်မာစာရေးဆရာ အဘိဓာန်၊ စံပြုတင်ဦး။
၃။ မြန်မာနိုင်ငံ စာရေးဆရာအသင်း ပေါ်ပေါက်လာခြင်း၊ မင်းကျော် (မိုးဂျာနယ်၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ)။

အကြောင်း ဖန်လာပါသည်။ အစည်းအဝေးတစ်ရပ် ကျင်းပရာ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင် အပါအဝင် စာပေပညာရှင် ၁၁ ဦးတက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။

ယင်းအစည်းအဝေးတွင် ဦးပုညနေ့အစား မြန်မာစာဆိုတော်နေ့ တစ်နေ့ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရန် ဆွေးနွေးကြသည်။ ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် အဆိုတစ်ရပ် တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

“ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက်၌ နတ်တော်လတွင် စစ်ဘက်၊ စာပေဘက်တို့က ထူးချွန်သော ပညာရှင်များနှင့် မင်းညီမင်းသား များမတ်များအား ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးများ ချီးမြှင့်သည့် အစဉ်အလာရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုအစဉ်အလာအတိုင်း နတ်တော်လ၏ နေ့တစ်နေ့ကို စာဆိုတော်နေ့ အဖြစ် ရွေးချယ်သင့်ပါသည်ဟု အဆိုပြုသည်။ ထိုအဆိုကို သူရိယဦးသိမ်းမောင် (စာရေးဆရာအသင်း ဥက္ကဋ္ဌ)က ထောက်ခံ၍ နတ်တော် လဆန်း ၁ ရက်နေ့ကို မြန်မာစာဆိုတော်နေ့အဖြစ် အစည်းအဝေးက တညီတညွတ်တည်း လက်ခံအတည်ပြုလိုက်ကြ၏။”

စာဆိုတော်နေ့နှင့် ပတ်သက်၍ ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ နောက်ဆုံး ရေးသားခဲ့သော “စာဆိုတော်နေ့ကြီး”တွင် ဤသို့ ရေးသား တင်ပြခဲ့ပါသည်။

“နတ်လသဘင်၊ ရောက်ပြန်လျှင်လည်း၊ ဖျင်မျှအံ့ထပ်၊ ဘွဲ့တပ်မည်ပေး၊ ဆုံရေးတိုက်ဘက်၊ စွယ်ရှက်ခေါင်ခေါင်၊ ဆင်ပြောင်မုန်ယု၊ နန်းရတုကို၊ ဇေမ္ဗုသခင်၊ မရွှင်တောင့်တင်း၊ ရင်ညောင်းပင်နွဲ့၊ သိကြားစံသို့၊ မင်းဝံရွှေတောင်၊ မြို့ရန်အောင်သည်၊ သာခေါင်မကျွန်းလှည့်လေတော့... ဟူ၍လာရှိသောအရ နတ်တော်လတွင် ဘွဲ့အပ်ခြင်း၊ အမည်ပေးခြင်းတည်း ဟူသော မင်းပွဲသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပ ချီးမြှောက်ကြကြောင်း ထင်ရှားသည်”

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ သားငယ် “မိုးဟိန်း (သားဂျာနယ်ကျော်)” သည် ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာတစ်ယောက်အဖြစ်ရောက်ရှိလာသောအခါ ဖခင်ပုံရိပ်ကို “ပို၍ ပို၍ သိလာရသော အုတ်ဖိုသားတစ်ယောက်

၄။ မြန်မာ့ရိုးရာ ရာသီပွဲတော်များ၊ ဦးအေးနိုင် (အစိုးရ ဓမ္မာစရိယ-ဘီအေ)။

အကြောင်း”ဆောင်းပါးဖြင့် တာမွေအပိုင်းမှ ဂုဏ်လစ်ဈေးဘက်သို့ ဦးချစ်မောင် လမ်းအတိုင်း ဆိုက်ကားစီးလာရင်း (ဂုဏ်လစ် ဦးချစ်မောင်ကိုတော့ မသိ၊ ကျွန်တော်သိသော ဦးချစ်မောင်ကား...) ဆိုပြီး ဖခင်ဘဝ အလျားအနံ့များ ကို ခံစားရေးဖွဲ့ထားခဲ့ပါသည်။

ယင်းဆောင်းပါး၏ နောက်ဆုံးအခန်း (ဈာပနတစ်ခု)တွင်...

“သေဆုံးချိန်တွင် ဦးချစ်မောင်သည် အသက် ၃၅ နှစ်သာရှိသေး ၏။ ဦးချစ်မောင်၏ ဈာပနအခမ်းအနားတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက “ကျုပ်တို့တော့ လက်ရုံးတစ်ဖက် ပြုတ်သွားပြီ” အစချီ၍ ဦးချစ်မောင် အကြောင်းများနှင့်အဆုံးသတ်တွင် “ဦးချစ်မောင်လို လူမျိုးကိုတော့ ခြေကျင် ပို့သင့်ပါတယ်”^၅ ဟု ပြောခဲ့သည်။

ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ ဈာပနတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အပါအဝင် ဖ-ဆ-ပ-လ အဖွဲ့ဝင်များ၊ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ သတင်းစာ ဆရာ၊ ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာများ၊ ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေ သင်္ဂဟများနှင့် ကျန်ရစ်သူဇနီး သားသမီးများသည် ရွှေတိဂုံဘုရား တောင်ဘက်ရှိ ဦးဘရီ ဇရပ်မှ ကြံတောသုသာန်အထိ ခြေကျင်လျှောက်ကြ၍ ဂူသွင်းသင်္ဂြိုဟ်ခဲ့ကြ ပါသည်။

(၄)

ဂျာနယ်ကျော် မမလေး၏ “သူလိုလူ” သို့မဟုတ် ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် ဘဝခရီးဖော်ကို မည်သို့ရွေးချယ်ခဲ့သည်များ ရှိသေး သည်။ ယနေ့ဆိုလျှင် “သူလိုလူ” (A Man Like Him) ဆိုသော စာအုပ်အား မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် နှစ်ဘာသာအဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ကော်နယ်တက္ကသိုလ် စာပေအသိုင်းအဝန်းတွင် ဤသို့သော သတင်းစာဆရာ၊ ဤသို့သော အယ်ဒီတာ၊ ဤသို့သော စာရေးဆရာကြီး၏ ဘဝနောက်ခံအကြောင်းများကို နှစ်ပေါင်းများစွာကြာမှ နားလည် သိမြင်ရ သော်လည်း လွန်ခဲ့သော နှစ် ၅၀ ကျော်ကတည်းက နားလည် သိမြင်ရလျှင်

၅။ ရတနာမြေမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ။

ကောင်းလေစွဟု တုံ့ပြန်သံများပင် ကြားနေရပါသည်။

ကမ္ဘာစာပေရပ်ဝန်း ရောက်ရှိသွားပြီဖြစ်သော ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် ဘဝခရီးဖော်ဖြစ်သော ဂျာနယ်ကျော်မမလေးအား မည်သို့မည်ပုံ ရွေးချယ်သွားသည်ကို “လှကွန့်”၏ “ရှာလီဝေလင်၊ သို့မဟုတ်...”^၆ ဆောင်းပါးတွင် ဖတ်ရှုတွေ့ရှိရပါသည်။

“ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် “ကွီ”^၇ ဝတ္ထုကို အတော်နှစ်မြိုက်သည်။ “ကွီ” ဝတ္ထုကို အခေါက်ခေါက် အခါခါ ဖတ်သည်။ “ကွီ” လို သတင်းစာဆရာကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်လိုဟန်လည်းရှိသည်။ “ကွီ” ဝတ္ထုထဲက “ကွီ”ရဲ့ချစ်သူ “ရှာလီဝေလင်”ကိုလည်း သဘောကျနေဟန် တူသည်။ “ရှာလီဝေလင်”သည် “ကွီ”ကို သတင်းစာဆရာကောင်းတစ်ဦး ဖြစ်လာစေရန် အဘက်ဘက်က အကူအညီပေးခဲ့သည်။ “ကွီ” စိတ်မငြိငြင် ရအောင်၊ စိတ်ရှိတိုင်း လုပ်နိုင်အောင် ပံ့ပိုးခဲ့သည်။

ဦးချစ်မောင်သည် “ကွီ”ကို အားကျလေသလား မပြောတတ်၊ “ရှာလီဝေလင်”လို မိန်းမစားကိုလည်း လိုလားတောင့်တဖြစ်မည်မှာ မလွဲဟု ယူဆရသည်။

အခုတော့ ဦးချစ်မောင် ရောက်လာခဲ့ပြီ။

တကယ်တော့ ဒေါ်တင်လှိုင်သည် ဦးချစ်မောင်၏ “ရှာလီဝေလင်” ဖြစ်ခဲ့ပြီ။ ဦးချစ်မောင် ကံကောင်းလေစွ။

ဒဂုန်တာရာ၏ “ရုပ်ပုံလွှာ”စာအုပ်တွင် “မေတ္တာပန်းတစ်ပွင့်” ဟူ၍ ဂျာနယ်ကျော်မမလေး ရုပ်ပုံလွှာကို ရေးသားဖော်ပြရာတွင်လည်း...

“ဂျပန်ခေတ် ရွှေတောင်ကြား ဗိုလ်လကျားအိမ်တွင် ဖြစ်၏။ တစ်ညနေ ဦးချစ်မောင်နှင့်ဇနီး လာလည်ကြသည်။ ကျွန်တော်မှာ စန္ဒရား တီးလျက်ရှိ၏။ ထိုအခိုက် ဦးချစ်မောင်မှာ မူးသည်ဆိုကာ အန်လေသည်။ သူ၏ဇနီးမှာ ဘေးမှပြုစုလျက်ရှိရာ အုံနေသောလူများထဲမှ ကျွန်တော့်အား ရေတစ်ခွက်ပေးပါဟု ခိုင်း၏။”

၆။ ရွက်နုဝေမဂ္ဂဇင်း၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ။

၇။ “ကွီ”လုံးချင်းဝတ္ထုအား ဦးဝင်းတင် ပြန်ဆိုထုတ်ဝေခဲ့သည်။

စင်စစ် မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းစာမျက်နှာများတွင် မောင်တစ်ထမ်း
 မယ်တစ်ရွက်ဆိုသော ဂျာနယ်ကျော် ဇနီးမောင်နှံတို့သည် နိုင်ငံ့လွတ်လပ်
 ရေး၊ နိုင်ငံ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံ့စာပေရေးရာ နယ်ပယ်များတွင် အထင်
 ကရများပင် ကျန်ရစ်တည်ရှိနေပါသည်။ ထို့ပြင် “စာပေမိသားစု သစ်ပင်”
 (Family Tree) ဟု ဆိုရလောက်အောင် သားသမီးများသည်လည်း
 ကလောင်ကိုယ်စီဖြင့် မြန်မာစာပေနယ်ပယ်တွင် ထင်ရှားခဲ့ကြပါသည်။

ယနေ့ နက်ဖြန်ဆိုလျှင် ယင်းမိသားစု သစ်ပင်ထဲမှ ပင်စည်၊ ပင်မ
 တစ်ခုဖြစ်သော ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်သည် နှစ်တစ်ရာပြည့်ဆိုသော
 ဘဝသက္ကရာဇ်တစ်ခုကို တည်ဆောက်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ
 ရာပြည့်ပွဲသဘင်တွင် မြေးဖြစ်သူ ကိုသိမ်းစိုး (သီဟရတနာ)တို့သည်ဘိုးဘွား
 အမွေအနှစ်ကိုချစ်မြတ်နိုးစွာ ဆင်ယင်ရတော့မည်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ။

ရနံ့သစ်မဂ္ဂဇင်း

၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ။

မမျိုးလွင် နှစ်တစ်ရာပြည့်သို့

(၁)

တစ်ခါက ထန်းရိပ်ညို ဦးမျိုးခင်ကို အကြောင်းပြု၍ မန္တလေးသို့ မကြာခဏ သွားလာရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ယခင်ကလည်း မကြာခဏ မှိုင်းလွင်တို့ရှိရာ၊ ဒေါက်တာစိုးလင်းတို့ရှိရာ၊ ဟော...ခုလည်း မကြာခဏ၊ တစ်ခါတစ်ရံပဲ မကြာခဏများ ပျောက်သွားခဲ့ကြပါသည်။ ထိုအခါများတွင် လူက မန္တလေး မရောက်တော့၊ စိတ်က မန္တလေး ရောက်နေပြန်သည်။

ငယ်စဉ်ကပင် အရိပ်ထင်နေသော မန္တလေး ဂီတသံစဉ်များ၊ အငြိမ့် ဆိုင်းချက်နှင့် ကကွက်များ၊ ပန်းချီကားချပ်နှင့် စုတ်ချက်များ၊ ပြီးတော့... စာပေလက်ရာများ၊ စိတ်လွင်ပြင်တွင် ပြန်လည် အရိပ်ထင်နေသည်။ အထူးသဖြင့် စာပေလက်ရာများ ဖြစ်သည်။ ၂၀ ရာစု ခေတ်ဦး ကာလမှ ဒဂုန်ခင်ခင်လေးတို့၏ ကြည်တော်ထက်၊ ရွှေလိပ်ပြာ၊ အောင်တော်မူ စသည့် တစ်မတ်တန် ဝတ္ထုတိုစာအုပ်ကလေးများခေတ်၊ နောက် စစ်ပြီးခေတ် လူထု ဂျာနယ်၊ သတင်းစာ၊ ရွှေမန်းစာဆို၊ နတ်ရှင်နောင် အစရှိသော သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းများခေတ်၊ နောက်ဆုံး အထက်ဗမာနိုင်ငံ စာရေးဆရာ အသင်း၏ ဓမ္မဗိမာန် စာတမ်းများခေတ်၊ စာပေခေတ်ကြေးမုံများကို အရိပ် ထင်နေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မနှစ်က ၂၀၀၁ ခုနှစ် နှစ်သစ်ကြိုပွဲ ဆရာပါရဂူစာအုပ် (၁၀၀) ပြည့်ပွဲနှင့် ထန်းရိပ်ညို ပန်းချီပြပွဲတို့အတွက် မန္တလေးသို့ စိုးဝင်းငြိမ်းကောင်းမှုကြောင့် ရောက်သွားရပြန်သည်။ ထိုမတိုင်မီ နှစ်လယ်လောက်က မဟာဆွေ နှစ်တစ်ရာပြည့်ပွဲ ကျင်းပရာ အမရပူရရှိ ဆရာတော် ဦးပညာ၏ တောင်လေးလုံးကျောင်းသို့ ရောက်ခဲ့သေးသည်။ ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်ဆွေဦး သားအမိတို့၏ စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေ နှစ်တစ်ရာပြည့်ပွဲကို တက်ရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခါများတွင် စာပေအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် ကျင်လည်ရင်း စာအကြောင်း၊ ပေအကြောင်းများ တခုတ်တရ ပြောဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ယခု ၂၀၀၁ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ ရက်ထုတ် အလင်းတန်းဂျာနယ်မှ ဆရာဆူးငှက်၏ “ကျွန်တော့် မိတ်ဆွေတွေကို ကြည်ညိုစွာ မြင်လိုက်ချင်” ခေါင်းစီးအောက်မှ “မြမျိုးလွင် နှစ်တစ်ရာပြည့်လှပြီ” ဆောင်းပါးဖတ်မိသောအခါ စာပေလက်ရာများ အရိပ်များ ထင်ကျန်ရစ်သော ကျွန်တော်သည် မြမျိုးလွင်၏ စာပေလက်ရာများကို ပြန်လည် အောက်မေ့သတိရနေပါတော့သည်။

(၂)

ကျွန်တော်တို့ငယ်စဉ်က အိမ်မှာ အစ်မကြီးများ ဖတ်ရှုနေကြသော ရှုမဝ၊ မြဝတီ၊ သွေးသောက်မဂ္ဂဇင်းများကို ကောက်ယူဖတ်ရှုမိရာ ဝတ္ထုတိုများစွာကို နှစ်ခြိုက်သဘောကျမိပါသည်။ ထိုအထဲတွင် စာရေးဆရာ မြမျိုးလွင်၏ ဝတ္ထုတိုများ၊ ဝတ္ထုလတ်များ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။ “ဇေတဝနေ၊ ယာယီနှစ်၊ ထိုက်သူပန်” အစရှိသော ဝတ္ထုတိုများ၊ “သုတ်ဖြူးလေပြည်၊ ရမ္မက်” အစရှိသော မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုရှည်များ၊ (ဘုန်းကြီးကျောင်းနောက်ခံ အချစ်ဇာတ်လမ်းဖြစ်သော “ဇေတဝနေ” ဝတ္ထုတိုမှစ၍ ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ဆောင်၊ စကားပြောခန်းများနှင့်အရေးအသားများကို စွဲလမ်းမိပါသည်။) နောက် မြမျိုးလွင်ဝတ္ထုများ နှစ်ခြိုက်ကြောင်း ပြောမိရာ အစ်မကြီးများက လုံးချင်းစာအုပ်ကလေးများ ထုတ်ယူပေးထားပါသည်။

“ရီသဲ့သဲ့ဝတ္ထုလုံးချင်းကို စတင်ဖတ်မိသည်။ သတင်းစာအယ်ဒီတာ ကိုရေချမ်းဆီရောက်လာသော ကုမ္ပဏီ ကန်ထရိုက်တာ မေမေခင်၏ သရုပ်

မှာ စစဖတ်ချင်း စိတ်ဝင်စားသွားသည်။ နောက် သူဌေးကိုသိန်းတန်၊ သုံးပွင့်ဆိုင်ဇာတ်လမ်း၊ အထူးသဖြင့် အပြန်အလှန် စကားပြောခန်းများကို အသံဖြင့် အော်ဖတ်ရသည်။ ကျွန်တော့်မှာ ရီသဲ့သဲ့ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းထဲ ရောက်သွားခဲ့ပါသည်။ စကားပြောကအစ အသံပြုကာ ဖတ်ရသေးသည်။ ကြည့်ပါ...

“မေမေခင်လည်း ဟန်ဆောင်မနေနိုင်တော့ပဲ လိုက်လျော၍ ပြုံးရှာ ခြင်းဖြင့် သဘောကျသော မျက်နှာနှစ်ခုမှာ လမ်းနှစ်စင်းထွက်သလို ဝင်း ဝင်းပြီးသာ နေကြသည်ကို ကောင်းစွာ တွေ့မြင်ရလေသတည်း။”

ဒုတိယမြောက် ဖတ်မိသော ဝတ္ထုလုံးချင်းမှာ “တစ်ခုလပ်” ဖြစ်ပါ သည်။ အနှစ်ခြိုက်ဆုံး ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းပင်။ သူဌေး ဦးမျိုးမင်းသားသည် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင်ပြီး ဘွဲ့ရအောင် ပညာသင်မည်။ ချစ်သူကြွယ် ကြွယ်ကလည်း ထိုအတူပင်။ စိတ်တူကိုယ်တူ ချစ်သူဘဝများ၊ သို့ရာတွင် သူဌေးသားဘွဲ့ရပညာတတ် ဖေသိန်းသည် မြန်မာပြည်အနှံ့ခရီးထွက်သည်။ လုပ်ငန်းများရှာသည်။ (ရေနံမြေ၊ မိုးကုတ်၊ နမ္မတူ၊ ကျောက်မဲ၊ တောင်ကြီး စသဖြင့်) နောက် စော်ဘွားကတော်၊ သားသမီး လိုချင်နေသော မိန်းမ တစ်ယောက်နှင့်တွေ့သည်။ ကတော်အဖြစ်မှ ဖျောက်ထားပြီး မခင်ဝင်းဖြစ် နေသည်။ ရန်ကုန်သားနှင့် ညားခဲ့ပြီး တစ်ခုလပ်ဖြစ်နေသည်။ ဖေသိန်းနှင့် တွေ့ပြီး ရည်ငံသွားခဲ့ကြသည်။ သားသမီးရှိလာသည်။ သို့သော် မခင်ဝင်း က စော်ဘွားကတော် ပြန်ဖြစ်ရသည်။ ကလေးမွေးရသည်။ ကွယ်လွန် သွားရသည်။ ကိုဖေသိန်းအတွက် စာတစ်စောင်သာ ထားရစ်ခဲ့သည်။ ဇာတ်လမ်းအဆုံးတွင် မခင်ဝင်း(ခေါ်) စော်ဘွားကတော်၏ အုတ်ဂူသို့ ဖေသိန်းရောက်လာသည်။ သားကလေး “ကိုကို” နှင့် တွေ့ရသည်။ ပီဘိ ကြေကွဲစရာဇာတ်သိမ်း၊ “တစ်ခုလပ်” ဖတ်ရင်း ရုပ်ရှင်ပိတ်ကားပေါ်မှ ဇာတ်ဆောင်၊ ဇာတ်လမ်းများ ဖြစ်သွား ပြန်သည်။ တကယ့်အဖြစ်အပျက် များလား၊ သံသယဝင်ရသည်။ စာရေး ဆရာ မြမျိုးလွင်သည် “မခင်ဝင်း သို့” လိပ်မူပြီး စာတိုကလေးရေးရင်း “ဤဝတ္ထုကို ကျွန်ုပ် ရေးခြင်းအားဖြင့် မခင်ဝင်းတွင် အပြစ်ကင်းရုံသာမက လောက၏ သူတော်ကောင်းမလေးဟု ထင်ရှားပါစေသတည်း” ဟု အမှာ ပါးခဲ့လေသည်။

ထိုမှစ၍ မြေမျိုးလွင်ဝတ္ထုများ လိုက်လံဖတ်မိပါတော့သည်။ မဂ္ဂဇင်းမှ၊ လုံးချင်းဝတ္ထုမှ စသဖြင့်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတစ်ဝိုက်မှ စတင်ထုတ်ဝေလာသော မန္တလေး ပြည်ညွန့်တိုက်ထုတ် (အခြား ရန်ကုန်တိုးတက်ရေး၊ ရွှေဒေါင်းညို၊ မန္တလေး ဆန်းထုတ်ဝေရေး၊ အောင်ထွန်း ကုမ္ပဏီ၊ တို့ခေတ်စာစောင်) မညာနဲ့၊ မာတုဂါမ (၁၉၃၆)၊ သနားလို့၊ ပလီအိုးမ နှစ်တစ်ရာ (၁၉၃၆)၊ လေချိုသွေး (၁၉၃၈)၊ မုန်းချစ်သနား (၁၉၉၁)၊ စာပုလွေ၊ စာတိုစာစ၊ ပြည်ညွန့်တိုက်မှ လေးပဲတန်ဝတ္ထုစာအုပ်ကလေးများ အထူးပြုထုတ်ဝေခဲ့ရာ ဆရာဆူးငှက်က “ဆရာကြီး မြေမျိုးလွင် ထင်ရှားတာက ဝတ္ထုတွေပါ။ လေးပဲတန် ဝတ္ထုခေတ်ကို ထူထောင်တံခွန်စိုက်ထူသူလို့တောင် ပြောလို့ရပါတယ်” ဟု ရေးသားဖော်ပြသွားခဲ့လေသည်။

တစ်ခါကလည်း စာရေးဆရာ “တင့်တယ်” က ဆရာ မြေမျိုးလွင်၏ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်တွင် “ကျွန်တော် ဝတ္ထုဖတ်တတ်စအရွယ်က ဖတ်ခဲ့ဖူးသော ထိုစကားလုံးကလေးများကို ယခုထက်တိုင်အောင် မှတ်မိ၍နေပါသေးသည်။ ထိုဝတ္ထုကို မန္တလေး ပြည်ညွန့်တိုက်က ၁၉၃၀ ပြည့်ကျော်စ နှစ်များအတွင်းက ထုတ်ဝေခဲ့သည်ဟု ထင်ပါသည်” ဟု ရေးသားခဲ့သေးသည်။ နောက် ဆရာတင့်တယ်ကပင် “ကျွန်တော်တို့၏ စာရေးဆရာဖြစ်ခြင်း အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်အဖြစ်လည်း ဆရာရေးဟန်ကို အတုယူခဲ့ခြင်းသည် အပါအဝင်ဖြစ်၏” ဟု ရေးသားခဲ့ရာ မြေမျိုးလွင်၏ ဝတ္ထုစာပေသည် မြန်မာစာပေလောကတွင် မည်မျှအောင်မြင်ထင်ရှားခဲ့သည်ကို လေ့လာမိပါတော့သည်။ အခြား သင်္ခါ၊ မြကေတု စသည့် စာရေးဆရာများရှိသေးသည်ပင်။

(၃)

စစ်ကြိုခေတ်၊ မြန်မာစာရေး ဆရာများထဲတွင် ထင်ရှားလာခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး မြေမျိုးလွင်သည် စစ်ပြီးခေတ်တိုင် ကျော်ကြားနေဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူငယ်လူရွယ်ဘာဝ ချစ်ခင်ရည်ငံကြသော ဇာတ်လမ်းများ၊ ၎င်းတို့၏ စရိုက်လက္ခဏာများ၊ ပြောဆိုဟန်များကို တစေ့တစောင်း တင်ပြခဲ့သည်။ နှုတ်ရေးစကားတတ်၊ သွက်လက်ချက်ချာသော ဇာတ်ဆောင်စရိုက်များသည် စာဖတ်ပရိသတ် ကြားဝယ်

ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြို့ပြနောက်ခံ၊ ကျေးလက်နောက်ခံ ဇာတ်လမ်းများကို မြန်မာ လူမှုစရိုက်များ ထည့်သွင်းရေးသားသည်။ ထို့ပြင် ခေတ်မီသည်၊ ခေတ်ဆန် သည်၊ မြို့လည်း မြို့အလျောက်၊ တောလည်း တောအလျောက်ပင်။ ကျေးလက်နောက်ခံဝတ္ထုတိုများတွင် “သူငယ်ချင်းကောင်းယောင်းမတို့လေ” (၁၉၃၈) ဝတ္ထုတိုသည် ထူးခြားဆန်းသစ်သည်။ သရုပ်မှန်ဝတ္ထုတို လက်ရာ များထဲမှ မြို့ပြနောက်ခံ ဝတ္ထုတိုများတွင် “ဆင်းရဲသား” (၁၉၃၄) ဝတ္ထုတို သည်လည်း ဆန်းသစ်သည်။ ဟာသဝတ္ထုတိုများ ရှိသေးသည်။ ဥပမာ... မစောမြိုင်၊ ရှင်ဘုရားစူး၊ နောက်ဘဝ ဝတ္ထုတိုများ။

ရုပ်ရှင်အဖြစ် ရိုက်ကူးရသော ဝတ္ထုလုံးချင်းများပိုင်ရှင် “တစ်လိမ် နှစ်လိမ်” ဝတ္ထုလုံးချင်းဆိုလျှင် စစ်ကြိုခေတ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ လွတ်လပ်ရေး ခေတ်တွင် “စိန်ကဲ၊ မြကဲ၊ ပတ္တမြားကဲ” အမည်ဖြင့် တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်တိတိ ရိုက်ခဲ့ရသည်။ မြမျိုးလွင်အား ရန်ကုန်ဂေဇက် (အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်) သတင်းစာတွင် သူကြီးဂေဇက်ဦးခင်မောင်က "Modernity is Mya Myo Lwin's Key note" ဟူ၍ သုံးသပ် ချီးကျူးခံရလေသည်။

နောက် ... စာအရေးနိုင်ဆုံးသော စာရေးဆရာကြီးလည်း ဖြစ်ပါ သည်။ လုံးချင်းဝတ္ထု ရာနှင့်ချီ၍ ရေးသားပြုစုခဲ့သည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်က အင်္ဂလိပ်စာရေး ဆရာကြီး “အိတ်ချ်ဂျီ၊ ဝဲလ်” (H.G Well) မြန်မာပြည် ရောက်စဉ် မြန်မာစာရေးဆရာများနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။ မြမျိုးလွင်လည်း ပါလာသည်။ အိတ်ချ်ဂျီဝဲလ်က မြမျိုးလွင်သည် ဝတ္ထုစာပေလက်ရာ ၄၀၀ ကျော် ရေးပြီးပြီဆိုသဖြင့် အလွန်အံ့ဩကာ ချီးကျူးခဲ့လေသည်။ စစ်ကြိုခေတ် က ဖြစ်သည်။ စစ်ပြီးခေတ်၊ လွတ်လပ်ရေးကာလအထိ၊ ကောက်သင်းကောက် ကြည့်လျှင် အုပ်ရေ ၈၀၀ မျှရှိနေပါသည်။ (စိုးရှိန်၏ “မြမျိုးလွင်၏ စာ” ဆောင်းပါးတွင် စုဆောင်းရသမျှ တင်ပြထားသည်။) တချို့ စာပေလက်ရာ များမှာမူ လန်ဒန်ပြတိုက်တွင် ရှိနေပါသည်။ (နတ်မောက်ထွန်းရှိန်၏ “မြမျိုးလွင်၏ စာပေစိတ်” ဆောင်းပါးတွင် ဖော်ပြထားသည်။)

ဝတ္ထုစာပေများအပြင် ဆောင်းပါးများ၊ အက်ဆေးများလည်း ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ဆောင်းပါးများတွင် မြဝတီမဂ္ဂဇင်း (၁၉၆၁၊ ဖေဖော်

ဝါရီလ) တွင်ပါသော “ကြိုးဒဏ်ဟူသည်” ဆောင်းပါးမှာ လူမှုကျင့်ဝတ် တရားများကို တင်ပြသွားခဲ့သည်။ “ကြိုးဒဏ်အစ အင်္ဂလိပ်ကဆိုလျှင် မှား မည်မဟုတ်ပေ” ဟူ၍။ ခရစ်နှစ် ၄၄၉ ခုနှစ်၊ ဂျာမန်မျိုးနွယ် (အင်ဂလို ဆက်ဆွန်) နှင့် ဂျူးတို့ အင်္ဂလန် သိမ်းပိုက်ခဲ့စဉ်ကပါလာသော ကြိုးပေးစနစ် ကအစ ဇာစ်မြစ်လိုက်ပြီး ရေးသားခဲ့ပါသည်။ မြမျိုးလွင် လက်ရာ ဆောင်းပါး များထဲတွင် စိတ်ဝင်စားစရာပင်။ နောက် မိမိ၏ဘဝအတွေ့အကြုံများကို ပြန်လည်ရေးသားနေသော ရှုမဝမဂ္ဂဇင်း (၁၉၇၀၊ ဇူလိုင်၊ သြဂုတ်၊ စက်တင်ဘာ) တွင်ပါသော “ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်များ” ဆောင်းပါးများမှာလည်း လေ့လာမှတ်သားစရာများ ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာကြီး မြမျိုးလွင်သည် အသက် ၆၀ နှစ်အရွယ် မကွယ်လွန်မီ တစ်ရက်အလိုအထိ ဆောင်းပါးများရေးသားခဲ့ပါသည်။ တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် ကွယ်လွန်သောနေ့မှာပင် ၁၁-၉-၇၀ ထုတ် ဟံသာဝတီသတင်းစာတွင် “အလို့ ခံကြရတာများ မသနားစမ်းပါနဲ့” (ဗေဒင်ဆရာအပေါ် ယုံကြည်နေသော သူဌေးတစ်ဦးအကြောင်း ဆောင်းပါး) ပါလာခဲ့လေသည်။

စာရေးဆရာဘဝကို ချစ်မြတ်နိုးသူများအနက် ကျွန်တော်လည်း တစ်ယောက်အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့တိုင်အောင်လည်း ချစ်မြတ်နိုးလျက်၊ သေသည်အထိလည်း ချစ်မြတ်နိုးသွားမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော်လည်း စာရေးဆရာဘဝကား ထမင်းမဝ၊ ယင်းသို့ ထမင်းမဝခြင်းကို ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအတွက်သော် ပဓာနမပြု၊ အသက် ၁၈ နှစ်သားမှ အသက် ၄၀ သို့တိုင် နှစ်ပေါင်း ၂၂ နှစ်ကာလပတ်လုံး စာရေးဆရာဘဝနှင့်...”

မြမျိုးလွင်၏ အထက်ပါ “စာပုလွေ” စာအုပ်မှ အကြောင်းများမှာ သူ၏ဘဝကို စာပေဘဝဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားပြီးကြောင်း ဖော်ပြရင်း (တကယ်လည်း) ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် အသက် ၆၈ နှစ်အရွယ်အထိ စာရေးဆရာ ဘဝနှင့် နေထိုင်သွားခဲ့ပါတော့သည်။

(၄)

မြမျိုးလွင်၏ ကဗျာထဲတွင် ထူးထူးခြားခြား လက်ရာများအနေ ဖြင့် အက်ဆေးခေါ် စာတမ်းငယ်များ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော် ငယ်စဉ်က ဖတ်ခဲ့ရသော အက်ဆေးတစ်ပုဒ်မှာ ယနေ့တိုင် မှတ်မိနေဆဲ။ ကိုဖေမောင် ဆိုသူနှင့်လမ်းလျှောက်ထွက်လာရင်း မဟာသကျသီဟဘုရားထဲမှ နေပြည် တော် ခြင်းအဖွဲ့ ခြင်းခတ်သွားပုံကို ရေးပြသွားသည်။ မျက်စိထဲ မြင်လာ သည်အထိ ဖတ်ရှုခဲ့ရသည်။ ဆိုင်းသံများလည်း နားထဲကြားယောင်ခဲ့ရ သည်။ ကိုဘသိန်း ခြင်းခတ်ပုံမှာ...

“သူ့နေရာသို့ ပြန်ရောက်ပြီး မဟာနှင့် မြောက်လိုက်ပြန်တော့၏။ လူနှင့်လွတ်ရုံကလေးမျှ ကျော်ထွက်သွားသည့်အတွက် ဖျတ်ခနဲလှည့်လိုက် ကာ သမင်လည်ပြန် ဒူးကလေးနှင့်ဆင့်လိုက်ရာ ထောင်တက်သွားလျက် ချက်ချင်း ပြန်ကျသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မဟာညွန့်နှင့် ဖမ်းရင်း ဘယ်နှင့် ဆက်ဝိုက်ပြီးလျှင် ပြုံးပြုံးကလေး မော့ကြည့်ရာက တစ်ဖန် ပြန်အကျမှာ ညာနှင့် ရိုက်လိုက်သောကြောင့် ပရိသတ်တွေ အဲခနဲဖြစ်ရင်း လက်ခုပံသံ တွေ ဖြောင်းဖြောင်းညံ့သွားတော့၏။”

ခြင်းခတ်သူသည် ခြင်းလုံးအတွဲများကို ဆက်တိုက်ခတ်သွားပုံ ဖြစ်ပါသည်။ အသေးစိတ် သရုပ်ဖော်ထားသည်။ မဟာ၊ သမင်လည်ပြန်၊ မဟာညွန့်၊ ဝိုက် စသဖြင့် ခြင်းကြီး၊ခြင်းလတ် ပညာများပြသွားပုံကို စာလုံး အက္ခရာဖြင့် တင်ပြထားခြင်းပင်။ (စာတမ်းငယ် စာပေစာတမ်း ဒုတိယတွဲ တွင် တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်က (ဖတ်ရှု၍ မပြီးနိုင်သည့် ရသမြောက်သည့်စာ ဖြစ်လာပါသည်)ဟူ၍ တင်ပြဖတ်ကြားသွားခဲ့သည်။)

ဆရာကြီးမြမျိုးလွင်သည် ယင်းကဲ့သို့ အက်ဆေးမျိုးကို “စာပေလွေ” အမည်ဖြင့် စာအုပ်ကလေးတစ်အုပ်ဖြစ်အောင် ရေးသားခဲ့သည်။ အခန်း(၄) ခန်းခွဲပြီး နိဒါန်းစကားပါးကာ (၁) ဗိုလ်လောင်း၊ (၂) ခြင်းပွဲ၊ (၃) လူ့ဘဝ မှာမူ အတွေးဒဿနများ ပါလာသည်။

“တွေးသည့်မိခင်၊ ကျေးဇူးရှင် ဝမ်းဗိုက်မှ ဖွားမြင်လိုက်သော အခါ ထိန်လင်းဝင်းပြောင်၊ အရောင်မျိုးစုံ ခြယ်လှယ်လျက် အသွယ်သွယ် အဝဝ၊ အစစအရာရာ၊အဖြာဖြာ အမျိုးမျိုး၊အဆန်းရော အရိုးရော၊ရောပြွမ်းရှုပ်ထွေး

နေသော လောကကြီး၏...” ဆိုသော အရေးအသား ကွန့်မြူးဟန်ကအစ စိတ်ဝင်စားစရာ ပြသွားပါသည်။

နောက်ဆုံးအပုဒ်မှာ “ဆင်းရဲသား” အမျိုးသားနောက်ခံ၊ အလုပ် သမားဘဝ သရုပ်ဖော် လက်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ စာပေလွေအပြင် အခြား “မြေမျိုးလွင်၏ စာတိုစာစ” စာအုပ် ရှိပါသေးသည်။ မြန်မာစာရေးဆရာ တစ်ယောက်၏ အံ့လောက်ဖွယ်ရာ စာပေလက်ရာများဟု ဆိုချင်ပါသည်။

ဆရာကြီး မြေမျိုးလွင်သည် ဤသို့သော စာတမ်းလက်ရာများကို “ခေတ်ထဲတွင် “ဆန်း” ကြည့်သော “ခေတ်ဆန်း” မဟုတ်၊ ခေတ်ကို စမ်းကြည့်သည့် “ခေတ်စမ်း” အက်ဆေးရေးနည်းခေါ်သည့် စာစီစာကုံး ဖြစ်၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ဝတ္ထုလည်းမမည်၊ ဆောင်းပါးလည်း မဟုတ်၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိလည်း မခေါ်နိုင်သော ကြားကျသော အရေးအသားမျိုးပေတည်း” ဟူ၍ လည်း ကောင်း ရေးသားဝန်ခံခဲ့လေသည်။

(၄)

ဆရာကြီး မြေမျိုးလွင်ကို ၁၉၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့ (၁၂၆၄ ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၃ ရက်နေ့) တွင် မန္တလေးမြို့၌ အဖ ဦးမွန်း၊ အမိ ဒေါ်ဆိုင်တို့မှ မွေးဖွားခဲ့သည်။ တတိယမြောက်သား၊ မန္တလေး စိန်ပိတာ ကျောင်း၌ သတ္တမတန်းအထိ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ အသက် ၁၈ နှစ်သား တွင် သံတော်ဆင့်သတင်းစာ၌ ဆောင်းပါး စတင်ရေးသားခဲ့သည်။ အသက် ၂၀ အရွယ်အထိ “ရွှေစန်ညို၊ မန်းသား၊ ဝိဇယ ကလောင်အမည်ဖြင့် “သော် ကမယ်” လေးပဲတန်ဝတ္ထုကို ပထမဦးဆုံး ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ရာ စစ်ကြို ခေတ်တွင် မြေမျိုးလွင်၏ လေးပဲတန် ဝတ္ထုခေတ်ဖြစ်လာခဲ့သည်အထိ ထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့ပါသည်။ (အထက်ဗမာနိုင်ငံ စာရေးဆရာအသင်းမှ ဓမ္မဗိမာန် စာတမ်းများတွင် မြေမျိုးလွင် စာပေလက်ရာများကိုဖတ်ကြားခဲ့သည်။) ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် မန္တလေးမြို့၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ ပါသည်။ ဇနီး ဒေါ်မြသောင်းနှင့် သားသမီးများ ကျန်ရစ်ခဲ့ပါသည်။ သား ဖြစ်သူမှာ “မောင်ဆင်ခြင်” အမည်ဖြင့် စာပေများ ရေးသားလျက်ပင်။

အသက် ၁၈ နှစ်သားမှ စတင်ရေးသားခဲ့သော ဆရာကြီးသည် အသက် ၆၀ နှစ်အရွယ်အထိ “ရွှေညိုမ့်ဆိုသော တောသူမလေး ဇာတ်ဆောင်ထားပြီး သရုပ်ဖော် ဆောင်းပါးများ”ကို ဟံသာဝတီသတင်းစာတွင် ရေးသားရင်းဖြင့် ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။

မြန်မာစာပေလောကတွင် ၂၀ ရာစုခေတ်ဦးပိုင်း ဝတ္ထုရေးဆရာ၊ ဆရာမများ အသီးသီး ပေါ်ထွန်းလာရာ (ရွှေဥဒေါင်း၊ မဟာဆွေ၊ ဒဂုန်ရွှေမျှား၊ ပီမိုးနင်း၊ ဇေယျ၊ လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီး၊ ဒဂုန်ခင်ခင်လေး၊ ဒဂုန်ခင်လေးဆွေ...စသဖြင့်) ထိုအထဲတွင် ဆရာမြမျိုးလွင်လည်း တစ်ယောက်အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ များလှစွာသော စာပေလက်ရာများကို မြန်မာစာပေ ဘဏ္ဍာတိုက်သို့ ထည့်သွင်းပေးအပ်ခဲ့သည်။ အချစ်၊ အလွမ်း၊ အသောမှသည် အမျိုးသားရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးများအထိ ဝေဝေဆာဆာ ရေးသားသွားခဲ့သည့် “ဝတ္ထုရေး ဆရာကြီး” (Great Novelist) ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရင်း ဆရာကြီး၏ ရာပြည့်စာပေပွဲသဘင်ကို လှမ်းမြင်နေပါတော့သတည်း။ ။

ဟန်သစ်မဂ္ဂဇင်း
၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ။

နှစ်တစ်ရာပြည့် မဟာဆွေ စာပန်းခြင်းသို့ အမှာ

(၁)

ရာစုတစ်ခုသည် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ တိတိ ရှိပါသည်။ ထိုနှစ် ၁၀၀ အတွင်း လူ့အဖွဲ့အစည်း အသီးသီး၌ အကျိုးပြုလုပ်ငန်းများ၊ ကြိုးပမ်း တီထွင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသူများ အမျိုးမျိုး ရှိခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုရေးရာ၊ သိပ္ပံပညာ အရပ်ရပ်၊ စာပေအနုပညာရေးရာ အစရှိသော နယ်ပယ်များတွင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ လူ့အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးသည် ဆက်လက် တည်တံ့ခိုင်မြဲလာသည်။ ပို၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ လူသားမျိုးနွယ်များသည်လည်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာတွင် လည်းကောင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတွင်လည်းကောင်း ယင်းအကျိုးပြုလုပ်ငန်းများ၏ ရလဒ်များဖြင့် နှစ်သိမ့်ကျေနပ်လျက် ရှေ့သို့ ဆက်လက်တက်လှမ်းနေကြပါတော့သည်။

တစ်ဖန် ရှေ့သို့တက်လှမ်းရာမှ နောက်သို့ သမင်လည်ပြန် ကြည့်ရှုရပြန်သည်။ ဖြစ်စဉ်များ စိကာစဉ်ကာ တွေ့မြင်ရတတ်သည်။ သို့နှင့် မည်သူသည် မည်သို့သော အကျိုးပြုလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပါသနည်း။ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖြစ်သနစ်၊ ကြံစည်ဖန်တီးချက်၊ ဖြစ်တည် ပေါ်ထွန်းလာမှု စသဖြင့် အတိတ်၏အဖြစ်များကို တွေ့မြင်ကြရပါသည်။ အောက်မေ့ဖွယ်ရာများပင်။ ထိုအခါတွင် လူ့သမိုင်း၏ အစဉ်အလာကောင်းများကို

ထိန်းသိမ်းရန် ပြုလုပ်လာကြသည်။ စာပေအက္ခရာဖြင့် မှတ်တမ်း တင်ခြင်း၊ ပြတိုက်များတွင် သိမ်းဆည်းတင်ပြခြင်း၊ နောက် ဓာတ်ပုံ မှတ်တမ်းများ၊ ဖလင်ကော်ပြားများ၊ ကွန်ပျူတာ အချက်အလက်များ။

စာပေအနုပညာနယ်ပယ်တွင်မူ စာအုပ်စာတမ်းများဖြင့် စာပေအက္ခရာ သမိုင်းကြောင်းများ အမြဲတစေ ရှိခဲ့လေသည်။ ကျွန်တော်တို့ စာပေသမိုင်းတွင် ဤသို့ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ဖူးကြပါသည်။ ပုဂံခေတ်၊ အင်းဝခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်များမှသည် သူ့ကျွန်ဘဝရောက်ရသည့် ကိုလိုနီခေတ်၊ နောက် လွတ်လပ်ရေးခေတ်၊ ခေတ်အသီးသီးတွင်ဖြစ်သည် ဆိုပါစို့။ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးငယ် စာရေးဆရာ၊ စာရေးဆရာမများသည် မည်သို့သော စာပေအကျိုးပြုလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်သွားခဲ့ကြပါသနည်း။ သူ့သမိုင်းနှင့်သူ၊ အနန္တ သူရိယ၊ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၊ ရှင်မဟာ သီလဝံသ၊ ဝန်ကြီး ပဒေသရာဇာ၊ နဝဒေး၊ ဦးပုည၊ ဦးစ၊ အချုပ်တန်း ဆရာဖေ၊ ဆီးဘန်းနီဆရာတော်၊ ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်းဘဝမှ စာပေအနုပညာရှင်များ၊ သူ့သမိုင်းနှင့်သူပင်။ တစ်ဖန် သူ့ကျွန်ဘဝ ရောက်နေရဆဲ ၂၀ ရာစု နှစ်ဦးနှစ်ဖျားတွင်လည်း ရှိခဲ့ဖူးကြပါသည်။ ဂျိမ်းလှကျော်၊ ဦးလတ်၊ ဦးလွန်း (ခေါ်) မစ္စတာမောင်မှိုင်း၊ ရွှေဥဒေါင်း၊ ပီမိုးနင်း၊ ဇေယျ၊ ဒဂုန်ခင်ခင်လေး၊ မဟာဆွေ၊ မြန်မာစာပေ ဘဏ္ဍာတိုက်သို့ စာပေနဝရတ် ကိုးသွယ်ရတနာများကို ဖြည့်စွက်စုဆောင်းပေးခဲ့ကြသူများ၊ အခြား အခြားသော စာရေးဆရာ၊ စာရေးဆရာမများလည်း ရှိပါသေးသည်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်မှ သိပ္ပံမောင်ဝ၊ ဇော်ဂျီ၊ ကုသ၊ မောင်ထင်၊ သိန်းဖေမြင့်... စသဖြင့်...

(၂)

မြန်မာစာပေလောကတွင် စာရေးဆရာအချို့သည် ယနေ့ဆိုလျှင် နှစ် ၁၀၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ်များပင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ မကြာမီကဆိုလျှင် စာရေးဆရာကြီး ဇေယျ၏ ရာပြည့်အကြိယွဲအနေဖြင့် ဝါမိုးအောင် စာပေတိုက်မှ ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲ ပြုလုပ်၍ အထိမ်းအမှတ်ကြို လုပ်ခဲ့ကြသည်။ နောက် စာရေးဆရာ သိပ္ပံမောင်ဝ၏ ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်လည်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ အောက်မေ့ဖွယ်ရာများကို မှတ်မှတ်ရရ ပြုလုပ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စကားမစပ် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ နှစ် ၅၀၀ ပြည့်အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် မြန်-စာ-ပြန့်အသင်းမှ စာပေါင်းစု စာအုပ်တစ်အုပ်နှင့် ဦးသော်ဇင်၏ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ကဗျာသာရ စာအုပ်များထုတ်ဝေပြီး ကျေးဇူးဥပကာရ ပြန်ပြုလိုက်သည်ကို ဖော်ပြချင်ပါသေးသည်။

နိုင်ငံရပ်ခြားတွင်လည်း စာရေးဆရာများ၏ ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်ပွဲများ ပြုလုပ်ခင်းကျင်းပြသရင်း ဂုဏ်ပြုခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန် စာပေလောကမှ စာရေးဆရာကြီး “အားနက် ဟဲမင်းဝေး” (Ernest Hemingway) ဆိုလျှင် ၁၉၉၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ကျရောက်ခဲ့သော နှစ် ၁၀၀ ပြည့်ပွဲကို ကျန်ရစ်သူ မိသားစုများက ဦးဆောင်ပြီး ဖခင်ဖြစ်သူ ဟဲမင်းဝေး၏ နောက်ဆုံးလက်ရာ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို အမှတ်တရ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် စာကြည့်တိုက်တစ်တိုက်တွင် ဟဲမင်းဝေး၏ ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာအုပ်စာတမ်းများ ပြပွဲနှင့် နိုင်ငံတကာမှ စာရေးဆရာများ၏ စာပေနီးနှောပွဲများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။

ထိုသို့သော အောက်မေ့ဖွယ်ရာ အထိမ်းအမှတ် ပြပွဲများနှင့်အတူ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ကျရောက်သည့် မြန်မာစာပေလောကမှ ထင်ရှားခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေ၏ နှစ် ၁၀၀ ပြည့်ပွဲသည်လည်း လက်ကမ်းကြိုဆိုလျက် ရှိနေပါသည်။ ထိုအခါ စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေနှင့် သူ၏စာပေလက်ရာများကို ဖတ်ခဲ့ဖူးသော စာဖတ်ပရိသတ်များကိုယ်စား၊ စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေနှင့် သူ၏စာပေလက်ရာများကြောင့် ဩဇာသက်ရောက်ခံရဖူးသော ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များကိုယ်စား၊ နောက်ဆုံး စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေနှင့် သူ၏စာပေလက်ရာများ၏ စာပေနီးနှောပွဲများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာစာပေလောကအပေါ် အကျိုးပြုခဲ့သော ရလဒ်များကိုယ်စား နှစ် ၁၀၀ ပြည့် အမှတ်တရများ ကိုယ်ထင်ပြုလာပါတော့သည်။

စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေသည် စစ်ကြိုခေတ် စာပေလောကတွင် အမျိုးသားရေး စာပေလက်ရာများ အထင်ကရ ဖန်တီးပြုစုခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ရသစာပေများဖြင့် ရေးသားပြုစုခဲ့သူပင်။ ဝတ္ထုတို၊ ဝတ္ထုလတ်၊ ဝတ္ထုရှည်များစွာ။ ထိုခေတ် ထိုကာလများက သူ၏ စာပေများ

ကို ဖတ်ရှုခဲ့ကြသော မြန်မာလူငယ် လူရွယ်များသည် သူ၏ဝတ္ထုများထဲမှ ဇာတ်ဆောင်များအတိုင်း လက်တွေ့ပြုမူ ကျင့်ကြံ သွားကြပါသည်။ (နောင် စာရေးဆရာကြီးများက စာပေဆောင်းပါးများဖြင့် ဖော်ပြရေးသားခဲ့ကြသည်။)

စာပေအမျိုးအစားအရကြည့်လျှင် ခေတ်ပြင်စာပေများ ဖြစ်သည်။ ရာဇဝင်နောက်ခံထား၍ အမျိုးသားရေး လှုံ့ဆော်ချက်များ ပါဝင်သော ဝတ္ထုလုံးချင်းများ (သူပုန်ကြီး၊ တို့မေမေ၊ စစ်ထွက်သူ)။ တို့မေမေ ဝတ္ထုလုံးချင်းမှာမူ အထင်ရှားဆုံးနှင့် အအောင်မြင်ဆုံး ဖြစ်သည်။ နောက် မျက်မှောက်ခေတ်ကို နောက်ခံထား၍ ပြုပြင်ရေးနွယ်သော ဝတ္ထုလုံးချင်းများ (ဈေးချိုသူ၊ ပျို့တောင်ပြုံး၊ အင်္ကျီပါး၊ ဆရာဝန်)။ လူမှုရေးနောက်ခံ ဝတ္ထုလုံးချင်းများ ရှိသေးသည်။ (ပွင့်လင်းဂေဟာ၊ နတ်ရွာစံ)။ အခြား အခြားသော ဟာသစာပေလက်ရာ လုံးချင်းဝတ္ထုများ၊ စုံထောက်စာပေလက်ရာ လုံးချင်းဝတ္ထုများ စသဖြင့်...

ဝတ္ထုတိုပေါင်းများစွာကို မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်၊ စာစောင်မျိုးစုံတွင် ရေးသားထားခဲ့ပေသည်။ ဆောင်းပါးများလည်းရေးသားခဲ့သည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာပေလောကတွင် ဦးဦးဖျားဖျား ရေးသားခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာသတင်းစာဆရာကြီး ဘိုးဝဇီရအကြောင်းပင်။ ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိလည်း ရေးသားခဲ့သည်။ “မဟာဆွေ၏ မဟာဆွေ” စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ရုရှားဆရာကြီး “လီယိုတော်စတိုင်း (Leo Tolstoy) ၏ ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်မှ စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ် ရှိခဲ့ဖူးသည်။ “အနာဂတ်သည် မရေရာ မသေချာပေ” (Future is uncertain)၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် စာရေးဆရာကြီးမဟာဆွေသည် အသက် ၅၃ နှစ်အရွယ် ကလောင်ထမ်း၍ လျှောက်လှမ်းနေစဉ် မမျှော်လင့်ဘဲ ဆုံးပါးသွားရပါတော့သည်။

ဆရာကြီး မဟာဆွေသည် မြန်မာစာပေလောကအတွက် စာပေမျိုးဆက်ကို ထားရစ်ခဲ့လေသည်။ သမီးကြီး(ယခု စာရေးဆရာမခင်ဆွေဦး) သည် ဘမျိုးဘိုးတူဆိုသလို အမျိုးသားရေး စာပေလက်ရာ ဝတ္ထုလုံးချင်း တစ်ပုဒ်ဖြင့် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ “တို့တိုင်းဌာနီ” လုံးချင်းဝတ္ထု ဖြစ်သည်။

အခြားဝတ္ထုလုံးချင်းများ ဆက်လက် ဖန်တီးလာပါသည်။ ဘဝနှင့်မှန်တိုင်း၊ ဥမ္မာ၊ ကံ့ကော်ဦး၊ မိုးပန်းဝေဝေ၊ မိုးနှင့်ရေ၊ အင်ကြင်းရဂုံ၊ ပျံသာပျံပါ ငှက်ရွှေဝါ၊ နေခြည်ဖြာမှနွေးလိမ့်မည်၊ သရဖီဦး၊ မပုံအကြောင်း စသဖြင့်...

မြန်မာစာပေလောကတွင် အထင်ကရ ဖြစ်တည်ထွန်းပေါက် လာသော ဖခင် စာရေးဆရာကြီးနှင့် သမီး စာရေးဆရာမဟူ၍ ပြောစမှတ် ပြုလိုက်ရပါတော့သည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလထုတ် ရှုမဝရုပ်စုံမဂ္ဂဇင်းတွင် ကွယ်လွန် သူ စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေ၏ ၇၅ နှစ်မြောက် အမှတ်တရအဖြစ် စာရေးဆရာ သင်္ခါ၏ “မဟာဆွေသာ ရှိလျှင်” ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် တွေ့မြင် ဖတ်ရှုခဲ့ရပါသည်။ နောက် စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေ၏ စာပေလက်ရာ များအပေါ် သုံးသပ်ထားကြသော စာပေလက်ရာများလည်း တွေ့မြင် ဖတ်ရှုခဲ့ရပြန်သည်။ ယခု ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ လွန်ခဲ့သော ၁၉၀၀-ပြည့်နှစ်က မွေးဖွားသန်စင်ခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေသည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် တွင် နှစ် ၁၀၀ ပြည့်လေပြီ။ ကျေးဇူးတရားကို ကျေးဇူးတရားဖြင့် ပြန်လည် တုံ့ပြန်ပေးဆပ်ရန် ရည်သန်မိသည်။

ဤသို့ဖြင့် မဟာဆွေ နှစ် ၁၀၀ ပြည့် စာပန်းခြင်းထဲတွင် စာပေ ပန်းပွင့် ဖြူ နီ ဝါ ပြာများဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ စာရေးဆရာနှင့် သူ၏ စာပေလက်ရာများကို ပြန်လည် ဆန်းသစ်လိုက်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ။

နှစ်တစ်ရာပြည့် မဟာဆွေ (စာပန်းခြင်း)
၂၀၀၀ ခုနှစ်။

မောင်မြင့်သိန်း၏ A Book of Verse ကို ဖတ်ရှုခြင်း

(၁)

နိုင်ငံတကာ မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်များနှင့် စာအုပ်များ ဖတ်ရှုနေစဉ် စာအုပ်စင်၌ လှမ်းတင်ထားသော ဆယ်ချိုးဆိုက် အစိမ်းရောင်စာအုပ်ကို လှမ်းယူလိုက်ရသည်။ ကြာသပတေး စာပေဝိုင်းက ကိုမြတ်ဟိန်း (သူရိယ စာအုပ်တိုက်) ဆီမှ ငှားရမ်းဖတ်ရှုနေသည့် ဖတ်လက်စ စာအုပ်ဖြစ်နေသဖြင့် ဆက်လက် ဖတ်ရှုရန် လှမ်းယူလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းစာအုပ်သည် မောင်မြင့်သိန်း၏ “အိပ်မပျော်သော ညများ” (When At nights I strive to Sleep) စာအုပ်ဖြစ်ပြီး ၁၉၇၁ ခုနှစ်က အင်္ဂလန်နိုင်ငံ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ် အာသောကအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့သော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ အစိမ်းရောင် နောက်ခံပေါ်တွင် အနက်ရောင်တစ်ရောင်တည်းဖြင့် ရေးဆွဲထားသော သလွန်ညောင်စောင်းတွင် ရပ်နေသော နန်းတွင်းသူတစ်ယောက် ရုပ်ပုံလွှာ ပန်းချီမောင်စိန်၏ ပန်းချီလက်ရာကလေးသည် မောင်မြင့်သိန်း၏ ကဗျာစာအုပ်ကလေးကိုအသက်ဝင်စွာ သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ တန်ဖိုး ၂၅ ပေါင်ဟု ပါရှိသေးသည်။

စာအုပ်၏ မျက်နှာဖုံးလွန်ပြီးနောက် “မြန်မာ့ရိုးရာသီချင်းများ (Burmese Folk-Songs) ရေးသူ စာရေးဆရာ” ခေါင်းစီးကလေး

အောက်တွင် မောင်မြင့်သိန်း၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းချုပ် စာသားများတွေ့မြင် ဖတ်ရှုရသည်။

“ဦးမြင့်သိန်းသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ “အမ်အေ” (MA) နှင့် အယ်လ်အယ်လ်ဒီ (LLD) ဘွဲ့များနှင့် ကင်းသည်ကွင်းကောလိပ်မှ အမ်အေ (MA)နှင့် အယ်လ်အယ်လ်ဒီ(LLD)ဘွဲ့များရရှိသည်။ သူသည် ကျောင်းဆရာဘဝဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းစပြု၍ ၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပါလီမန်တွင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးမှ စွန့်လွှတ်၍ ဥပဒေသမားအဖြစ် ဇောက်ချဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင် ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက် စစ်သုံးပန်းများ၊ အိတလီနှင့် အိုင်းရစ် သူနာပြုများ၊ ဒိန်းမတ်နှင့် အိန္ဒိယ ဝန်ထမ်းများကို အသက်ဘေးမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးသဖြင့် ဒိန်းမတ်နှင့် ဗြိတိသျှအစိုးရတို့မှ သူ့အား ဂုဏ်ပြုချီးမြှင့်ခဲ့ပြီး “ပန်ဒစ်နေရူး”မှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ သူ့အား ကျေးဇူးစကား ပါးခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသူများတွင် တစ်ယောက် အပါအဝင်ဖြစ်ပြီး တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ သံအမတ်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် တရားရုံးချုပ်သို့ ရာထူး တိုးမြှင့်ခန့်ထားခံရပြီးနောက် ၁၉၅၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ တရား သူကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ အထိန်းသိမ်းခံရပြီး ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာခဲ့သည်”

နောက် စာမျက်နှာတစ်ရွက်တွင်မူ “၁၉၆၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၆ ရက် နေ့တွင် ကွယ်လွန်သွားသော ကျွန်ုပ်၏ ချစ်လှစွာသောဇနီး “ဒေါ်ဖွားမိုး”သို့ အောက်မေ့ခြင်း”ဆိုပြီး ရည်ညွှန်းစာတိုတစ်ထွာတစ်ညှို့ကလေး တွေ့မြင် ဖတ်ရှုရပါသည်။

စာမျက်နှာများ ဆက်လှန်ရန် ရင်ခုန်လှိုက်မောသွားသော ကျွန် တော်သည် အရဲကိုးစွာ ဆက်လှန်နေမိသည်။ “မာတိကာများ”တဲ့။ အခန်း (၁) မှတ်တမ်းများ၊ အခန်း (၂) မြန်မာကဗျာများ၊ အခန်း (၃)မည်းမှောင်နေ သော ရင်ခုန်စရာများ၊ အခန်း (၄) အလင်းနှင့် အမှောင်ကဗျာများ စသဖြင့် အခန်း(၄)ခန်းခွဲပြီး ကဗျာခေါင်းစဉ်များ ဖော်ပြထားသော မာတိကာ စာမျက်နှာများဖြစ်ပါသည်။

(၂)

ကုန်ဆုံးခဲ့ပြီဖြစ်သော ၂၀ ရာစုတွင် နိုင်ငံတကာရောက် မြန်မာ စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာများ ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ ဒေါက်တာထင်အောင်၊ မိမိခိုင်၊ ဒေါက်တာဘမော်၊ သိန်းဖေမြင့်၊ ဒေါက်တာမောင်မောင်၊ ခင်မျိုးချစ် တို့နှင့် (ယခု) မောင်မြင့်သိန်း အစရှိသော စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာများ ဖြစ်ပါသည်။

“ရိုးရာပုံပြင်၊ မြန်မာမိသားစု၊ ကျွန်ုပ်၏ မြန်မာ၊ မြန်မာပြည်မှာ ဘာတွေ ဖြစ်ခဲ့သလဲ၊ နိုင်ငံတော် လုပ်ကြံမှု၊ ၁၃ ကရက် စိန်နှင့် အခြား ဝတ္ထုတိုများ၊ (ယခု) အိပ်မပျော်သောညများ စာအုပ်စာတမ်း များသည် မြန်မာနိုင်ငံရပ်ဝန်းမှကျော်လွှား၍ အရှေ့၊ အနောက် နိုင်ငံ ရပ်ခြားသို့ ခြေဆန့်သွားခဲ့ကြပါသည်။ အခြားနိုင်ငံရပ်ခြားရောက် မြန်မာ စာရေးဆရာ တို့၏ ဝတ္ထုစာပေလက်ရာများ ရှိပါသေးသည်။ “ရခိုင်သား”၊ “မစ္စက်ချန် ထွန်း” တို့၏ ဝတ္ထုရှည်များဖြစ်သည်။ (မောင်သန့်၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ စာအုပ် ၁၀၀ တွင် နိုင်ငံခြားသားများနှင့် မြန်မာစာရေးဆရာတချို့၏ ဝတ္ထု စာပေ၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ စာအုပ်များတွင် ပါဝင်ပါသည်။

၂၀ ရာစု ကမ္ဘာစာပေနယ်မြေတွင် သူ့နေရာနှင့်သူ ထင်ရှားခဲ့ သော မြန်မာတို့၏ စာကဗျာများဖြစ်ရာ ထိုအထဲတွင် “မောင်မြင့်သိန်း”၏ “အိပ်မပျော်သောညများ” ကဗျာစာအုပ်သည် ထူးထူးခြားခြား တစ်အုပ် တည်းသော (အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသော) စာအုပ်တစ်အုပ်ဟုဆို ရပါမည်။ အခန်း(၁)တွင် သူ၏ ကိုယ်ပိုင်ကဗျာများဖြစ်ရာ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် ဖတ်ရှုခံစားရသည်။ သူနှင့် သူ့ဇနီးတို့၏ ဘဝကားချပ်များ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်နေပါသည်။ “ကံကြမ္မာ ဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း သင်ထွက်ခွာရမည် လော” (Fate ordained that you should Leave) ကဗျာဖြင့် စတင် ဖတ်ရှုခံစားရသည်။ နောက် “တို့ ခွဲခွာဖို့ တွေ့ဆုံကြသည်” (We meet to part) ကဗျာ၊ နောက် “ခါးသီးသော အချို့သည် အောက်မေ့ဖွယ် ရာဖြစ်သည်” (Bitter-sweet is Memory) ကဗျာ စသဖြင့် ဖတ်ရှု ခံစားရပါသည်။

“တို့ ခွဲခွာဖို့ တွေ့ဆုံကြသည်”

တို့ ခွဲခွာဖို့ တွေ့ဆုံကြသည်။ တို့ လိမ့်ကျဖို့ တက်ခဲ့ကြသည်။

တို့ ရှင်သန်ခဲ့ကြ၊ နုပျိုလန်းဆန်းခဲ့ကြ ညှိုးနွမ်းဖို့၊ သေဆုံးဖို့

ဒါ...တို့အားလုံးအတွက် ပုံစံပါပဲ

ထာဝစဉ် တည်မြဲခြင်းတဲ့...နတ်ဘုရားများပင် ဆန့်ကျင်ပါသတဲ့”

We meet to part, we mount to fall,
We live and bloom, to fade and die.
It's the pattern for us all,
Permanence the gods deny.

ဤကဗျာဖြင့်ပင် ဘဝသံဝေဂများ ဖိတ်စဉ်ပေကျသွားပါသည်။

“ခါးသီးသော အချိုသည် အောက်မေ့ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်” ကဗျာတွင်လည်း ဘဝရထားစီးသွားရသလို ခံစားရသည်။ နောက်ဆုံးအပိုဒ်တွင်...

“ခါးသီးသော အချိုသည် အောက်မေ့ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်”

စိတ်ထဲမှာထင်သည် အတိတ်ကိုပြန်ခေါ်

ပြီးတော့ ဆင့်ခေါ်ကြည့်စမ်း ပရိဒေဝမီးတောက်တွေ

အသုဘပေါ် လွှမ်းသည့် အဝတ်စတစ်စ ဝဲရံရစ်သီနေပါလား။

Bitter-sweet is memory
that makes the mind, the past recall
and summons too, the flames of grief
to hover as a pall

နောက်ဆုံး “အိပ်မပျော်သောညများ” ကဗျာ ရှိပါသေးသည်။

ဘဝနေဝင်ချိန် ကားချပ်ကလေးကို တွေ့မြင်ခံစားရပြန်သည်။

“ကျွန်ုပ်၏ နေဝင်ချိန် နှစ်ကာလများထဲမှာ

ကျွန်ုပ်လှမ်းသမျှ ခြေလှမ်းများ သတိဖြင့်ယှဉ်ကာ မှတ်သားခဲ့

ကျွန်ုပ် လာခဲ့သမျှလမ်း စွန့်စွန့်စားစားသွားခဲ့

မျှော်လင့်ပြီးသား သေခြင်းတရားက အထက်စီးက ပြည့်နေ

ပြီးသား...။

In the sunset of my years.
Caution marked the steps I took.

I took the risks that come my way,
With hope that death would over look.

(၃)

အခန်း(၂) မြန်မာကဗျာအခန်းတွင် မြန်မာဂန္ထဝင်ကဗျာ၊ ခေတ်သစ်
ကဗျာများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသား ဖော်ပြထားပါသည်။
“မြန်မာတန်ခူးလ၊ စာခြောက်ရုပ်၊ ဘောလုံး၊ ဆုတောင်းသူ” အစရှိသော
ကဗျာများဖြစ်သည်။ အခန်း(၃)မှာလည်း ထို့အတူပင်ဖြစ်သည်။

အခန်း(၄)တွင်မူ မောင်မြင့်သိန်း၏ ပင်ကိုရေးကဗျာများ ဖြစ်ပါ
သည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားရပ်ဝန်းသို့ လှမ်းကြည့်ခံစားမိသမျှ ရေးဖွဲ့ထားသော
ကဗျာများ တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရသည်။ (ဥပမာ) “အိုလီဗာတွစ် အုတ်ဂူထဲမှာ”
(Oliver, Twist in your grave) ကဗျာ၊ “အိုမာခရမ် (Omer
Khayyam) ကဗျာ စသဖြင့်...

“ကဗျာ စာအုပ်အသစ်ကလေး...

ချစ်စရာ မိန်းကလေးရဲ့ သာယာတဲ့အသံ

ပေါင်မုန့်တစ်ဖွဲ့ ဝိုင်တစ်ဖလား...

ကျွန်တော် အလိုရှိတာကတော့ သူ့ရဲ့နွေးထွေးတဲ့ လက်ချောင်းကလေး

ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်ဟာ စာအုပ်မရှိဘဲ ဘာမှ မလုပ်နိုင်”

Furnished with poetry book,

A Charming girl of voice divine,

A Loaf of bread, a jug of wine.

I may need his cozy nook

but I can do without the book.

မောင်မြင့်သိန်း၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ခံစားရေးဖွဲ့ထားသော
ကဗျာများနှင့် မြန်မာကဗျာတချို့ကို ဘာသာပြန်ထားသော ကဗျာများအား
စုစည်းထုတ်ဝေလာသော အသောကအဖွဲ့ကို ကျေးဇူးတင်ခြင်းများစွာဖြင့်။
ဖတ်ရှုရင်း နောင်...မြန်မာကဗျာဆရာ မျိုးဆက်သစ်များ၏ ကဗျာများသည်
လည်း နိုင်ငံတကာ စာပေလောကတွင် စာတစ်အုပ်အဖြစ် တွေ့မြင်လို
ကြောင်း ဆန္ဒပြုမိပါတော့သည်။

အညွှန်း

- ၁။ **An Arakance, Ma Phu (1898)**
- ၂။ **M's Chan Tun, the Triumph of love (1914)**
- ၃။ **ဂန္ထလောက ၁၉၃၇၊ မတ်လ။ ။**

ပန်းအလင်္ကာမဂ္ဂဇင်း
၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ။

ဂန္ထလောက မဂ္ဂဇင်းမှတစ်ဆင့် မောင်သန့်နှင့် ဒက်ဟမ္မားရိုး

(၁)

ကျွန်တော်သည် ကြာသပတေးနေ့ မနက်ပိုင်းတွင် အိမ်မှ ထွက်လာပြီး နံပါတ် ၅၆၊ ဒါမှမဟုတ် နံပါတ်ပါသော်လည်း နံပါတ်ထက် “ပါရမီ”ဆိုသည့် စာလုံးပါသော ဟီးနိုးကားဖြင့် တာမွေ၊ သို့မဟုတ် မြေနီကုန်းဘက်သို့ အရောက်လာတတ်သူ ဖြစ်သည်။ သင်္ဃန်းကျွန်း မြို့နယ် ကြီးပွားရေးတောင်ပိုင်းမှ မြေနီကုန်းဘက်သွားလျှင် နံပါတ် ၅၆ ဟီးနိုးကားစီးပါက တာမွေအပိုင်းတွင် ဆင်းပြီးမှ မြေနီကုန်း ကြည့်မြင်တိုင် ဘက်သွားသော ဘတ်စ်ကားတစ်စီးကို ပြန်စီးရသည်။ နှစ်ဆင့်ခရီး ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ “ပါရမီ”စာလုံး ဖွေးခနဲ ရေးထားသော ဟီးနိုးကားစီးပါမူ မြေနီကုန်းဘက်သို့ တစ်ဆင့်ခရီးဖြင့် တစ်ခါတည်းရောက်သွားပါသည်။

တစ်ပတ်တစ်ခါ ကြာသပတေးနေ့ နံနက် ၉:၀၀ နာရီဆိုလျှင် မြေနီကုန်းပဒေသာလမ်း၊စိန်ရွှေထွန်း လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် စာရေးဆရာ၊ ဆရာမများ၊ စာအုပ်တိုက်လုပ်နေသူများနှင့် တခြားစာပေဝါသနာရှင် မိတ်ဆွေများ ဆုံတွေ့နေကျဖြစ်ပြီး စာပေအနုပညာ အကြောင်းအရာများ ကိုပါ ဝိုင်းဝန်းပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ နှစ်အားဖြင့် ပြောရလျှင် လေးငါး ဆယ်နှစ်ထက်လျော့မည်မထင်။ စာပေအနုပညာအရ ခင်မင်ရင်းနှီးစွဲ ဖြစ်နေကြသူများ ဆုံစည်းရာ လက်ဖက်ရည်ဝိုင်းကလေးဟုဆိုပါစို့။

ထိုစာပေပိုင်းမှ တွေ့ဆုံခင်မင်ရင်းနှီးခဲ့ရသော တကောင်းစာအုပ် တိုက်မှ ကိုနေမျိုးသူရသည် စစ်ကြိုခေတ် စာအုပ်စာတမ်းများ တခုတ် တရ စုဆောင်းလေ့လာနေသူ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ စာအုပ်စာတမ်း ရှားရှားပါးပါးများ သူ့ထံမှ ငှားရမ်းဖတ်ရှုရသည်။ သူက စာပေမိတ်ဆွေ တစ်ယောက်ဟုဆိုလျှင် မှားမည်မထင်ပါ။ ကျွန်တော်သည် သူ့ထံမှ စစ်ကြို ခေတ် ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်းအတွဲများ ခေတ္တငှားရမ်း ဖတ်ရှုရသည်။ တစ်ခါ တွင် သူ့ထံမှ ၁၉၃၇ ခုနှစ်ထုတ် ဂန္ထလောကအတွဲလိုက် စာအုပ်ကြီး ငှားရမ်း ဖတ်ရှုစဉ် အမှတ်မထင် ထူးခြားသော စာအုပ်သတင်း ဆောင်းပါးများပါ လာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ် မတ်လထုတ် ဂန္ထလောက (The World of Books) မဂ္ဂဇင်းတွင် အင်္ဂလိပ်စာကဏ္ဍ၌ "200 Books on Burma: Arranged in alphabetical order" ဆိုပြီး မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ဆိုင်သည့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့သော စာအုပ် ၂၀၀ သတင်းကို မဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာမှ ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်းစာအုပ် ၂၀၀ ကို အကွဲရာစဉ်အလိုက် စီပြီး ဖော်ပြရာတွင် အကွဲရာ "အေ" (A) ၌ အမှတ်(၁)အဖြစ် Across Chryse: From Canton to Mandalay. (Colquhoun)၊ အမှတ်(၂)အဖြစ် Ad- ministration in Burma and Java. (J.S. Furnival)၊ အမှတ် (၃)အဖြစ် Adventures of a younger Son. (E.J. Trelawney)၊ အမှတ်(၄)အဖြစ် Along Pra Dynasty, The. (J. Gray) စသဖြင့် တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရပါသည်။ အမှတ်(၁)စာအုပ် "ကာကျူဟွန်" ရေးသားသော "ပိုးတုံးလုံး" (ကန်တုံမှ မန္တလေးသို့)စာအုပ်သည် လည်းကောင်း၊ အမှတ် (၂)စာအုပ် "ဂျေ၊ အက်စ်၊ ဖာနီဗယ်" ရေးသားသော "မြန်မာနှင့် ဂျာဗား အုပ်ချုပ်ရေး" စာအုပ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဖာနီဗယ်သည် အခြား မြန်မာ နိုင်ငံဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများ ရေးသားခဲ့သည်။ (ဥပမာ) မြန်မာပြည် နိုင်ငံရေး ဘောဂဗေဒမိတ်ဆက် (Introduction to the Political Economy of Burma)၊ အမှတ်(၃)စာအုပ် "အီးဂျေ-ထရီလောနီ" ရေးသားသော "သားတော်ကလေး၏ စွန့်စားခန်း" စာအုပ်သည်လည်း ကောင်း၊ အမှတ်(၄)စာအုပ် "ဂျေဂရေး" ရေးသားသော "အလောင်းဘုရား

မင်းဆက်” စာအုပ်သည်လည်းကောင်း မြန်မာသမိုင်း၏ ကုန်းဘောင်မင်းဆက် နှစ်များတစ်ပိုက် နိုင်ငံရပ်ခြား ကိုလိုနီသားများနှင့် မြန်မာတို့ကြားမှတ်တမ်း မှတ်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။

အက္ခရာစဉ်အရ ဆက်လက် ဖော်ပြရာတွင် အေ (A) မှ ဝိုင် (Y) အထိ တွေ့ရပါသည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားသားများနှင့်အတူ မြန်မာထဲမှ ရေးသား ခဲ့သော စာအုပ်စာတမ်းများလည်း ရှိပါသည်။ (ဥပမာ) “တော်စိန်ခို”၏ “ရွှေဘို၌တွေ့ရသော ရှေးဟောင်းဌာပနာများ” (Ancient Relics Found at Shwebo) “မန္တလေး ဗိသုကာမှတ်စုများ” (Archaeological Notes on Mandalay) “မြန်မာကောက်ကြောင်း များ” (Burmese Sketches) ။ “ကလျာဏီကျောက်စာမှ မှတ်ချက်တချို့” (Some Remarks on the Kalayani Inscriptions) စာအုပ်များ၊ နောက် “ဒေါက်တာစံစိပိုး”၏ “မြန်မာနှင့် ကရင်များ” (Burma and the Karens) စာအုပ်၊ “ဖေမောင်တင်နှင့် လုစ်”၏ “မှန်နန်းရာဇဝင်” (Glass Palace Chronicle of the Kings of Burma) စာအုပ်၊ “မစ္စက် ချန်ထွန်း”၏ “မြန်မာ မင်္ဂလာဆောင်” (Marriage in Burma, A) စာအုပ်၊ မစ္စက်ချန်ထွန်း၏ “ထိကရန်း ပင်၊ စေတီပုထိုးများအကြောင်း” (Mimosa: Told on the Pagoda) စာအုပ်ရှိသေးသည်။ အစရှိသော စာအုပ်များ ပါဝင်နေသည်။

နိုင်ငံခြားသားများ ရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များမှာ (ဂန္ထလောက မဂ္ဂဇင်းပါ ခုနှစ် ၁၉၃၇ ခုနှစ်အရ) အုပ်ပေါင်း ၂၀၀ နီးပါးရှိပါသည်။ မြန်မာများထဲမှ လေးငါးဆယ်အုပ်မျှသာ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားသားများ ထဲတွင် “ဆာ-ဂျီ-စကော့” (Sir-G-Scott)၊ (ရွှေရိုး) (Shway Yoe) ကလောင်အမည် အပါအဝင်နှင့် “အိတ်ချ်၊ ဖိဒင်၊ ဟောလ်” (H. Fielding Hall) တို့၏ စာအုပ်စာတမ်းများမှာ အများဆုံးတွေ့မြင်ရသည်။ တချို့လည်း မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ) “ရွှေရိုး”အမည်ဖြင့် စာရေးဆရာ “တင်ထွေး”က ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ဖိဒင်ဟော၏ Thibaw's Queen အား “သီပေါမဟေသီ” အမည်ဖြင့် စာရေးဆရာ ပါရဂူက ပြန်ဆိုထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဒုတိယ အများဆုံးရေးသား

ခဲ့ကြသော စာရေးဆရာများမှာ “ဂျော့အော့ဝဲ” (George Orwell) ဖြစ်သည်။ သူ၏ Burmese Days စာအုပ်သည် ထင်ရှားသဖြင့် မြန်မာ ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့ရသည်။ အခြား Clergyman's Daughter စာအုပ်သည်လည်း စိတ်ဝင်စားစရာဖြစ်သည်။

တစ်အုပ်စု နှစ်အုပ်စု ရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များထဲမှလည်း မြန်မာဘာသာပြန် စာအုပ်များအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။ “အက်ဖ်၊ တင်နီဆင် ဂျက်ဆီ” (F. Tennyson Jesse) ၏ Lacquer Lady စာအုပ်ကို “ဦးလှဒင်”က “ယွန်းရုပ်နတ်မယ်”စာအုပ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ မြသန်းတင့်က “ချစ်သော ယွန်းခင်ခင်”အမည်ဖြင့် လည်းကောင်း ပြန်ဆို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ပန်းချီစာအုပ်ထဲတွင် “အာ၊ တယ်လ်ဘော့၊ ကယ်လီ” (R. Talbot Kelly) ၏ Burma, Painted and described စာအုပ်ကို “မောင်ရဲခိုင်”က “မြန်မာပန်းချီ”စာအုပ်ဆိုပြီး ပြန်ဆိုထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မြန်မာစာအုပ် ၂၀၀ စာအုပ်စာရင်းပါ စာအုပ်များမှာ သမိုင်းသုတေသီ၊ စာပေသုတေသီများနှင့် စာဖတ်ပရိသတ်များကြားဝယ် တချို့ အနည်းငယ်မျှ ဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့ကြပြီး တချို့ အများစုမှာ ရှားပါးသောစာအုပ်များ ဖြစ်နေပါသည်။

(၂)

ထူးခြားချက်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝတ္ထုစာပေ လက်ရာများ ရေးသားလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာပြည်အကြောင်း တစေ့တစောင်း ရေးသားသွားခဲ့သော အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာ “မောရစ် ကောလစ်” (Morris Collis) သည်ပင် ဝတ္ထုစာပေ အဖွဲ့အနွဲ့များဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်။ Sandamalar (လူထု ဒေါ်အမာ၏ စန္ဒမာလာ)၊ Siamese White (ဦးလှဒင်၏ ယိုးဒယားဝိုက်) စသဖြင့် မောရစ် ကောလစ်သည် အခြား စာအုပ်စာတမ်း အများအပြား ရေးသားခဲ့ရာ မြန်မာ စာရေးဆရာများ၏ ဘာသာပြန်လက်ရာများ အများအပြားရှိပြီးဖြစ်သည်။ ဒေါ်အမာ၊ ဦးလှဒင်၊ ခင်မောင်ကြီး၊ ကျော်အောင်တို့၏ ဘာသာပြန်

စာအုပ်များ ဖြစ်ပါသည်။ နောက် ... အင်္ဂလိပ် ဝတ္ထုရေးဆရာ “ဆမ္မားဆက်မွမ်”(W. Somerest Maungham) ၏ “ဧည့်ခန်းဆောင်က ဂုဏ်သရေရှိ လူကြီးလူကောင်း (Gentleman in the Parlour) ထို့ပြင် အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာကြီး “ရဒီယက် ကစ်ပလင်” (R. Kipling) ၏ “ပင်လယ်မှ ပင်လယ်သို့” From Sea to Sea (ကစ်ပလင်၏ “မန္တလေးလမ်း” (Road to Mandalay) ကဗျာသည် မြန်မာစာပေလောကတွင် ထင်ရှားခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ် စာရေးဆရာ “အော်စကာဝိုင်း” (Oscar Wilde) ၏ “ဘုရင်မင်းမြတ် ချစ်မေတ္တာ” (For Love of the King) စသဖြင့် ရေးသားခဲ့ကြပါသည်။

ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာ၏မှတ်ချက်ကလေးတွင် “မောင်သန့်၏ တန်ဖိုးလည်းရှိ၊ ကျယ်ပြန့်မှုလည်းရှိသော စာအုပ်စာရင်းအတွက် အလွန်အမင်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း၊ ယင်းစာအုပ်စာရင်းတွင် မပါခဲ့သော စာအုပ်များ ပေးပို့ကြပါရန် စာဖတ်သူများအား မျှော်လင့်ပါကြောင်း” ရေးသားထားပါသည်။ မြန်မာစာအုပ် ၂၀၀ စာရင်းအား စုဆောင်းပေးပို့သူအား အမည်နာမနှင့်တကွ ဖော်ပြ ကျေးဇူးတင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ တကယ်တော့ ထိုစာအုပ် ၂၀၀ စာရင်းတွင် မပါခဲ့သော စာအုပ်များ အမှန်တကယ် ကြွင်းကျန်နေပါသည်။ မြန်မာစာရေးဆရာ၊ ဆရာမများထဲမှ ဒေါက်တာထင်အောင်၊ မိမိခိုင်တို့၏စာအုပ်များနှင့် နိုင်ငံခြားသားထဲမှာ Saki (သာဂီ)၏ စာအုပ်များ ဖြစ်ပါသည်။ (စစ်ပြီးခေတ်၊ လွတ်လပ်ရေးခေတ်မှသည် ၂၀ ရာစု နှောင်းပိုင်းအထိ ရေးသား ထုတ်ဝေလာသော စာအုပ်စာတမ်းများကား မည်မျှရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း နှောင်းလူများ စာရင်းကောက်ယူစုဆောင်းလျှင် ရရှိနိုင်ပါသည်။)

မြန်မာစာအုပ် ၂၀၀ စာရင်းပါရှိပြီးနောက် နှစ်လအကြာတွင် ၁၉၃၇ ခုနှစ် မေလထုတ်၌ နောက်ထပ် စာအုပ်များဆိုပြီး စာရင်းတစ်ခု ထပ်မံ ဖော်ပြလာပါသည်။ စုဆောင်းပေးပို့သူက အယ်ဒီတာထံ စာတိုကလေး ရေးသားပေးပို့ထားသည်ကို တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရသည်။

သို့

အယ်ဒီတာ

ဂန္ထလောက

ဆရာခင်ဗျား...

ကျွန်တော့် မြန်မာစာအုပ် ၂၀၀ စာရင်းအဆက်ကို ပေးပို့ပါသည်။
မြန်မာ့ဝန်းကျင် အကွင်းအကွက်များပါသော ဝတ္ထုစာပေလက်ရာများ
ဖြစ်ပါသည်။ ဂန္ထလောက စာဖတ်သူများ စိတ်ဝင်စားလိမ့်မည်ဟု ကျွန်
တော် မျှော်လင့်ပါသည်။

သင်၏ သစ္စာရှိသော
မောင်သန့်

ယင်းစာအုပ်စာရင်းကို More Burma Books ခေါင်းစဉ်ဖြင့်
ဖော်ပြထားရာ အက္ခရာဝလီအတိုင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ အားလုံး ၃၇
အုပ်ရှိသည်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်တစ်ယောက် ရေးသားခဲ့သော “မဖြူ”
ဝတ္ထု [Arakanee, An,...Ma Phu (1898)] မှစ၍ မစ္စက်ချန်ထွန်း
ရေးသားခဲ့သော “ချစ်မေတ္တာအောင်ပွဲ” [The Triumph of love
(1914)] အလယ် ဆာ-ဂျေ-စကော့၏ “ကျိန်စာသင့် ကံကောင်းခြင်း”
(Cursed Luck) အဆုံး စာအုပ်များမှာ မြန်မာနောက်ခံ ဝတ္ထုစာပေများ
ဖြစ်ပါသည်။ အခြား နိုင်ငံခြားသားများ ရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များမှာ
လည်း ပါဝင်နေပါသည်။ “ဒီဘလက်” (D. Black) ၏ “မှော်ဥ” (The
Magic Egg)၊ “အိတ်ဂျီ-စီ-မိုး” (H.C. Moore) ၏ “ဓားပြ ရတနာ”
(Docoit's Treasure)၊ “ရီဂျီနယ် ဗာနွန်း” (Reginald Vernon)
၏ “မြန်မာ မိန်းမပျို” (A Burmese Maid) စာအုပ်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

x x x

(၃)

ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာထံသို့ မြန်မာစာအုပ် ၂၀၀ စာရင်း
တစ်စောင်ပေးပို့ခဲ့သော၊ နောက်ထပ် မြန်မာစာအုပ်စာရင်းတစ်စောင် ထပ်မံ

ပေးပို့ခဲ့သော မောင်သန့်သည် မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် စာပေလက်ရာများ နှ့်စပ် စုံလင်စွာ ဖတ်မှတ်ဆည်းပူးစဉ်ကာလမှာပင် ဘာသာပြန် ကဗျာပြိုင်ပွဲများ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၈ ခုနှစ်ထုတ် ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်း ဘာသာပြန်ပြိုင်ပွဲတွင် အင်္ဂလိပ် ကဗျာဆရာကြီး “ရောဘတ် ဘရောင်းနင်း” (Robert Browning) ၏ The Pied Piper of Hamelin ကဗျာကို “စလေအညာမှ ပလွေဆရာ” အမည်ဖြင့် ပြန်ဆို ပြိုင်ပွဲဝင်ခဲ့ရာ ဆုချီးမြှင့် ခံရပါသည်။ “မင်းကျော်” ၏ “မြန်မာဘာသာပြန် ဂန္ထဝင်စာတမ်း” တွင် “ကလေးပုံပြင် သဘော သက်ဝင်သောကဗျာ ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာပြန်ပုံမှာ အမည်နာမ များကို မြန်မာအမည်များသုံး၍ ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ထားသည့် သဘော၊ မှီးသည့်သဘော ရောက်ပါသည်။ ၁၉၉၂ ဂန္ထဝင်စာပေစာတမ်း များ (ဒုတိယတွဲ)” ဟု ဖတ်ကြားတင်ပြသွားသည်။ သူရိယရုပ်စုံ မဂ္ဂဇင်းတွင် “ဦးရွှေအုပ်မျက်နှာ” ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်လည်း ရေးသားသွားခဲ့သည်။ သည်း ထိတ်ရင်ဖို ဇာတ်လမ်းကလေးဖြစ်သည်။ နောင် သူကြီးဂေဇက် ဦးခင်မောင် (တောသား) က အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုဖော်ပြခဲ့သည်။

နောက် မောင်သန့်သည် ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်းမှာပင် ဆောင်းပါးများ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည်။ ၂ပမာ...၁၉၃၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ဂန္ထလောက မဂ္ဂဇင်း အင်္ဂလိပ်စာကဏ္ဍတွင် From my School Window ဆောင်းပါး၌ ကျောင်းယူနီဖောင်းမဝတ်ဘဲ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဝတ်စားပြီး ကျောင်း တက်ရေးအကြောင်း ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုဆောင်းပါးအား မေလထုတ် ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်း အင်္ဂလိပ်စာကဏ္ဍတွင် “အောင်ဆန်း” က Freedom of Dress in Schools ဆောင်းပါးရေးသား တုံ့ပြန် လာသည်ကို တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရပြီး နောက်တစ်လ (ဇွန်လ) ထုတ် ဂန္ထလောက မဂ္ဂဇင်း အင်္ဂလိပ်စာကဏ္ဍတွင် မောင်သန့်ကပင် ပြန်လည် ရေးသားတင်ပြလာသော ဆောင်းပါးထပ်မံ တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရပါမည်။ အပြန်အလှန် ရေးသားတင်ပြ ကြသော ဆောင်းပါးများဖြစ်သည်။

မောင်သန့်သည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် “မြန်မာနိုင်ငံ ဘာသာ ပြန်စာပေအသင်း တည်ထောင်သောအခါ ပါဝင်လာခဲ့သော မောင်သန့်

(ဦးသန့်)သည် ဘာသာပြန် ဟောပြောချက်များ ဟောပြောပို့ချလာပါသည်။ စာပေဗိမာန်မှ ထုတ်ဝေခဲ့သော “ဘာသာပြန်”စာအုပ်ငယ် (၁၉၅၄) တွင် သခင်ဘသောင်း၊ ဦးဖေမောင်တင်၊ ဦးဇမောင်၊ ဦးဝန်တို့နှင့်အတူ ဟောပြောချက်များကို စာအုပ်အဖြစ် စုစည်းထုတ်ဝေရာ၌ ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။ နောက်ပိုင်းကာလများတွင် စာအုပ်စာတမ်းများ ရေးသားပြုစုသွားပါသည်။ “မြို့ပြပုံပြင်များ” (The Story of London, Adapted by Maung Thant from cities and Their Stories.) (လန်ဒန်မြို့တော်ဝတ္ထု)၊ “ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ချုပ်အကြောင်း”၊ “ပြည်တော်သာခရီး”...စသဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရတာဝန်များ ထမ်းဆောင်ရင်း ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်၊ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူး တာဝန်များ ဆက်လက် ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၂ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

မြန်မာစာပေလောကတွင် ဦးသန့်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်စာတမ်းများ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ကြရာ တက္ကသိုလ် စိန်တင်၏ “ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်းရေး ဗိသုကာ ဦးသန့်”၊ “အထောက်တော် လှအောင်”၏ “ဦးသန့်” စသဖြင့် စာရေးဆရာများ ပြုစု (ဘာသာပြန်)ခဲ့ကြပါသည်။

အလျဉ်းသင့်၍ မောင်သန့်မှသည် ဦးသန့် ဖြစ်လာသော၊ နောက် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဖြစ်လာသော စာပေဝါသနာရှင် (ဒါမှမဟုတ်) စာပေအနုပညာ ဖန်တီးခဲ့သူသည် ယခင်က ရုတ်တရက် ကွယ်လွန်သွားသော အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးဟောင်း ဆွီဒင်နိုင်ငံသား “ဒက်ဟမ္မားရှိုး” (Dag Hammarskjold) နှင့် တစ်စုံတစ်ရာ တူညီသော အချက်တစ်ချက် ရှိပါသည်။ မောင်သန့်သည် ကဗျာဝါသနာရှင်၊ ကဗျာများကိုပင် ဘာသာပြန်ခဲ့သူ၊ ရသဝတ္ထုတိုကလေးလည်း ရေးသားခဲ့သူ၊ ဆောင်းပါးများလည်း ရေးသားခဲ့သူ၊ နောက်ပိုင်းတွင် လုံးချင်းစာအုပ်များ ရေးသားပြုစုခဲ့သူ စသဖြင့် စာပေရေစီးကြောင်းတွင် စီးဆင်းခဲ့ပါသည်။ ဒက်ဟမ္မားရှိုးမှာလည်း ကဗျာများကိုပင် ရေးသားဖန်တီးခဲ့သူ ဖြစ်နေပါသည်။ ထိုအချက်တွင် အတူတူ ဖြစ်နေသည်။

သို့သော် ဒက်ဟမ္မားရှိုးသည် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူး

ဘဝတွင် မိမိရုံးခန်းရှိရာ အမေရိကန်နိုင်ငံ နယူးယောက်မြို့ သူ၏ နေအိမ်၌ ရက်စွဲမတပ်သော စာများ ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ဆွီဒင်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ အမြဲတမ်း အတွင်းဝန်အောက်မှ အရာရှိထံလိပ်မူ၍ ရေးသား ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစာများကို Markings ဟူ၍ အမည်ပေးထား သည်။ သူသည် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရင်း လေယာဉ်ပျက်ကျ၍ ကွယ်လွန် သွားသောအခါမှ ထိုစာများကို သူ၏ နေအိမ်တွင် ရှာဖွေတွေ့ရှိရပါသည်။ နောင်အခါတွင် အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာကြီး “ဒဗလျူ အိတ်ချ်၊ အော်ဒင်” (W.H. AUDEN) နှင့်အရာရှိ “လိမ်ဆဂျိုဘတ်” (LEIF SJOBORG) တို့ ပူးတွဲ ဘာသာပြန်၍ ဆွီဒင်ဘာသာမှ အင်္ဂလိပ်သို့ ပြန်ဆို ထုတ်ဝေခဲ့ပါ သည်။ မူလအမည် “အမှတ်အသားများ” (Markings) ဟူ၍ပင် ဖြစ်ပါ သည်။ “ဒဗလျူ အိတ်ချ် အော်ဒင်” အမှာစာလည်း ပါရှိလာသည်။

(“အမှတ်အသားများ” စာအုပ် ဖတ်သူသည် ကောင်းကောင်းကြီး အံ့ဩသွားမိပါလိမ့်မည်။ ဒက်ဟမ္မားရှိုးသည် နိုင်ငံတကာ ပြည်သူများ၏ အမှုထမ်းဘဝတွင် သူ ထမ်းဆောင်ခဲ့ရသမျှ တိုက်ရိုက်ကိုးကား ရည်ညွှန်း ပြီး ရေးသားထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ သူပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ရသော ဒိုင်ယာရီ စာမျက်နှာများသည် စာဖတ်သူများအား သူ အံ့ဩသွားမိသလို အံ့ဩသွား မိပါလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။)

အော်ဒင်၏ အမှာစာတွင် ရက်စွဲပါသော ဒိုင်ယာရီထဲမှ စာသား များ၊ ကဗျာများကို တင်ပြခဲ့စားထားပါသည်။

“တစ်ခါက ကျွန်တော်ဟာ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို “ဟုတ်ကဲ့” လို့ အဖြေပေးမိပါသည်။ အဲ ... တစ်စုံတစ်ရာပဲထားပါတော့၊ အဲဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော်ဟာ “ဟုတ်ကဲ့” ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ ဖြစ်တည်မှုဟာ အမှန် တကယ် သေချာရေရာနေလို့ အဖြေပေးလိုက်တာပါ။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော့် ဘဝဟာ ပန်းတိုင်တစ်တိုင် ရှိခဲ့ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လက်နက်ချ အရှုံးပေးနေစဉ် ကာလမှာလည်း ရှိခဲ့ပါတယ်” အစရှိသော စာသားများ။

x x x

“ကျွန်ုပ်တို့ ခေတ်ထဲမှာ
 လိုအပ်ချက်ဖြစ်တဲ့ မြင့်မြတ်ခြင်းဆီ သွားရာလမ်းကို
 ဖြတ်သန်းသွား...
 ကမ္ဘာကြီးရဲ့ ပြုမူလှုပ်ရှားမှုတွေဆီကတစ်ဆင့်
 အစရှိသော ကဗျာစာသားများ။

x x x

ဒက်ဟမ္မားရှိုးကွယ်လွန်ပြီးမှ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သော ဒက်ဟမ္မားရှိုး၏
 စာမူများသည် ကဗျာများနှင့် ရက်စွဲမပါသော စာသားများဖြစ်နေရာ စာအုပ်
 အဖြစ် ထွက်သွားသောအခါ စာပေအနုပညာရှင်တစ်ယောက် ဖြစ်နေပါ
 သည်။ မောင်သန့်က ကျောင်းသားဘဝတွင်ကတည်းက စာပေအနုပညာရှင်
 တစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့သည်။ နှစ်ယောက်စလုံးမှာ စာပေအနုပညာအပေါ်
 ဝါသနာထုံကြပြီး ဖန်တီးရှင်များ ဖြစ်နေပါသည်...ဟူ၍...။ ။

ရနံ့သစ်မဂ္ဂဇင်း
 ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ။

ဂုဏ်ယူစရာ တို့မြန်မာ ကျွန်တော်တို့ လူထုဦးလှ

(၁)

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာစာပေလောကတွင် မောင်တစ်ထမ်း မယ်တစ်ရွက်အဖြစ် စာပေတာဝန် ထမ်းဆောင်နေကြသူများ ရှိပါသည်။ ဆရာဦးခင်မောင်လတ်နှင့် ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၊ ဆရာတက်တိုးနှင့် ဒေါ်နုယဉ်၊ လူထုဦးလှနှင့် ဒေါ်အမာ၊ ဆရာတိုက်စိုးနှင့်တက္ကသိုလ်မြစိမ်း၊ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်နှင့် ဂျာနယ်ကျော် မမလေး၊ မင်းယုဝေနှင့် ငွေတာရီ စသဖြင့် ရှိကြပါသည်။ (ဂျာနယ်ကျော် ဇနီးမောင်နှံ၊ ငွေတာရီနှင့် လူထုဦးလှတို့မှာ ကွယ်လွန်သွားကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။) ၂၀ ရာစု မြန်မာစာပေအကြောင်း ပြောလျှင် ထိုသို့သော စာပေဇနီးမောင်နှံများကို ထည့်သွင်းပြောပြရမည်ပင်။

သူတို့လို ဇနီးမောင်နှံများသည် စာပေအနုပညာ ဘဝခရီးကို ရာသက်ပန် လက်တွဲနေကြသဖြင့် ဘဝတစ်လျှောက်လုံး တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော စာပေအကျိုးရလဒ်များသည် မြန်မာစာပေ ဘဏ္ဍာတိုက်အတွက် အနုပညာစာပေရတနာများ ဖြစ်လာခဲ့ကြပါသည်။ ပို၍ ထူးခြားသည်မှာ အချို့ဆိုလျှင် နိုင်ငံခြားဘာသာစကားနှင့် ရေးသားထုတ်ဝေရသည်အထိ ထင်ရှားကြပါသည်။ ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်သည် မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်

နှစ်ဘာသာ ရေးသားနေသူဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံခြား စာဖတ်ပရိသတ်များ ပင် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးသား ဖြစ်နေလေသည်။

တစ်နေ့ ကျွန်တော်သည် စာပေမိတ်ဆွေကြီး ဦးဘကြည်ရှိရာ ပုဂံ စာအုပ်တိုက်သို့ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေတတ်သော မြန်မာတို့၏ စာပေအနုပညာအကြောင်းကို လက်လှမ်း မီသ၍ လေ့လာဖတ်ရှုချင်သူ၊ ကိုယ့်မြန်မာ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ၏ လက်ရာဆိုလျှင် ပို၍ စိတ်ဝင်စားစွာ ဖတ်ရှုတတ်သူ၊ ထို့ကြောင့် ပုဂံစာအုပ် တိုက်သို့ရောက်ရောက်သွားတတ်သည်။ ဆရာဦးဘကြည်ကလည်း ကျွန်တော့် ကို ခင်မင်ရင်းနှီးစွာ ပြောပြတတ်သေးသည်။ ကျွန်တော့်မှာ သူနှင့်တစ်နာရီပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ နေ့တစ်ဝက်ပဲဖြစ်ဖြစ် ပြောရဆိုရလျှင် စာပေရလဒ်တွေ ရရှိတတ် ပြန်သည်။ ယခုရောက်သွားချိန်တွင် ဦးဘကြည်ကပင် နံရံကပ်ဗီရိုထဲမှ စာအုပ်များကို လက်ညှိုးထိုးပြပါသည်။ ဒေါက်တာထင်အောင်၊ ကေ၊ ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၊ ဒေါ်မိမိခိုင်၊ နောက် လူထုဦးလှ၊ လှောင်ချိုင့်တွင်းက ငှက်ငယ် များစာအုပ်၊ The Caged Ones အမည်နှင့်။

ကျွန်တော့်လက်တွေက မှန်ကို ဆွဲဖွင့်လိုက်သည်။ ထိုစာအုပ်ကို ယူကြည့်သည်။ မျက်နှာဖုံး သရုပ်ဖော်ပန်းချီမှာ “ဝသုန်” ဖြစ်နေသည်။ စာအုပ်နောက်ကျောကို လှန်ကြည့်သည်။ Asian Portraits ဆိုသော စာလုံးများနှင့် စာအုပ်တိုက်၏ သင်္ကေတ ပန်းချီပုံတစ်ပုံ။ နောက် A Series on life in Asia ဆိုသော စာလုံးများပြီးမှ လူထုဦးလှ၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင် အကျဉ်းချုပ်ကလေး၊ ကျွန်တော် ဝမ်းသာသွားသည်။ လူထုဦးလှ၏ ထောင်မှတ်တမ်းတင် စာအုပ်တစ်အုပ်၊ ကလေးသူငယ်ပြစ်မှု ဆိုင်ရာ ဥပဒေအောက်သို့ ရောက်ရှိသွားကြသော ဥပဒေသားကောင်လေး များအကြောင်း ဖြစ်နေသည်မို့ ကလေးများ၏ ရုပ်ပုံလွှာများကို ပြန်မြင် ယောင်လာပါသည်။ စာအုပ်တိုက်၏ ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိရသည့် ရည်ရွယ် ချက်နှင့်ကိုက်နေပြန်သည်။ “အာရှတိုက်အတွင်းရှိ လူသားဘဝအထွေထွေ” ဆိုသော အင်္ဂလိပ်စာလုံးများမှာ အသက်ဝင်လာပါသည်။ နောက် “အာရှ သားများ၏ ရုပ်ပုံလွှာများ”ဟူ၍...

(၂)

မှတ်မိနေသေးသည်။ ကျွန်တော်တို့ စာပေသမားများသည် ဘယ်နေရာရောက်ရောက် အချင်းချင်း တွေ့ကြုံပြီဆိုလျှင် စာအကြောင်း၊ ကဗျာအကြောင်း ပြောမိကြပါသည်။ ဟိမဝန္တာရောက်ရောက်၊ လေထန်ကုန်းရောက်ရောက်၊ မဲဇာရောက်ရောက်ဆိုပါတော့။ တစ်ခါက ဆရာဒဂုန်တာရာ အစပြုခဲ့သော “စာပေဆည်းဆာ” ကို ကျွန်တော်တို့ ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ကြရသည်။ တစ်နေ့ ကျွန်တော့်အလှည့် ရောက်လာသည်။ ကျွန်တော် ဖတ်ရှုလေ့လာမိသမျှ စာရေးဆရာနှင့် သူ၏စာအုပ်များကို ပြောရသည်။ ဒဂုန်တာရာ၊ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ တက္ကသိုလ် ဘုန်းနိုင်၊ ခင်နှင်းယု စသဖြင့်။ အဆိုပါ စာရေးဆရာများထဲတွင် တစ်ရက်နှင့်မပြီးဘဲ နှစ်ရက်၊ သုံးရက်ဆက်တိုက် ပြောပြရသော စာရေးဆရာမှာ လူထုဦးလှ ဖြစ်နေပါတော့သည်။

လူထုဦးလှသည် သတင်းစာဆရာ၊ အယ်ဒီတာ၊ စာရေးဆရာ၊ စာပေပညာရှင် စသော နာမဝိသေသနတွေ များလှသည်။ ပြီးတော့ စာပေဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတွေမှာလည်း ဆော်ဩလုပ်ဆောင်တတ်သေးသည်။ သို့နှင့် လူထုဦးလှ၏ စာပေလက်ရာများမှာ အမျိုးအမည် စုံလင်လှ၍ ဆစ်ပိုင်းခွဲခြား ပြောပြနေရသည်။ ၁။ သတင်းစာဆရာနှင့် အယ်ဒီတာဘဝ၊ ၂။ စာရေးဆရာဘဝ၊ ၃။ စာပေလှုပ်ရှားမှု အထွေထွေဟူ၍ သုံးပိုင်းခွဲ၍ ပြောရပါသည်။

စာအုပ်များအလိုက် ကဏ္ဍခွဲ၍ ပြောရသဖြင့် ကြီးပွားရေး ဦးလှဘဝနှင့် ကြီးပွားရေးသတင်းစာ၊ နောက် “ပန်းနှင့် စစ်သား”၊ “မိုးနှင့် စစ်သား” စသော ဘာသာပြန်လက်ရာ စာရေးဆရာအကြောင်း၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် သူ၏ ဘဝအတွေ့အကြုံများထဲမှ ထောင်မှတ်တမ်းတင်စာအုပ်များ၊ ထိုအထဲတွင် ကျွန်တော် အကြိုက်ဆုံး စစ်၊ အချစ်နှင့် ထောင်စာအုပ်၊ ဇာတ်ဆောင်ထွန်းမြင့်၏ ဘဝများကို ပြောပြရာတွင် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ရာ ပြန်လည် ခံစားနေရသလို ပြောမိပါသည်။ ထောင်မှတ်တမ်းတင် စာအုပ်များမှာ ခုနစ်အုပ်လောက်ရှိပါသည်။ ထင်ရှားသည်မှာလည်းအားလုံးလိုလိုပင်၊ “အားလုံးကောင်းကြရဲ့လား”၊ “စစ်”၊ “အချစ်

နှင့်ထောင်”၊ “စစ်ပြီးစက ထောင်တံခါးဝ”၊ “လှောင်ချိုင့်တွင်းကငှက်
ငယ်များ”၊ “လေနှင့်အတူ”၊ ထိုအထဲတွင် “လှောင်ချိုင့်တွင်းက ငှက်ငယ်များ”
စာအုပ်မှာ ယူနက်စကိုစာပေဆု ရရှိသွားသည်။ ထိုမတိုင်မီ အမျိုးသား
စာပေဆု ချီးမြှင့်ခံရပါသည်။ ထို့နောက် ဂျပန်တို့ယိုတာ ဖောင်ဒေးရှင်းမှ
ဂျပန်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆို ထုတ်ဝေခဲ့ရသည်။

လူထုဦးလှတွင် ကျွန်တော် နှစ်သက်စွာ ဖတ်ရှုခဲ့ရသော “ကျွန်တော်
စီးရီး” စာအုပ်တွေ ရှိသေးသည်။ “ကျွန်တော် ဗျူရိုကရက်”၊ “ကျွန်တော်
သတင်းထောက်”၊ “ကျွန်တော် မြင်းသမား”၊ ပြုပြင်ရေး ဆိုင်ရာ စာအုပ်များ
လည်းကျန်သေးသည်။ “အရက်သမားအမှားတစ်ထောင်”၊ “ဘိန်းဖြူသမား
အမှားကမ္ဘာ”၊ စာပေဆိုင်ရာ စာအုပ်များအနေဖြင့် “သိပ္ပံ မောင်ဝ”၊ “သောင်း
ပြောင်းထွေလာ ရေးချင်ရာရာ”၊ “သတင်းစာများက သမိုင်းကို ပြောပြနေ
သည်”၊ ခရီးသွားစာပေဆိုင်ရာ စာအုပ်များအနေဖြင့် “အင်ဒိုနီးရှား၊ အရှေ့နှင့်
အနောက်”၊ “ဂျပန်ပြည်တစ်ခေါက်”။

နောက်ဆုံး “လူတစ်လုံး” လို စာအုပ်ပါးပါးကလေးအထိ ရေးသား
ခဲ့သူ လူထုဦးလှ ကွယ်လွန်သွားသောအခါတွင် စာပေရောင်းရင်းများ
အပါအဝင် လူစုံတက်စုံ ပါဝင်ရေးသား ထုတ်ဝေသွားသော “လူထု
ချစ်သမျှ လူထုဦးလှ” စာအုပ်ထူထူကြီးကြီးဖြင့် ဝိုင်းဝန်းမှတ်တမ်းတင်လိုက်
ကြပါသည်။

လူထုဦးလှကိုပြောလျှင် ပုံပြင်စာအုပ်များအကြောင်းကို ထူးခြား
ချက်အနေဖြင့် ပြောရပေမည်။ မြန်မာပုံပြင်များအပြင် တိုင်းရင်းသား ရိုးရာ
ပုံပြင်များပါ အပတ်တကုတ် ပြုစုရေးသားပြီး အစီအစဉ်ကျကျ ထုတ်ဝေ
သွားခဲ့ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ပင် ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေခဲ့သေးသည်။
သန်းထွန်းနှင့် ကက်သရင်းသန်းထွန်းဆိုသော ဇနီးမောင်နှံတို့က ဘာသာ
ပြန်ပေးခဲ့ပါသည်။ ယခု “လှောင်ချိုင့်တွင်းက ငှက်ငယ်များ” ကို “ဒေါက်တာ
စိန်တူ” က ဘာသာပြန်ပေးထားပါသည်။

ထိုစာအုပ်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံ ဗန်ကောက်မြို့ရှိ “မန်ကျည်းသီး စာအုပ်
တိုက်” (Tamarind Press) မှ ၁၉၈၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေပေးခဲ့ခြင်း
ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစာအုပ်တိုက်မှာ ယခင်ကလည်း မြန်မာစာရေး ဆရာမကြီး

ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၏ The Wonderful Land of Burmese Culture စာအုပ်မျိုးများ ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ပန်းချီ ဆရာ ပါဠိဦးသက်၏ လက်ရာများဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ ရေးဆွဲထုတ်ဝေထား သည်။ ယခု မြန်မာစာရေးဆရာကြီး လူထုဦးလှ၏ ထောင်မှတ်တမ်းတင် စာအုပ် “လှောင်ချိုင့်အတွင်းက ငှက်ငယ်များ” (The Caged Ones) ကို လည်း ပန်းချီဝသုန်၏ လက်ရာများဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ ရေးဆွဲသရုပ်ဖော် ထားပြန်သည်။ နိုင်ငံခြား စာအုပ်တိုက်ထုတ် မြန်မာတို့၏ စာအုပ်များတွင် မြန်မာတို့၏ ပန်းချီပညာရှင်များကို နေရာပေးထားသဖြင့် ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တစ်ပါးပင်။

(၃)

၂၀ ရာစု မြန်မာစာပေသည် နိဂုံးချုပ်ရန် တာရှည်နေပြီ။ ထို ၂၀ ရာစုအတွင်းမှာ မြန်မာစာပေလောက၌ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး စာရေး ဆရာများ အသီးသီး ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားလျက်ရှိပြီ။ အချို့ဆိုလျှင် မိခင် ဘာသာစကားအပြင် နိုင်ငံရပ်ခြားဘာသာ စကားများဖြင့် ရေးသား ပြုစုခဲ့ကြသည်။ မြန်မာတို့ နယ်နိမိတ်ကို ကျော်လွှား၍ ကမ္ဘာစာပေနယ် တို့တွင် ကျော်ကြားထင်ရှားခဲ့သူများလည်း တွေ့ကြရပါသည်။ ဒေါက်တာ ထင်အောင်၊ မိမိခိုင်၊ ကေ၊ ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၊ ယခင်ကလည်း “ပုဂံဈေး”၊ “သိန်းဖေမြင့် လက်ရွေးစင်ဝတ္ထုတိုများ” စသဖြင့် မြန်မာစာရေးဆရာတို့၏ စာကောင်းပေသန့်များကို နိုင်ငံခြားသားများက ဝိုင်းဝန်းဘာသာ ပြန်ပေးခဲ့ သဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ထင်ရှားခဲ့ကြပါသေးသည်။ မကြာမီက အိန္ဒိယနိုင်ငံ ထုတ် စာပေအနုပညာဂျာနယ်တွင် သိန်းဖေမြင့်၏ ဝတ္ထုတိုများကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန် ဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာအပြင် အခြား ရုရှား၊ ဂျာမန်၊ တရုတ်၊ ဂျပန် စသဖြင့် ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်းများလည်းရှိပါသည်။ လောလောဆယ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိနေရသော မြန်မာတို့၏ စာအုပ်များထဲ တွင် လူထုဦးလှ၏ စာအုပ်များ စတင်တွေ့ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ နောင်လည်း လူထုဦးလှသော် လည်းကောင်း၊ အခြား မြန်မာစာရေးဆရာ တစ်ယောက်

ယောက်သော်လည်းကောင်း စာအုပ်များ တွေ့ရှိရပေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ဆက်လက် ထုတ်ဝေလာလျှင် ကျွန်တော်တို့ မြန်မာစာပေလောကအတွက် ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာပင် ဖြစ်သည်။

လူထုဦးလှအကြောင်းပြောလျှင် ကမ္ဘာ့စာပေ ဘဏ္ဍာတိုက်ထဲသို့ ရောက်ရှိသွားသော လှောင်ချိုင့်အတွင်းက ငှက်ငယ်များအကြောင်းပါ ပြောရမည်ဖြစ်လာပြန်သည်။ တစ်ဖန် လူထုဦးလှ၏ စာပေမျိုးဆက်အကြောင်းပါ ထည့်သွင်းပြောပြပါမှ ပို၍ ပြည့်စုံလာမည်ဖြစ်ပြန်သည်။ ဇနီးနှင့် သားတစ်ယောက်က မြန်မာစာပေလမ်းမကြီးပေါ်တွင် တပင်တပန်း နွမ်းနွမ်းနယ်နယ် ယနေ့ထိ လျှောက်လှမ်းနေဆဲ မဟုတ်လား။ “ကျွန်တော်တို့ လူထုဦးလှ” ဆိုသော လူထုက ပိုင်သောဦးလှ၊ နောက် ကျွန်တော်ချစ်သော ဦးလှ ဟူ၍ လူထုချစ်သော၊ ပြည်သူချစ်သော ဦးလှအကြောင်းကို သမင်လည်ပြန် ငဲ့စောင်းကြည့်မိနေပါတော့သည်။ ။

သောင်းပြောင်းထွေလာမဂ္ဂဇင်း
၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ။

ဒဂုန်တာရာမှ ဒဂုန်တာရာသို့

(၁)

ကျွန်တော်သည် ပန်းချီပြခန်းသို့ မသွားခင် နေ့စဉ်လိုလို လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထိုင်တတ်ပါသည်။ ပြီးလျှင် သတင်းစာဖတ်ပါသည်။ ပြီးလျှင် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများနှင့် တွေ့တတ်ပါသည်။ ထိုအထဲတွင် စာရေးဆရာမောင်ညိုပြောပါပါသည်။ သူကရုံးအလာ၊ ကျွန်တော်က ပန်းချီပြခန်းအသွား တွေ့တတ်ကြပါသည်။ သူနှင့်တွေ့လျှင်တော့ စကားပြောဖြစ်သည်။ အချိန်သိပ်မကြာပါ။ မကြာသော်လည်း နှစ်ယောက်စာ လုံလောက်စွာ ပြောဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် စာပေအကြောင်း သောင်းပြောင်းထွေလာဖြစ်ပါသည်။

တစ်နေ့ကျွန်တော်နှင့် မောင်ညိုပြော ထုံးစံအတိုင်း တွေ့ကြသည်။ စာရေးဆရာကြီး ဒဂုန်တာရာအကြောင်း ပြောကြသည်။ ထိုစဉ်က သူက မောင်လွန်းကြင်၏ ဒဂုန်တာရာနှင့် ပတ်သက်သော ကျမ်းတစ်စောင်နှင့် ပွဲတစ်ပွဲအကြောင်း ပြောလာပါသည်။ ထိုပွဲသို့ သူလည်း တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ နောက် ထိုကျမ်းကိုပင် စာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေပြီး လက်ဆောင်ပေးသဖြင့် သူလည်း ရရှိလာပါသည်။ နောက် သူ့စာအုပ်ကို ဆရာကြီး ဒဂုန်တာရာအား အမှတ်တရ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ဖတ်လျှင် နက်ဖြန်ယူလာပါမည် စသဖြင့် မောင်ညိုပြောသည် စိကာစဉ်ကာ ပြောပြနေပါတော့သည်။

နောက်တစ်နေ့တွင် ထိုစာအုပ်ကို ကျွန်တော်ရရှိခဲ့ပါသည်။ မောင်ညိုပြာက စာအုပ်အဖုံးကို လှန်လိုက်ပြီး “ဒဂုန်တာရာ” ဆိုသော မင်အနက်ဖြင့် တုန်ယင်စွာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားပုံကလေးကို ပြပါသည်။ စာလုံးများမှာ တစ်ဆက်တည်း၊ တစ်လုံး၊နှစ်လုံး၊လေးလုံးတိတိ တစ်ဆက်တည်းပင်။ မောင်ညိုပြာက မောင်လွန်းကြင် ကွယ်လွန်သည့် နှစ်နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ကျမ်းစာအုပ်များ လက်ဆောင်ပေးသည့်ပွဲကလေးကို ပြန်လည်ပြောပြနေပါသေးသည်။ သူ့စကားပြောသံများကို ကျွန်တော် မကြားတော့ပေ။ မျက်လုံးထဲတွင် “ကြာပန်းရေစင်” ဆိုသော ဝတ္ထုရှည်စာအုပ်၏ ကျောဖုံးမှ ကောက်ကြောင်းကြမ်းကြမ်းဖြင့် ရေးဆွဲထားသော ဒဂုန်တာရာ၏ ပုံတူကားချပ်ကလေးကို ပြေးမြင်ယောင်မိနေပါသည်။ ဆံပင်တွေက တွန့်လိမ်ပြီး နောက်သို့ လန်နေသော၊ တစ်ဖန် မျက်မှန်တဝင့်ဝင့်ဖြင့် ရှေ့သို့သာ လှမ်းကြည့်နေသော ခေါင်းပိုင်းပုံကလေး၊ ဟုတ်ပါသည်။ ပီဘီအနုပညာရှင် ဒဂုန်တာရာပင် ဖြစ်ပါသည်။

(၂)

စင်စစ် ကျွန်တော်သည် ငယ်ရွယ်စဉ်က စာဖတ်ချင်သော စိတ်အလျဉ်ရှိပါလျက် ဒဂုန်တာရာ၏ စာကဗျာများဖြင့် အတော်ဝေးလံ ခြားနားနေခဲ့ရပါသည်။ မဂ္ဂဇင်းမျိုးစုံဖတ်သည်။ လုံးချင်းဝတ္ထုတွေလည်း သိမ်းကျုံးဖတ်ခဲ့ပါသည်။ ပြား ၆၀ တန်၊ တစ်ကျပ်တန်ကအစ မျိုးစုံ ဖတ်ခဲ့ပါသည်။ ဇော်ဂျီ၊ မင်းသုဝဏ်၊ ဒေါင်းနွယ်ဆွေ၊ ငွေတာရီဆိုသော ကဗျာဆရာ၊ ဆရာမများကိုသိခဲ့ပါသည်။ ကောက်လှိုင်း၊ ရောင်နီ၊ တင့်တယ်၊ သာဓု၊ တက္ကသိုလ်တုန်းနိုင်၊ အောင်လင်း၊ ရန်ကုန်ဘဆွေ၊ သခင်မြသန်း၊ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ ဒဂုန်ခင်ခင်လေး၊ ခင်နှင်းယု၊ ဂျာနယ်ကျော် မမလေး၊ ယုဝတီ ကြည်ဝေစသော စာရေးဆရာ၊ ဆရာမများကိုလည်း သိခဲ့ပါသည်။ သူတို့တစ်တွေဆိုလျှင် မလွတ်တမ်း ဖတ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကြည်အေး၊ ဒဂုန်တာရာတို့ဆိုလျှင် (အမှန်ကိုဝန်ခံချင်ပါသည်) နာမည်ပင် မကြားဖူးခဲ့ပါ။ အသက် ၁၇ နှစ်၊ ၁၈ နှစ်သားအထိ ဖြစ်ပါသည်။ နောက် စာဖတ်သက် အတော်အတန်ရလာမှ၊ သို့မဟုတ် တော်ရုံတန်ရုံစာအုပ်များ ဖတ်ဖူးသလောက်

ရှိပြီးကာမှ ကြည်အေးကဗျာ၊ ကြည်အေးစာ၊ ပြီးတော့ ဒဂုန်တာရာကဗျာ၊ ဒဂုန်တာရာ စာများအကြောင်းကို စတင်ဖတ်ဖူးပါတော့သည်။

မှတ်မှတ်ရရ ပြောရလျှင် ၁၉၇၁ ခုနှစ် ဆောင်းဦးပေါက်တွင် ကျွန်တော်သည် သွေးအန်၍ အဆုတ်ရောဂါကုဆေးရုံ (U.T.i) ပေါ်ရောက်သွားပြီး စာအုပ်စာတမ်းတွေ တောနင်းဖတ်သလို ဖတ်လိုက်ရာမှ ဒဂုန်တာရာ၏ ကဗျာကို စတင် ဖတ်ဖူးခဲ့ပါတော့သည်။ သူငယ်ချင်းတွေ လာပေးသော စာအုပ်စာတမ်းများထဲတွင် ဒဂုန်တာရာ၏ “အယ်ဒီတာ စားပွဲ၊ စာပေ၊ အနုပညာ ဝေဖန်ရေးနှင့် ပန်းနုရောင်အို” စာအုပ်ကို စတင် ဖတ်ရှုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပေါ်သစ်၏ အမှာစာကအစ အကြိုက်တွေ့လာရာ စာမျက်နှာများ ဆုံးသွားသည်အထိ လက်က မချနိုင်တော့ပါ။ ဆေးရုံပေါ်မှာ လူမမာတစ်ဦး၏ သန်းခေါင်ကျော်သွားသော ညတစ်ညကို ယနေ့ထိ မှတ်မိနေပါသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ “ဒဂုန်တာရာ၏ ဒဂုန်တာရာ” စာအုပ်ကို ဖတ်ပါသည်။ အသက် ၃၀ ဝန်းကျင်ရှိ လူငယ်တစ်ဦး၏ ကြွယ်ဝပြည့်လျှံကျလာသော အတွေ့အကြုံ ရေတံခွန်ကားချပ်များ ဖြစ်ပါသည်။ ဖတ်ရင်းမှာပင် ရင်သပ်ရှုမောစရာတွေ ပြေးမြင်လာရသည်။ သူ၏ဘဝဖြစ်စဉ်၊ သို့သော်လည်း သူ၏သမိုင်းနောက်ခံ ဘဝကားချပ်များမှာမူ အံ့မခန်းစရာ ဖြစ်နေပါတော့သည်။

နောက် “စပယ်ဦး”ဆိုသော ဝတ္ထုတိုများ၊ စာပေဆုရ ဝတ္ထုတိုစာအုပ်၊ ထိုဝတ္ထုတိုများထဲမှ “ပွင့်ခါစ” ဝတ္ထုတိုကလေးကို စစချင်း ဖတ်လိုက်ရာ စွဲမက်ရင်ခုန်သွားခဲ့ရပါသေးသည်။ အပျိုဖော်ဝင်စ မိန်းကလေးဘာဝကို လှစ်ခနဲပြလိုက်သော ဝတ္ထုတိုကောင်းကလေး၊ နောက်ပုဂံစာအုပ်တိုက်ထုတ် “ဒဂုန်တာရာ၏ ဝတ္ထုတိုပေါင်းချုပ်”ကို ဆက်ဖတ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတိုဘက်တွင် လျှပ်တစ်ပြက် ခံစားမှုကိုပေးသော ဝတ္ထုတို ဆရာဖြစ်လာပါသည်။ နောက်တော့ နာမည်ကျော် “မေ” ဝတ္ထုကို ဖတ်ရပါသည်။ ဆန်းသစ်သော စကားပြေ အရေးအသားများနှင့်အတူ “မေ”၏ ရုပ်ပုံလွှာကို မြင်ယောင်နေပါတော့သည်။ အကောင်းဆုံးဝတ္ထုရှည် တစ်ပုဒ်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသော “ကြာပန်းရေစင်” ဝတ္ထုကိုလည်း ဖတ်ရပြန်သည်။ ပြီးမှ

mgd.com

ဒဂုန်တာရာ၏ ကဗျာများကို ခြေရာကောက်ပြီး တစ်ပုဒ်ချင်း လိုက်ဖတ်ပါ တော့သည်။ “အလင်္ကာ” ကဗျာစာအုပ်အပြင် တာရာမဂ္ဂဇင်း၊ ရှုမဝမဂ္ဂဇင်း စသဖြင့် ရရာ မဂ္ဂဇင်းများထဲမှ ကဗျာများကို မွေနှောက်ဖတ်ပစ်လိုက်ပါ တော့သည်။ ထိုအခါကျမှ ဒဂုန်တာရာ ဆိုသော ကဗျာဆရာကြီးကို အကောင်အထည် ပေါ်လာပါသည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဒဂုန်တာရာသည် ကဗျာ၊ ကဗျာသည်ပင် ဒဂုန်တာရာ ဖြစ်လာပါတော့သည်။

သူ၏စကားပြေများမှာလည်း ကဗျာရနံ့ သင်းပျံ့နေသော စာလုံး လှလှကလေးများ မဟုတ်လော။ ဝတ္ထုရေးရေး၊ ဆောင်းပါးရေးရေး၊ ဘာပဲ ရေးရေး ကဗျာရနံ့ကတော့ ရနေကျ ဖြစ်နေပါသည်။

(၃)

အဓိက ပြောချင်သည်မှာ ဒဂုန်တာရာ၏ “ရုပ်ပုံလွှာ” စာအုပ် အကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင် ပြောစမှတ်ပြုရသော အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်းချုပ် အရေးအသားပုံသဏ္ဍာန်တစ်ရပ်ဟု ဆိုပါရစေ။ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်နှင့် စာပေ၊ ဂီတ၊ ပန်းချီ စသော အနုပညာ နယ်ပယ်မှ အဓိက ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများအကြောင်း၊ အချိန်တိုတိုကလေးအတွင်း ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက် မြင်လာအောင်ကို ပန်းချီကားတစ်ချပ်လိုလို၊ ရုပ်ရှင်ပြကွက် တစ်ခုလိုလို လျှပ်တစ်ပြက် ကြုံတွေ့ရခိုက် ရင်ထဲ အသည်းထဲ စွဲထင် ကျန်ရစ်သွားအောင် ရေးသားပြသသွားသော ထိုစာအုပ်ကို ကျွန်တော့် တစ်သက်တာ တစ်လျှောက်လုံး မေ့နိုင်တော့မည် မဟုတ်။ ဒဂုန်တာရာ (သို့မဟုတ်) ကဗျာဆရာသည်လည်း ကျွန်တော့်ရင်ထဲ စွဲနေပါသည်။

တစ်ခါက ကျွန်တော်သည် သူ၏ ဆိပ်ဖလူးနဲ့ကို လိုက်လံ ရှာဖွေ ကြည့်ချင်သဖြင့် သူငယ်ချင်း ရဲဘော်များကို ပြန်တွေ့တိုင်း မေးမြန်းမိပါ သည်။ သူတို့သည် ဆိပ်ဖလူးပင်များကို လိုက်လံရှာဖွေ ကြည့်ကြပါသေး သည်။ သို့သော် မတွေ့ဟု ဆိုကြပါသည်။ နောက် ... တစ်ခါကပင် ဖြစ် ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ဒဂုန်တာရာ၏ “စာပေဆည်းဆာ” ဆောင်းပါး ကို ရှုမဝမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖတ်ခဲ့ဖူးသဖြင့် “စာပေဆည်းဆာ” အစား “စာပေ ရင်ပြင်” ဆိုပြီး အမည်ပေး၍ စာ၊ ကဗျာတွေအကြောင်း ဟောပြော ရှင်းပြ

ခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါတွင် ဒဂုန်တာရာအလှည့်ရောက်လာပါသည်။ ပြောစရာဆို၍ ဖတ်ခဲ့ဖူးသော ရင်ထဲ အသည်းထဲ စွဲခဲ့ဖူးသော “ရုပ်ပုံလွှာ” စာအုပ်အကြောင်းကို တစ်နေ့ တစ်ပုဒ်ကျ တစ်ယောက်ချင်း အကြောင်းကို စိတ်ဝင်စားစွာပြောလိုက်ပါတော့သည်။ တစ်ပုဒ်ပြီးတိုင်း လက်ဝဲ၊ လက်ယာ ဘက်များဆီမှ လက်ခုပ်သံတွေ တဖြောင်းဖြောင်း ကြားခဲ့ရပါသည်။ ပြီးလျှင် “ခေါင်းစဉ်ကလေး ထပ်ပြောပါဦး”ဆိုလာသဖြင့် “အောင်ဆန်း (သို့မဟုတ်) အရိုင်း”ဟု မြန်မြန် ပြောခဲ့ရသေးသည်။ နောက်တစ်ခါတွင်လည်း “ဂျာနယ်ကျော်မမလေး (သို့မဟုတ်) မေတ္တာပန်းတစ်ပွင့်”ဟူ၍ပြောခဲ့ရပြန်ပါသည်။

ထိုသို့သော ရုပ်ပုံလွှာ ရေးခဲ့သော လက်ရာမျိုးကို ချယ်ရီ မဂ္ဂဇင်းမှာပင် ပြန်တွေ့လိုက်ပါသေးသည်။ စာရေးဆရာ မြတ်ထန်အကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ လွမ်းမောဖွယ်ရာ တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဟောင်းများကို တွေ့လိုက်ရပါသေးသည်။

ယခု မောင်လွန်းကြင်၏ “ဒဂုန်တာရာ၊ သူ့ကဗျာနှင့် သူ့ကဗျာစာပေ သဘောတရားကျမ်း” စာအုပ်ကို ဖတ်နေရပြန်သည်။ ပန်းချီမောင်မောင်သိုက်၏ ဒဂုန်တာရာ ဦးခေါင်းတစ်ပိုင်းပုံ ပန်းချီကားအဖုံးနှင့် တွေ့ရပါသည်။ နောက်ကျောတွင် စာအုပ်ပြုစုသူ စာရေးဆရာ မောင်လွန်းကြင်၏ ရုပ်ပုံကား ကောက်ကြောင်းကလေး၊ မောင်မောင်သိုက်၏ လက်ရာပင်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်နှစ်ကျော်လောက်က သံတွဲမှအပြန် ကြို့ပင်ကောက်အရောက်တွင် ကားချင်းတိုက်မိပြီး ဘဝတစ်ပါးသို့ ပြောင်းသွားခဲ့သည့် လူငယ်စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာ မောင်လွန်းကြင်၏ လှပပြေပြစ်သော စကားပြေရသကို ပြန်လည်သတိရနေပါသည်။ ဥပမာ... “ဆည်းဆာအို၏ အလှ”ဝတ္ထုတို။

ယခု မောင်လွန်းကြင်၏ ကျမ်းဦးစကားတွင် ခေတ်သစ်မြန်မာကဗျာသမိုင်းကို လေ့လာဆန်းစစ်လိုသူများအတွက် အကျိုးသက်ရောက်အထောက်အကူ ပြုနိုင်စရာ ရှိမည်ထင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ဒဂုန်တာရာ၊ သူ့ကဗျာနှင့် သူ့ကဗျာစာပေ သဘောတရားကျမ်း”ဟူသောအမည်ဖြင့် ကျွန်တော်၏ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့အတွက် လိုအပ်သော ဤကျမ်းကိုပြုစုရေးသား

တင်သွင်းလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်”ဟု ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ရေးသား ဖော်ပြ သွားခဲ့ပါသည်။

နောက် ဒဂုန်တာရာ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်းနှင့်အတူ ကဗျာများ ကိုအမျိုးအစား ခွဲခြားသုံးသပ်ပြီး တစ်ပုဒ်ချင်း ကောက်သင်းကောက်သလို လေ့လာပြုစုသွားပါတော့သည်။ နိုင်ငံရေးကဗျာ၊ ဥပမာ... “မတ်လတော် လွန်ရေး”၊ အချစ်ကဗျာ၊ ဥပမာ ... “တဟိတီ သွားရအောင်”၊ “မိုးရေထဲ လမ်းလျှောက်ခြင်း” စသဖြင့် လေ့လာပြုစုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြုစု သွားသူ မောင်လွန်းကြင်၏ သူ့ကဗျာ၏ ထူးခြားချက်ထဲမှ ထင်ရှားသော အချက်တစ်ချက်ကိုလည်း ဖော်ပြချက်မှာ ပြီးပြည့်စုံနေပါသည်။

“သူ၏ဝတ္ထု၊ ကဗျာများ၌ မိန်းကလေး၏ ထဘီအင်္ကျီ၊ အဆင် အသွေး၊ လိုက်ကာခန်းဆီး၊ ပန်းပွင့်များ၊ တောတောင်ရှုခင်း၊ သစ်ရွက်ရောင်နှင့် ရွက်သစ်နုများ၊ နံနက်အရုဏ်တက်ချိန်၊ နေဝင်ချိန်စသည်တို့၏ အသွေး အရောင်တို့ကို အနုစိတ်၍ ရေးခြယ်ဖော်ပြသည်။

ဤသို့ ဒဂုန်တာရာသည် စာပေ၊ ကဗျာ ရေးသားရာ၌ အရောင် အသွေးတို့ကို စိတ်ဝင်စား ဖော်ပြသည်မှာ ဆေးရောင်တို့၏ သဘောကို နားလည်သော ပန်းချီဆွဲသူတစ်ယောက် ဖြစ်သောကြောင့်ဟုပင် ဆိုရ ပေလိမ့်မည်”

(၄)

မောင်လွန်းကြင်၏ ကျမ်းကိုဖတ်ရင်း “ဒဂုန်တာရာနှင့် တွေ့ဆုံ ခြင်း” အခန်းကို ရောက်သွားစဉ် အမှတ်မထင် နှစ်ခေါက်၊ သုံးခေါက် ပြန်ဖတ်ရပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကခံစားမှုအရပြောလျှင် ကျွန်တော် အကြိုက်ဆုံး အခန်းဖြစ်နေပါသည်။ နှစ်ပေါင်း ၄၀ နီးပါး ကဗျာဆရာ ရင့်မာကြီး ဖြစ်နေ သူထံ လူငယ်စာပေမျိုးဆက်သစ်ကလေး ရောက်ရှိသွားပြီး အပြန်အလှန် မေးမြန်းဖြေကြားနေပုံတို့မှာ နှစ်ယောက်စလုံး ဈာန်ဝင်နေသလား ထင်မှတ် မှားရသည်။

ထို့ပြင် ဒဂုန်တာရာ၏ ရိုးသားပွင့်လင်းသော ပြောဆိုဟန်၊ ချစ်ခင်ရင်းနှီးတတ်သော အပြုအမူများ၊ သွေးသားသဖွယ် သဘောထား တတ်သော အနုပညာ ဆွေမျိုးသားချင်းများ၏ ဖက်လဲတကင်း အသွင်

သဏ္ဍာန်များကိုလည်း တွေ့နေရပြန်သည်။

“ဦးဌေးမြိုင်ဆွဲတဲ့ ပန်းချီကားတွေ ရှိသလား၊ အဆင်သင့်ရင် ကျွန်တော် ကြည့်ချင်ပါတယ်”

“ကြည့်ရပါတယ်၊ ကျွန်တော့် အိပ်ခန်းထဲမှာ ရှိပါတယ်။ လာပါ”

.....

“ဦးဌေးမြိုင်ရဲ့ စန္ဒရားလက်သံ ကျွန်တော် ကြားချင်တယ်။ တီးနိုင် ရင်တော့ နားထောင်ချင်ပါတယ်”

“ကျွန်တော့်လက်တွေ ပျက်နေပြီ။ နောက်တော့ တီးပြပါ့မယ်။ ကျွန်တော် ကျင့်ထားလိုက်မယ်”

“ကိစ္စမရှိပါဘူး၊ ရသလောက်သာ တီးပါ။ ကျွန်တော် နားထောင် ချင်လို့ပါ”

“ဧည့်ခန်းက စန္ဒရားပဲ တီးရအောင်”

ကျမ်းရေးမည့် စာရေးဆရာ မောင်လွန်းကြင်သည် စာရေးဆရာ ကြီး သိန်းဖေမြင့်ထံမှတစ်ဆင့် ဒဂုန်တာရာဆီ ရောက်သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ ဒဂုန်တာရာနှင့်တွေ့ဆုံရသောအခါ စာပေအနုပညာသာမက ပန်းချီ၊ ဂီတနှင့် ကိုယ်ပိုင် အယူအဆများကိုပါ ပွင့်လင်းစွာ ပြောဆိုနေမိပြန်ပါ သည်။ ထိုအထဲတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်မှာ မေးသူ နှင့် ဖြေသူကြားတွင် ဘာအဆီးအတားမှ မရှိတော့ဘဲ အရင်အတိုင်းတွေ့ လိုက်ရပါသေးသည်။

“ဒဂုန်တာရာ၏ ဒဂုန်တာရာစာအုပ် ဖတ်စဉ်က အဖေအရင်းကို အဖေဟု မခေါ်ကြောင်း ရေးထား၍ ကျွန်တော် အံ့ဩခဲ့ရသည်။

“ဘာကြောင့် အဖေလို့ မခေါ်တာလဲ”ဟု ကျွန်တော် ထပ်၍ မေးမိသည်။

“ဘာကြောင့်ရယ်လို့လည်း ကျွန်တော် မပြောတတ်ပါဘူး။ လူကြီးတွေပြောတော့ ငယ်ငယ်က ကျွန်တော့်အဖေက ကျွန်တော့်ကို ရိုက် သတဲ့။ အဲဒါကို စိတ်နာပြီး အဖေလို့ မခေါ်ဘူးတဲ့”

“ဒါဖြင့် လှမ်းခေါ်ရမယ့်ကိစ္စမျိုးကြုံလာရင် ဘယ်လိုခေါ်ပြီးစကား ပြောမလဲ”

“အဲဒီလို လှမ်းခေါ်ရမယ့် ကိစ္စမျိုးကြုံလာရင် မခေါ်တော့ဘူး။ တစ်နှစ်တုန်းက သူရန်ကုန်လာတုန်း မြို့ထဲသွားဖို့ အိမ်ကအထွက် ကျွန်တော် လည်း မြို့ထဲ မှာစရာရှိတာနဲ့ သူနဲ့ စကားပြောမလိုပဲ။ ခပ်လှမ်းလှမ်း ရောက်သွားတာနဲ့ခေါ်မှပဲ ကြားတော့မှာမို့ မခေါ်တော့ဘဲ ဒီအတိုင်းနေလိုက် တယ်”

၁၉၉၂ ခုနှစ်က “နော်ဝေ စာပေအနုပညာ” (Norwegian Literature 1992) စာအုပ်တစ်အုပ် ဖတ်ဖူးသည်။ ထိုစာအုပ်ထဲတွင် အသက် ၈၄ နှစ်အရွယ်ရှိ ကဗျာဆရာကြီး “အိုလက်(စ်)၊ အိတ်(ချ်)ဟု” (Olav H. Hauge) နှင့် အသက် ၃၃ နှစ်အရွယ်ရှိ မော်ဒန်ခေတ်လွန် လူငယ်စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာ “ဂျွန် ဖော့ဆီ” (Jon Fosse) တို့ တွေ့ဆုံခန်း ပါပါသည်။ ထိုအခန်းတွင် ကဗျာနှင့်ပတ်သက်၍ အပြန်အလှန် ပြောကြပါသေးသည်။

“ကဗျာကောင်းတစ်ပုဒ်ဟာ တည်ဆောက်လို့ရတာ မဟုတ်ဘူး။ သူ့ရဲ့ ပုဂ္ဂလိက အတွေ့အကြုံက တည်ဆောက်ပေးသွားတာပါ”

“ဟုတ်ပါတယ်၊ ပုံသဏ္ဍာန်ကြောင့်လည်း မဟုတ်ပါ။ အကြောင်း အရာကြောင့်လည်း မဟုတ်ဘူး”

ယခု ဒဂုန်တာရာနှင့် မောင်လွန်းကြင်တို့ တွေ့ဆုံခန်းတွင်လည်း ကဗျာနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောဆိုခဲ့ကြရာ အထက်ပါ နော်ဝေကဗျာဆရာကြီး နှင့် ကဗျာဆရာကလေးတို့ တွေ့ဆုံခန်းမှ ပြောကြားချက်များနှင့် အတူတူ ပင် ဖြစ်နေပါတော့သည်။

ကျွန်တော်သည် တွေ့ဆုံခြင်းဆိုသော အခန်းကို ဖတ်နေလိုက် သည်မှာ စာအုပ်ဆုံးသွားသည်ကိုပင် သတိမရတော့ပေ။

(၅)

ဒဂုန်တာရာ၏ အမှာစာကို ပြန်ဖတ်ရပါသည်။

“သူ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ယူကျမ်း ရေးသားပြုစုပြီးသော နှစ်ကာလနှင့် သူ့ကျမ်းကို အများပြည်သူ ဖတ်ရှုရန် ထုတ်ဝေသောကာလမှာ နှစ်အစိတ် ခန့် ခြားနားသွားခဲ့ပြီ။ နှစ်အစိတ်ဆိုသည်မှာ မျိုးဆက်တစ်ဆက်ပင်”

ကျော်လွန်ပြီဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်”

၁၉၆၉ ခုနှစ်က ဖြစ်ပါသည်။ အချိန်အားဖြင့် သက္ကရာဇ်တစ်ခု၏ လေးပုံတစ်ပုံ ဖြစ်နေပါသည်။ ယနေ့ ၂၀ ရာစုဆိုသော သက္ကရာဇ်တစ်ခု ကုန်ဆုံးပေတော့မည်။ ထိုအချိန်အထိ သက္ကရာဇ်တစ်ခု၏ လေးပုံ သုံးပုံ ပိုင်ဆိုင်ရယူထားသော ဆရာကြီး ... ဆရာကြီး ဒဂုန်တာရာသည် မျိုးဆက် သုံးဆက်နီးပါး စာပေအနုပညာများ ဖန်တီးတီထွင်နေတုန်းပင်။ ပန်းနု ရောင်အို၊ မုန်းမှသည် ကယ်လီဖိုးနီးယား၊ ထိုမှ ဗဟုဝါဒအထိ စီးဆင်းနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့သည် ယနေ့ထိ ဒဂုန်တာရာ၏ ဝတ္ထုတို၊ ဝတ္ထု လတ်များကို လေ့လာဆည်းပူးနေရတုန်း ကြည့်လေ “စိမ်းမြေရာ”၊ “ဖန်ကွဲစ များပေါ် လမ်းလျှောက်ခြင်း”၊ “ကြွေဝေတို့ ညီအစ်မ” စသည့် မဂ္ဂဇင်း ဝတ္ထုရှည်များ၊ နောက်ဆုံး “စန္ဒရားဆရာ” စသည့် မဂ္ဂဇင်း အခန်းဆက် ဝတ္ထုရှည်အထိ မျက်ခြည်ပြတ်၍ မရအောင် ဖတ်ရှုခံစားနေရပါသည်။ ကဗျာဘက်တွင်လည်း ရှိပါသေးသည်။ သူ၏ကဗျာ ပုံသဏ္ဍာန်မှာ မျဉ်း တစ်ဖြောင့်တည်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကျမ်းကိုးစာရင်းတွင် တွေ့လိုက်ရသော “ဒဂုန်တာရာ၏ ကဗျာများအပေါ် အမြင်၊ ကြည်အေး (လက်ရေးမူ) ၁၉၇၀” ဆိုသည့် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ကြောင့် မောင်လွန်းကြင်၏ ကျမ်းကိုပင် ဖတ်ချင်နေပါသည်။ (စကားချပ်) သူ၏စာ၊ ကဗျာများသည် ဟင်းလင်းပြင် ပမာ ကျယ်ဝန်းလှပါသည်။ ရှေ့မီနောက်မီ အနုပညာရှင် ဖြစ်နေသဖြင့် အကြောင်းအရာမျိုးစုံမှာလည်း ကျယ်ဝန်းလှပါတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ဒဂုန်တာရာနှင့် ပတ်သက်သော လေ့လာစရာတွေ အများကြီး ကျန်ပါသေး သည်ဟုယူဆပါသည်။ နှောင်းလူတို့တာဝန်များ ကျန်ရစ်နေပါသေးသည်။

ကျွန်တော်သည် ယောက်ဖတော်သူ၏ ကောင်းမှုကြောင့် ဟာမစ် တစ်ရှိ ဆရာဒဂုန်တာရာ၏ နေအိမ်သို့ ရောက်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့ ဖြစ်ပါသည်။ ယောက်ဖနှင့်အတူ ဆိပ်ဖလူးနဲ့ ရှုရှိုက် ခဲ့ရစဉ်က အတိတ်ကားချပ်များကို တစေ့တစောင်း ပြောနေကြပါသည်။ ကျွန်တော်က နားထောင်သူသက်သက်၊ နောက် ၁၉၇၁ ခုနှစ် ဆောင်းဦး ပေါက်ကာလမှစပြီး ဒဂုန်တာရာ၏ စာ၊ ကဗျာကို စတင်တွေ့ထိ ဖတ်ရှုခဲ့

ရသူဖြစ်နေ၍ စာလုံးများမှတစ်ဆင့် လူ၏ပကတိရုပ်ပုံကားချပ်ကို တွေ့မြင်ချင်နေသော ကျွန်တော့်အဖို့ ဘေးမှ တစေ့တစောင်း မြင်နေရသော ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာ၊ ဆောင်းပါးရှင် အယ်ဒီတာဟောင်း ဖြစ်သူကို စိတ်ဝင်တစား ကြည့်နေရပါတော့သည်။ နောက်ကျွန်တော်လည်း ထပ်မရောက်တော့ပေ။ စာပေမိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်းတွေက ရောက်ရောက်သွားတိုင်း အကြောင်းအရာမျိုးစုံတွေ တစ်ဆင့် ကြားနေခဲ့ရပါသည်။ ကျွန်တော့်နားထဲတွင် ဝှမ်းဆီထိပ်မာ ပီတိတွေ ဖြာခဲ့ရပါသည်။ တခြားတော့ မဟုတ်ပါ။ လူကြီး၊ လူငယ်၊ လူလတ် မျိုးစုံသော စာသမား၊ ကဗျာသမား၊ အနုပညာသမားတော်တော်များများနှင့် တွေ့ဆုံပြောဆို ဆွေးနွေးနေကြသော အကြောင်းအရာမျိုးစုံ ဖြစ်ပါသည်။

ယခု မောင်လွန်းကြင်ကိုပင် ကျေးဇူးစကားဆိုရပေမည်။ တမလွန်ထိ ကြားအောင် ကျွန်တော်သည် အော်ပြောလိုက်ချင်ပါဘိ။ သူ၏ ကျမ်းစာအုပ်တစ်အုပ်ကြောင့် ကျွန်တော်သည် “ဒဂုန်တာရာမှ ဒဂုန်တာရာသို့” ပြန်လည် တူးဖော်ရင်း ရသဗေဒများစွာကို တွေ့ရှိ နေရပါသည်။

စင်စစ် ကျွန်တော် ကျေးဇူးတင်ရမည်မှာ မောင်လွန်းကြင်အပြင် မောင်ညိုပြာ ရှိပါသေးသည်။ စာရေးဆရာ မောင်ညိုပြာ၊ ဟုတ်ကဲ့၊ သူ၏ လေးတွဲ တုံ့နှေးသော လမ်းလျှောက်ဟန်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသော သွက်လက်သန်မာလှသည့် စကားပြော ရေးဟန်ဖြင့် ရေးသားပြုစု နေသော ဝတ္ထုတိုဆရာ မောင်ညိုပြာ၊ သူ့ကိုလည်း ကျွန်တော် ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ချယ်ရီမဂ္ဂဇင်း
၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ။

ကျွန်တော် (သို့မဟုတ်) ဗန်းမော်တင်အောင်

(၁)

ယခုလို မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်စာစောင်တွေမှာ စာရေးဆရာ ကြီးငယ် ရွယ်လတ်များ၏ ဓာတ်ပုံတွေ ဝေဝေဆာဆာ ဖော်ပြနေကြပုံတွေကြည့်ရင်း အမှတ်ရစရာကလေးများကို ပြန်လည် စဉ်းစားမိပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ ဆယ်ကျော်သက်ရွယ်ကာလတွင် လုံးချင်းဝတ္ထု စာအုပ် အများအပြားသည် လှိုင်ဘောလယ်အောင် ထွက်ပေါ်နေကြသည်။ နှစ်ကျပ်၊ သုံးကျပ်တန် လုံးချင်းဝတ္ထုထူထူတွေ၊ တစ်ကျပ်တန်၊ ပြားခြောက် ဆယ်တန် လုံးချင်းဝတ္ထု ပါးပါးကလေးတွေ စသဖြင့် အမျိုးအစား များစွာ ဖတ်ရှုနေကြရသော အချိန်ကာလတစ်ဝိုက် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန် တော်တို့မှာ နေ့စဉ် ရနေကျမုန့်ဖိုးများထဲမှ တစ်မတ်စု၊ ငါးမူးစု၊ တစ်ကျပ်စုနှင့် ကိုယ် ဖတ်ချင်သော လုံးချင်းဝတ္ထုစာအုပ်များ ဝယ်ဖတ်ခဲ့ရသည်။ ခုခေတ်လို စာအုပ်အငှားဆိုင်များသည် မရှိသေးပေ။ နောက်တစ်ပတ်လုံးလုံး ကျောင်း တက်နေရပြီး စနေနေ့ ကျောင်းပိတ်ရက်ရောက်မှပဲ ပြန်ကြားရေးဌာန စာကြည့်တိုက်များသို့ သွားသွားဖတ်ရှုနေရသဖြင့် မုန့်ဖိုးကလေးများစုကာ ကိုယ်ပိုင် ဝတ္ထုစာအုပ်များ ဝယ်ဖတ်ဖြစ်ရတော့ သည်။ အချစ်ဝတ္ထုစာအုပ် များ (မြင့်ကျော်၊ မြင့်နီ၊ ကရမက်တို့၏ ချစ်ဦး သူသို့ပေးစာများ၊ လုံးချင်း စာအုပ်များ အပါအဝင် စုံထောက် ဝတ္ထုစာအုပ်များ၊ ညမဖတ်ရဆိုသော

စုန်းတစ္ဆေ သရဲဝတ္ထုစာအုပ်များ၊ တောတွင်း စွန့်စားခန်း ဝတ္ထုစာအုပ်များ၊ စစ်နောက်ခံဝတ္ထုစာအုပ်များ၊ ရယ်စရာ ဟာသဝတ္ထုစာအုပ်များ၊ စာစုံ၊ လက်ရာစုံ စာအုပ်များ ဝယ်ဖတ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအထဲတွင် အောင်လင်း၊ ခင်နှင်းယု၊ရန်ကုန်ဘအွေ၊သိန်းဖေမြင့်၊သခင်မြသန်း၊ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၊ မောင်သာရ၊တင့်တယ်၊သာဓု၊သန်းအွေ၊ ဂျာနယ်ကျော် မမလေး၊ မင်းရှင်၊ သော်တာအွေ၊ ရောင်နီ၊ စိန်စိန်၊ ကောက်လှိုင်း၊ နတ်နွယ်၊ မင်းကျော်၊မောင်သိန်းဆိုင်၊ဗိုလ်တာရာ၊ဗိုလ်မြင့်၊ယုဝတီကြည်ဝေ၊ မဝင်းမြင့် စသဖြင့်” ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ထိုစဉ်က စာရေးဆရာအမည်များနှင့် သူတို့၏ဝတ္ထုစာအုပ်မျက်နှာဖုံးများသာ တွေ့မြင် ဖတ်ရှုရသည်။ ပြီးမှ သူတို့၏ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်၊ ဇာတ်ဆောင်ဇာတ်ရံနှင့်အရေးအသားများသာ ခံစားဖတ်ရှုရပါသည်။ တစ်ခုတော့ရှိသည်။ ဝတ္ထုတွေ ဖတ်ကောင်းရင်း ဝတ္ထုတွေထဲက ဇာတ်ဆောင်တွေ မျက်စိထဲ မြင်ယောင်လာသောအခါတွင် အကြင် ဇာတ်ဆောင်ကို ဖန်တီးမွေးဖွားပေးလိုက်သော စာရေးဆရာ၊ ဆရာမများကို မြင်တွေ့ချင်လာသည်။ ဗေဒါဝတ္ထုကိုဖတ်ပြီး ဇာတ်ဆောင်ဗေဒါကို မြင်ယောင်စွဲလမ်းကာ စာရေးဆရာအောင်လင်းကို မြင်တွေ့ချင်သည်။ မွေးဝတ္ထုကို ဖတ်အပြီး ဇာတ်ဆောင်အတွတ်နှင့် မွေးကိုမြင်ယောင် တမ်းတကာ စာရေးဆရာမ ခင်နှင်းယုကို မြင်တွေ့ချင်လာသည်။ ထို့အတူ အညတြ၊ အမေ၊ငါ၊ ဒေါက်တာရေချမ်း၊ မြိုင်၊ ချစ်အဏ္ဏဝါတွေ ဝတ္ထု စာအုပ်များ ဖတ်အပြီးတွင် ထိုသို့သော ဝတ္ထုတွေထဲမှ ဇာတ်ဆောင်တွေကို မွေးဖွားဖန်တီးပေးလိုက်သော စာရေးဆရာ ဗန်းမော်တင်အောင်ကို မြင်တွေ့ချင်လာပါတော့သည်။

ထိုသို့ နှစ်နှင့်ချီပြီး သန္ဓေလွယ်ထားရသော ချင်ခြင်းတပ်မူတစ်ရပ်ကို ဘယ်လိုမှ ဖျောက်ဖျက်မေ့ထား၍ မရခဲ့ပေ။ ဘယ်မှာလဲ၊ စာရေးဆရာ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ ကျွန်တော်တို့ ကံကောင်းသွားပါသည်။ ဗန်းမော်တင်အောင်၏ “ကျွန်တော်”ဆိုသော စာအုပ်တစ်အုပ်ထွက်လာပါသည်။ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်က ဒါ ဗန်းမော်တင်အောင်ပဲ ဖြစ်ရမယ်။ ဟ... ပန်းချီသောင်းဟန် လက်ရာပါလားဆိုပြီး ပြောပါသည်။ ကျွန်တော် ထိုစာအုပ်ကိုဝယ်လိုက်သည်။ မျက်နှာဖုံးပန်းချီကို အသေအချာကြည့်ပါသည်။

ရုပ်ရည်ချောမောသန့်ပြန့်သော လူတစ်ယောက်သည် တိုက်ပုံအင်္ကျီအနက် ရောင်ဝတ်ကာ လက်ထဲမှာ စာအုပ်ပိုက်ရင်း ခြေလှမ်းမှန်မှန်ဖြင့် လမ်းလျှောက် လာဟန် အချိုးကျစွာ ရေးဆွဲထားသောပန်းချီ၊ လေအတိုက်တွင် ပုဆိုးစ များပင် လွင့်လာနေပါသည်။ ဗန်းမော်တင်အောင်၏ “ကျွန်တော်” ဆိုသော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဖတ်ကြည့်တော့ စာပေရေးရာ အနုပညာ ဆောင်းပါး များ ဖြစ်နေလေသည်။

ကျွန်တော်တို့ ဗန်းမော်တင်အောင်ဆိုသော စာရေးဆရာပုံကို စတင် တွေ့ဖူးရပြီဟု အမှတ်ထားလိုက်သည်။ သူငယ်ချင်းက မှန်းပြော လိုက်သောစကား ဖြစ်စေကာမူ စာအုပ်ဖတ်ပြီးသောအခါတွင် “ကျွန်တော်” သည် ဗန်းမော်တင်အောင်ပင် ဖြစ်ချေမည်တမဲ့။

(၂)

ယခင် စာရေးဆရာများမှာ သူ့ရေးဟန်နှင့်သူ တစ်မူထူးခြားနေ တတ်သည်။ တင့်တယ်၏ ဝေဝေဆာဆာ ရှည်လျားသော အရေးအဖွဲ့၊ ရန်ကုန်ဘဆွေ၏ စာပိုဒ်များ တစ်ပိုဒ်နှင့်တစ်ပိုဒ် ဖြတ်တောက်ဟန်ဖြင့် ဆက်စပ်ရေးပြသော အရေးအဖွဲ့၊ ဒဂုံတောရာ၏ လှပဆန်းပြားသော တီထွင်တတ်သော အရေးအဖွဲ့၊ မောင်သာရ၏ ရှေးစာ၊ ရှေးကဗျာများမှ အကိုးအကားဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ထားသော အရေးအဖွဲ့၊ တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၏ အနု အလှ သမုဒယများဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော အရေးအဖွဲ့၊ အောင်လင်း၏ ဇာတ်ဆောင်များ အချီအချ စကားပြောခန်းများ ကောင်းလှသော အရေး အဖွဲ့၊ နောက် ဗန်းမော်တင်အောင်။

“ဘုန်းမောင် တစ်ယောက်တည်းရယ်” လုံးချင်းဝတ္ထုဖြင့် စာပေ လောကတွင် နာမည်ထင်ရှားလာသော စာရေးဆရာ၊ “တော့ကာသာဘဲ ရယ်နှင့်” စကားလုံးများကို ဝါကျများ ဖွဲ့ပြသွားသော ကိုယ်ဟန် (ဘဲဆရာကြီး ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ခံခဲ့ရသေးသည်။) အရေးအသားတင်မက လူထဲမှဇာတ်ဆောင် “ဘုန်းနိုင်” သည်ပင် ပြင်ပလောကတွင် ထိုဇာတ်ဆောင်ကဲ့သို့ ပြုမူလှုပ်ရှား နေကြသော လူငယ်လူရွယ်များ ပေါ်ပေါက် အတုရှိလာသည်အထိ နာမည် ကြီးသွားရသော ဇာတ်ဆောင်စရိုက် အသားပေးဝတ္ထုဇာတ်လမ်း၊ (နောင်

တက္ကသိုလ် ဘုန်းနိုင်ဆိုသော အဓိကရ စာရေးဆရာကြီး တစ်ယောက်ဖြစ် လာသော “ဘုန်းမောင် တစ်ယောက်တည်း ရယ်” ဝတ္ထုထဲမှ ဇာတ်ဆောင် နာမည်မှာ “ဘုန်းနိုင်” နာမည်။) ဗန်းမော် တင်အောင်သည် ထိုသို့သော စာရေးဆရာ အမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုလုံးချင်းများ အရူးအမူး လိုက် လံဖတ်ရှုနေပြီဖြစ်သော ကျွန်တော်တို့ ခေတ်တွင်မူ ဘုန်းနိုင်ခေတ်မဟုတ် တော့ပေ။ ခေတ်တစ်ခေတ်သို့ ပြောင်းလဲလာပါတော့သည်။

အညတြမှ ကြက်တော၊ ငြေမှ ငြေ၊ ဒေါက်တာရေချမ်းမှ ရေချမ်း၊ မြိုင်မှ ကိုတင်ဦးခေတ် ဖြစ်နေလေပြီ။ ဗန်းမော်တင်အောင်၏ ဝတ္ထုထဲမှ ဝါကျတစ်ကြောင်းသည်ပင် ပြောစမှတ် ဖြစ်လာပြန်သည်။ “ကျွန်တော်ကရော ဘာများ တတ်နိုင်ဦးမည်နည်း” ဆိုသော ဝါကျ။

စကားမစပ် ပြောချင်ပါသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်လောက်က စပယ်ဖြူ မဂ္ဂဇင်းတစ်စောင် ထွက်လာခဲ့သည်။ အယ်ဒီတာ စကားတစ်ခွန်းကို တွေ့လိုက်ရသည်။ “လူကိုမရွေး၊ စာကို ရွေးပါသည်” ဟူ၍၊ အယ်ဒီတာ အမည်နာမ ကြည့်လိုက်တော့ “သန်းအုန်း” တဲ့။ ယခင် မိုးဝေစာပေ မဂ္ဂဇင်းမှ “သန်းနိုင် (အောင်မော်)၊ ညိုသစ်၊ သန်းအုန်း” ဆိုသော ပူးတွဲ အယ်ဒီတာ သုံးယောက်မှ တစ်ယောက်ဖြစ်ပါသည်။ ဟိုယခင်ကလည်း ထိုအတူပင်။ ကျွန်တော်တို့သည် စာကိုဖတ်ရင်း လူကို သတ်မှတ်မိခဲ့ကြသည်။ သပိတ် မှောက်ကျောင်းသား၊ တက်ခေတ်နတ်ဆိုး၊ အရှေ့က နေဝန်းထွက်သည့် ပမာ စသည့်စာများ ဖတ်ရင်း ဒါ သိန်းဖေမြင့်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မွှေးဆို လျှင် ခင်နှင်းယုဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မေဆိုလျှင် ဒဂုန်တာရာဟူ၍လည်း ကောင်း၊ ယခု အညတြ၊ ငြေ၊ မြိုင်၊ ပါမောက္ခ အုန်းကျော်၊ ချစ်အဏ္ဏဝါ ဘွေဟု ဆိုလိုက်လျှင် ဒါ ဗန်းမော်တင်အောင်ဆိုပြီး ဗန်းမော်တင်အောင် ဆိုသော စာရေးဆရာကို သိလိုက်ရပါတော့သည်။ အယ်ဒီတာ သန်းအုန်း ပြောသလို စာကိုရွေးရင်း လူကိုပါ ရွေးလာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုအခါ ထိုလူ၊ ထို စာရေးဆရာ၊ ထို ဗန်းမော်တင်အောင်ကို တွေ့ချင်လာပါသည်။ တကယ်လည်း တွေ့ရသည်။ “ကျွန်တော်” ဆိုသော သူ၏အတွေ့အကြုံနှင့် အတွေးအမြင်ဆိုင်ရာ စာပေလက်ရာများ ပါဝင် သည့် ဗန်းမော်တင်အောင်၏ ထူးခြားသောစာအုပ် မျက်နှာဖုံးပန်းချီမှ

ဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်ထဲမှ သူ၏ဇာတ်ဆောင်က အရိပ်သဖွယ် အနောက်က တကောက်ကောက်လိုက်ကာ စကားတွေ တတွတ်တွတ် ပြောနေသဖြင့် မျက်နှာဖုံး ပန်းချီပုံအတိုင်း စာရေးဆရာက ခြေလှမ်းခပ်သွက်သွက်ဖြင့် လျှောက်လှမ်းနေရဟန် တူသည်။ ထိုစာအုပ်သည် စာရေးဆရာ၏ အတ္တ သရုပ်ဖော် စာပေဝေဖန်ရေး ဆောင်းပါးများပင်။

နောက်တကယ်လည်း တွေ့ရပြန်သည်။ ကျွန်တော် တွေ့ချင်သော စာရေးဆရာ ဗန်းမော်တင်အောင်ကို အကြောင်းကြောင်းကြောင့် တွေ့ခဲ့ရ ပါသည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ဧပြီလ သင်္ကြန်မကျခင်ကလေး။ ပိတောက်ဖူးတွေ တဝေဝေနှင့်။ ကျွန်တော့်ယောက်ဖ ဝမ်းကွဲတစ်ယောက်က ပြန်ချင်ပြီ ညီမောင်လှရဲ့ဆိုပြီး အိမ်သို့ပြန်ရောက်လာချိန်ဖြစ်ပါသည်။ သူ့ကြောင့် ကျွန်တော်သည် ဗန်းမော်တင်အောင်၏အိမ်သို့အလည်ရောက်ရင်း တကယ် လူချင်းတွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ကြည့်စမ်း၊ ကျွန်တော်တို့အိမ်ရှိရာ ရပ်ကွက် နှင့်ကြားတွင် တစ်ရပ်ကွက်ပဲခြားသည်။ အဲဒီမှာ ဗန်းမော်တင်အောင်၏အိမ်။ တောင်ဥက္ကလာပ ၁၃ ရပ်ကွက်မှာ။ နီးရက်နှင့်ဝေးနေလိုက်ရတာလေ။

လူချင်းရော အိမ်ချင်းပါ နီးရက်နှင့်ဝေး။ ရှိသေးသည်။ အချိန် ကာလတစ်ခုကလည်း နီးရက်နှင့်ပင် ဝေးနေကြရပါသေးသည်။ ယခု အခါ နေရာဒေသနှင့် အချိန်ကာလတို့သည် အတောင်တပ်ကာ ပျံသွားနှင့်ကြပြီ ထင်သည်။ ကျွန်တော် တွေ့ခဲ့ရသော ဆရာဗန်းမော်တို့ အိမ်ကလေးမှာ လူနေအိမ်စစ်စစ်။ လုံးချင်းသစ်သားအိမ်။ ရေနံဝနေသော ဧည့်ခန်းမှာပင် မှောင်ရိပ်ဝင်နေသောအိမ်။ ဗီရိုကြီးတွေမှာလည်း အိုမင်းရင့်ရော်နေဟန် အရောင်မလွင်တော့ပေ။ ကုလားထိုင်နှင့် စားပွဲအဟောင်း အမြင်းတွေက လည်း ကြည့်ဦး။ အနက်ရောင် သန်းနေသည်။ ဟော ... အိမ်ခန်းထဲမှ ဆရာဗန်းမော်တင်အောင် ထွက်လာပါသည်။ ကျွန်တော့် ယောက်ဖဝမ်းကွဲ က “ဦးတင်အောင်”ဟု ခေါ်မိလိုက်စဉ် ဆရာကလည်း “ရဲဘော်သိန်းလွင်” ဟုပင် ပြန်ခေါ်လိုက်ပါသည်။ ကျွန်တော်က ကြားထဲတွင် အသံနှစ်သံ၊ ခေါ်သံနှစ်ခုတို့၏ ပဲ့တင်သံများပင် ကြားယောင်လိုက်ပါသည်။

ဆရာဗန်းမော်တင်အောင်သည် အရပ်ရှည် ပိန်ပိန်သွယ်သွယ်၊ အသားဖြူဖြူ၊ မျက်ခုံးကောင်းကောင်း၊ မျက်လုံးတောက်တောက်၊ နှာတံ

ဖြောင့်ဖြောင့်၊ နှုတ်ခမ်းမထူမပါ၊ ပါးနှစ်ဖက်က ချိုင့်နေသည်။ ဆံပင်က ကတုံးဆံတောက်၊ စွပ်ကျယ်လက်စက ဝတ်ထားရင်း အိမ်နေရင်း အခန်းထဲမှ ထွက်လာသောပုံ ဖြစ်သည်။ ကုလားထိုင်တွင် ဝင်ထိုင်ရင်း မျက်နှာတစ်ဝိုက်မှာ ပြုံးရွှင်လန်းဆန်းလာသည်။ ပျော်လာသည်။ သူတို့နှစ်ယောက်၏ လက်ချင်းဆုပ်ထားသည်မှာ ခိုင်မာကျစ်လျစ်လျက်။ ဟော ... စကားတွေပြောကြရင်း ကျွန်တော့်ကို မိတ်ဆက်ပေးလိုက်သည်။

“ကျွန်တော့် ယောက်ဖ၊ ဆရာ စာဖတ်ပရိသတ်လေ”

“ဟုတ်ကဲ့ ... ဟုတ်ကဲ့”

ဆရာဗန်းမော်တင်အောင်က ဖော်ရွေစွာ ပြန်ပြောရင်း ကျွန်တော့်ဆီ ခေါင်းညိတ်ပြုံးပြနေလေသည်။

နောက် သူတို့ချင်း စကားတွေ ပြောဖြစ်ကြသည်။ စကားသံတွေ ကြားတွင် စကားတစ်ခွန်းကို ကြားရပြန်သည်။ ကျွန်တော့်နားကလည်း အပါးသား။ “ကျန်းမာရေး ရှိသေးတယ်။ စာရေးဆရာ မောင်သင်တောင် လာသွားတယ်။ ပြီးမှပဲ ရေးစရာရှိတာ ရေးရမယ်။ စာမရေးခဲ့ရဘူး မဟုတ်လား။ ခု ရေးရမယ် ရဲဘော်ရေး...”

“ကျွန်တော်”ဆိုသော စာအုပ်မျက်နှာဖုံး ပန်းချီကားချပ်ထဲမှ စာရေးဆရာကြီးဗန်းမော်တင်အောင်အား ယောက်ဖတော်ကြီး ကိုသိန်းလွင်ကြောင့် လူချင်းတွေ ဆုံ မိတ်ဆက်ပေးခံလိုက်ရသော ထိုအချိန်၊ ထိုနေ့၊ ထိုနာရီ (မိနစ်၊ စက္ကန့်များစွာ)တို့ကို ကျွန်တော် ကျေးဇူးတင်နေသည်။ ကျွန်တော်မှ ကျွန်တော် ဦးတင်အောင်ပါဆိုသော ပီဘီစာရေးဆရာကြီးပါလား။

မနက်ဖြန်ဆိုလျှင် သင်္ကြန်အကြိုနေ့ပေပဲ။ သင်္ကြန်လက်ဆေး မိုးကလေး ရွာပေတော့မည်။ ထိုအခါ မရွေဝါ ပိတောက်ဖူးတွေ ဖူးရာမှ ပွင့်လာကြပေတော့မည်။ မနက်ဖြန်မှ မနက်ဖြန်သို့ ရောက်လာကြပေဦးမည်။ ထိုအခါ စာရေးဆရာကြီး၏ စာပေလက်ရာများလည်း အတွေးမှ အရေးကို ရောက်လာကြမည်မှာ သေချာနေပါသည်။ လောကကြီးသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် သေချာရန် အနေမှန်တတ်သည် မဟုတ်လား။ ။

ဗွီဒီယိုရုပ်ရှင်မဂ္ဂဇင်း
၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ အမှတ်(၆)။

အမှောင်ရိပ်ဝယ်မှတစ်ဆင့် (ဆရာမြသန်းတင့်ကွယ်လွန်ခြင်း နှစ်နှစ်ပြည့်အမှတ်တရ)

(၁)

ယခုတစ်ခေါက် ကျွန်တော်သည် ဟင်္သာတမှ ပြန်လာစဉ် လမ်းတစ်လျှောက်လုံး ရှုခင်းများကြည့်ရင်း အတွေးရပ်ဝန်း တစ်ရပ်သို့ရောက်သွားခဲ့သည်။ ကျွန်တော် စီးနင်းလိုက်ပါလာသော ဟင်္သာတ - ရန်ကုန် ဘီအမ်အမျိုးအစား ဟီးနိုးကားပေါ်တွင်လည်း ခရီးသည်များမှာမူ သူ့အတွေးနှင့်သူမို့ ငြိမ်သက်စွာ လိုက်ပါလာကြသည်။ ကျွန်တော်ကတော့ အတွေးစကို ပန်ချာပီခေါင်းပေါင်းစ ဖြေချလိုက်သလို ဖြေလိုမဆုံးတော့ပေ။

ဟိုးလွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၆ နှစ်၊ လူ့သက်တမ်းတစ်ဝက်ပင်။ ယခု ကျွန်တော် အသက် ၅၁ နှစ်ကျော်ပြီ။ လူ့သက်တမ်းတစ်ဝက် ကျိုးပြီ။ ဘဝအမျိုးမျိုးကျင်လည်ခဲ့၏။ လူ့အမျိုးမျိုးတွေ့ခဲ့၏။ စာအုပ်စာတမ်း အမျိုးမျိုးဖတ်ခဲ့၏။ ဝတ္ထုစာအုပ်ဆိုလျှင် အမျိုးမျိုးပ။ အောင်လင်း၊ တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၊ သန်းဆွေ၊ သော်တာဆွေ၊ စိန်စိန်၊ လင်းယုန်နီ၊ ခင်နှင်းယု၊ ရန်ကုန်ဘဆွေ၊ သခင်မြသန်း၊ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ ဂျာနယ်ကျော်မမလေး၊ မြသန်းတင့်တို့၏ လုံးချင်းဝတ္ထုများ။ ထိုထိုသော ဝတ္ထုစာပေများထဲတွင် “အမှောင်ရိပ်ဝယ်” ဝတ္ထုကို မှတ်မှတ်ရရ သတိရနေပြန်သည်။ ဖောက်ထွင်းဝိဇ္ဇာတစ်

ယောက်၏ ဘဝဇာတ်လမ်း အနုအကြမ်း အလွမ်း စုံလင်စွာယှက်မိသော ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာမြသန်းတင့်၏ ဝတ္ထုမလိခ၏ မြန်မာဝတ္ထု အညွှန်းတွင် အကောင်းဆုံးလက်ရာဟု သတ်မှတ်ထားသော ဝတ္ထု။ နှစ်၃၀ ကျော် ကျွန်တော် လူငယ်ဘဝက ဖတ်ခဲ့ရသောဝတ္ထု။ နောက် “ဆယ်ကြိမ် မြောက် အလည်ရောက်ခြင်း”၊ “လိုက်ခဲ့တော့ မြနန္ဒာ”၊ “မေတ္တာအသင်္ချေ” ဝတ္ထုများ။

(၂)

၁၉၇၂ ခုနှစ် မတ်လအလယ်လောက်တွင် ကျွန်တော် အမှတ်တရ ဖြစ်နေသော လုံးချင်းဝတ္ထုပိုင်ရှင် စာရေးဆရာမြသန်းတင့်ကို မမျှော်လင့်ဘဲ လူချင်းတွေ့လိုက်ရသည်။ ပထမတော့ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၄ရက် နေ့ထုတ် မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် သတင်းစာများထဲတွင် ဖြစ်ပါသည်။ လူကြီးများ တန်းစီပြနေသောပုံထဲမှာ စာရေးဆရာ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ ကေတိ ဦးကျော်တင့်တို့နှင့်အတူ မျက်မှန်တဝင့်ဝင့်နှင့် တွေ့လိုက်ရသည်။

မကြာပေ၊ ကျွန်တော့်ယောက်ဖ ကိုသိန်းလွင် ကောင်းမှုကြောင့် လူချင်းတွေ့ရလေသည်။ အသားညိုညိုနှင့် ပီဘီအညာသားမှန်း သိရသော အသက် ၅၀ ဝန်းကျင် လူတစ်ယောက်ဖြစ်သည်။ (နောင်မှ အသက် ၄၀ပင် မပြည့်သေးဟု သိရပါသည်။)

“ဆရာ ကျွန်တော့်ယောက်ဖပဲ။ ဆရာ့ စာဖတ်ပရိသတ်။ အမှောင် ရိပ်ဝယ်ထဲက မောင်ကျော်ပရိသတ်”

ဆရာ ခေါင်းညိတ်ပြသည်။ ကျွန်တော်က ဆရာ့မျက်နှာကို ကြည့် နေမိသည်။ မျက်လုံးများ မမြင်ရသော ထူထဲလှသည့် ဆရာ့မျက်မှန်ကြီးက ရှိနေသည်။ မျက်မှန်က ဟောင်းနွမ်းနေပြီ။ မှန်နှင့်ကိုင်းကျွတ်မသွားအောင် ပွဲလျက်ဖြင့် ဖာထေးထားရသည်။ ယောက်ဖတော်က ဆရာ့အကြောင်းကို ကျွန်တော့်အား ကြိုပြောထားပြီးပြီ။ နေရာတစ်နေရာ၊ အချိန်တစ်ချိန်တွင် သူတို့ချင်းသွေးသားရင်းချာပမာ ကျောချင်းကပ်၍ လက်ချင်းချိတ်ကာ နေလာခဲ့ကြရပုံများ ... ထားတော့။ ခု သူတို့ချင်း စကားပြောနေကြစဉ် ကျွန်တော်က နားထောင်နေရသည်။ ဆရာ့စကားများထဲတွင် စာလုံးတစ်လုံး၊

ဝါကျတစ်ကြောင်း မရေးခဲ့ရ။ ဦးနှောက်ထဲတွင်သာ အကွရာ စာလုံးပေါင်း ထောင်သောင်းများစွာ ရေးဖြစ်လာခဲ့ရသည်။ နောက် တွေးတောလာရသည်။ ကျောင်းသားဘဝ၊ ဂျပန်ခေတ်တော်လှန် ရေးမလုပ်ခင် ရွာစဉ်တစ်လျှောက် ခရီးရောက်ရင်း ဝတ္ထုများ ဖတ်ခဲ့ရသောဘဝ။ ယခု ထိုဝတ္ထုများထဲမှ ဇာတ်ဆောင်များ အတွေးစိတ်ကူးထဲမှာ ပြန်ပြန်တွေ့ရင်း မိမိ မည်သို့ ဆက်လက်ဖန်တီးရေးသားချင်ပုံများ၊ များစွာ တွေးတောလာခဲ့ပုံများ ပါဝင်နေသည်။ ကျွန်တော်တို့ ပြန်တော့ ဆရာဇနီး ဒေါ်ဘေဘီ၊ ဆရာ သမီးနှစ်ယောက်၊ နောက် ဆရာသား အားလုံးနှင့် မိတ်ဆက်ပေးရင်း “ကိုတင်မောင်ဝင်း လာလည်ပါ” ဟု ဖိတ်ခေါ်လိုက်လေသည်။

ကျွန်တော်လည်း ဆရာရှိရာ စမ်းချောင်းရပ် ကျွန်းတောလမ်းနှင့် ငှက်ပျောတောလမ်းထောင့်ရှိ ပျဉ်ထောင်နှစ်ထပ်အိမ် ခေါင်းရင်းခန်းသို့ မကြာခဏ ရောက်ရောက်သွားပါတော့သည်။ ကျွန်တော်နှင့်အတူ သူငယ်ချင်းများလည်း ပါပါသွားသည်။ ဆရာအိမ်ဧည့်ခန်းတွင် လျှာထိုး ကြမ်းပြင်ပေါ်၌ စာအုပ်စာတမ်းများ ပုံပြီး ချထားသည်ကို ကျွန်တော့်မျက်စိများ ရောက်သွားသည်။ ဆရာနှင့် ကျွန်တော်သည် ကုလားထိုင်များပေါ်တွင် မထိုင်တော့ဘဲ ကြမ်းပြင်ပေါ်မှာ ရေနွေးသောက်ရင်း၊ ဆေးလိပ်ဖွားရင်း စာပေအကြောင်းများ တွင်တွင်ပြောဖြစ်သွားသည်။

ကျွန်တော်က ဆရာဘာသာပြန်စာအုပ်များအကြောင်းပြောရင်း မာလ်ဗာနှင့် အခြားဝတ္ထုတိုများ၊ ဘုံလယ်တစ်ခွင်ဝယ်၊ ဘဝတက္ကသိုလ်၊ နေထွက်သောည၊ စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအကြောင်းများ ရောက်သွားသည်။

“စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးက အပြီးရေးခဲ့တာ အမှတ်(၁၀)က (၁၂) အထိ။ ထုတ်ဖို့ ရှိသေးတယ်။ ပုဂံစာအုပ်တိုက်က ဝယ်သွားပြီးပြီ”

“ဆရာ စာအုပ်သစ်တွေ ဘာသာပြန်ဖို့ကော”

“မပြန်နိုင်သေးပါဘူး။ အပြင်လောကနဲ့ အဆက်ပြတ်လာတော့ အများကြီးလေ့လာရဦးမယ်။ စာအုပ်စာတမ်းတွေ၊ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်တွေ၊ စာရေးဆရာအသစ်တွေ အများကြီး ထွက်လာနေတယ်။ ရေစီးကြောင်းကို လေ့လာနန်းစစ်ရဦးမယ်။ ဘဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတွေ၊ စိတ်ကူးယဉ် အချစ်ဝတ္ထုတွေ၊ နောက်ဆုံးပုံထောက်ဝတ္ထုတွေ၊ ဆိုပါတော့ ဂျိန်းစ်ဘွန်း စုံထောက်

ဝတ္ထုတွေအများကြီးပဲ။ခုအရေးအကြီးဆုံးက မျက်လုံးစမ်းရမယ်၊ကျန်းမာရေးစစ်ရမယ်၊ နောက် မိသားစု စားဝတ်နေရေးတွေ”

ဆရာမှာ အရာရာကို (၁) ဂဏန်းမှ ပြန်စနေရပြီ။ စာပေလေ့လာရေးလည်း (၁) က ပြန်စနေရပြီ။ သို့ရာတွင် ဆရာဦးနှောက် နံရံထဲတွင်မူ အတွေးအလျင်တွေက နာရီချိန်သီးလို ပုံမှန်ရိုက်ခတ်နေလေပြီ။ ကျွန်တော်သည် ဆရာဆီရောက်တိုင်း ဆရာစာဖတ်နေသည်ကို တွေ့တွေ့နေရသည်။ မျက်မှန်ထူထူကြီးရှေ့တွင် စာအုပ်ကို ဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်သို့ ဆွဲလိုက်ဖယ်လိုက်လုပ်ရင်း ဖတ်နေရရှာသည်။ သတင်းစာဖတ်လည်း ထိုအတူပင်။

တစ်နေ့ တစ်နေ့ ဆရာမှာ မိတ်ဆွေရောင်းရင်းများ၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်ဟောင်းများ၊ စာပေသမားများနှင့်တွေ့နေရသည်။ ပြီးလျှင် ဖတ်စရာရှိ ဖတ်ရင်း ပြန်လည် ဆုံစည်းစ မိသားစုဘဝတွင် ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့စွာနေနေရရှာသည်။ ကျွန်တော်က မကြာခဏရောက်သည်။ စာအုပ်စာတမ်းများ ပါပါသွားသည်။ စာပေရေးရာများ ပြောဖြစ်ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ လူစုံတက်စုံတွေ့ကြပြီး ရှေးဟောင်းနှောင်းနှောင်းဖြစ်တွေ ပြောကြ ပြန်သေးသည်။ ရေလှိုင်းပြာပြာနှင့် အုန်းပင်တန်းများအကြောင်းပင် ပါလာသေးသည်။ ဆရာကား ဘဝအတွေ့အကြုံ ထူပြော သိပ်သည်းလွန်းလှသည်။ အသက်နှင့် အမျှဟု ဆိုရမည်လားမသိ။

(၃)

တစ်နေ့ ကျွန်တော် ရောက်သွားသည့်အခါ ဆရာသည် လျှာထိုးကြမ်းပြင်ပေါ်တွင် ခပ်ကွေးကွေးကလေးထိုင်ရင်း စာတွေရေးနေလေသည်။ စာရွက်ဖြူဖြူတွေ၊ မိုးပြာရောင်မင်ဖြင့် အသေ့နှင့် ရေးချလိုက်သော စာလုံးတွေ၊ ဖောင်တိန်ကိုင်ထားသော ဆရာလက်မှာလည်း အလျင်အမြန် ရေးနေပုံတွေ၊ ကျွန်တော်က အသံမပေးဘဲ ဘေးမှာ အသာထိုင်ကြည့်နေမိသည်။ ဆရာသည် ဖောင်တိန် အသာချပြီး ပြာခွက်ထဲမှ ဆေးပေါ့လိပ်တို့ကို လှမ်းယူတော့မှ ကျွန်တော့်ကို ကြည့်ပြီး ပြုံးနေသည်။

“ခင်ဗျား ရောက်နေတာကိုး ... အဟမ်း”

ဆေးပေါ့လိပ်မီးညှိသည်။ ဖွာလိုက်သည်။ ပြီးမှ ဆက်ပြောသည်။

“ဆရာ စာရေးပြီပဲ”

“အင်း ... ရေးပြီ။ ရှုမဝ စာမူတောင်းထားတာ။ အဲဒါ ရေးနေတာ”
စာရွက်တွေ ယူပြသည်။ ကျွန်တော်ဖတ်ကြည့်သည်။ ဖတ်၍မရ။
အသော့အနှင် စာလုံးတွေ ဖြစ်နေပါသည်။ စာလုံးများကို တွဲလျက်ရေးချ
သွားသော လက်ရေးစာမူ၊ ခပ်စိပ်စိပ် ရေးချသွားသော စာကြောင်းတွေ။
အတော် ဖတ်ယူရသည်။

“ဆရာ၊ ဒါ မင်းဆွေရဲ့ ဓားဝတ္ထုအကြောင်း မဟုတ်လား”

“ဟုတ်တယ်၊ တစ်ခါက ကျွန်တော်ပြောပြတဲ့ ကျွန်တော် ဆက်
ရေးချင်တဲ့ ဝတ္ထုတွေအကြောင်းလေဗျာ”

တကယ်လည်း ရှုမဝမဂ္ဂဇင်းတွင် လစဉ်ဆက်တိုက်ပါလာသော
ဆောင်းပါးဟန်ဝတ္ထုတိုသစ်များ ဖြစ်သွားပါသည်။ “ကျွန်တော် ဆက်၍
ရေးချင်သော ဝတ္ထုများ”၊ စာဖတ်ပရိသတ်များ လစဉ် မျှော်လင့်စောင့်စားရင်း
စိတ်ဝင်တစား ဖတ်ရှုနေကြရသော ဆရာမြသန်းတင့်၏ ပြန်လည်ရှင်သန်
ထမြောက်လာသော စာလုံးအက္ခရာ “ဖိုးနစ်”ငှက်များ ဖြစ်ပါသည်။

“ကျွန်တော် အမှာစာတစ်စောင်လည်း ရေးပြီးပြီ။ သင့်စာပေ
ဦးနီက အဟောင်းတွေ ပြန်ထုတ်မလို့တဲ့။ ကျွန်တော်ရယ်၊ ကိုတင်အောင်
ရယ် နှစ်ယောက်စလုံး စာအုပ်တွေ အတူတူ ထုတ်မှာတဲ့။ ဒါနဲ့ နေပါဦး။
ဖိုးကျော့တို့၊ နိုင်ဝင်းဆွေတို့ စာတွေ ရှိသလား။ ယူခဲ့ပါဦး”

သင့်စာပေမှ ဆရာစာအုပ်သစ် စတင် ထွက်လာပါသည်။ ငွေတာရီ
မဂ္ဂဇင်းတွင်ပါခဲ့သော ဂေါ်ကီ၏ဝတ္ထု ဘာသာပြန်ဖြစ်ပါသည်။ “ကံကောင်း”
ဝတ္ထု၊ မျက်နှာဖုံးပန်းချီမှာ ညိုလှ၊ အမှာစာ ပါလာသည်။ ဆရာစာပေ
သဘောထားကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့ရသော အမှာစာ။ ပြည်သူ့စာပေရှင်
များ၏ စာပေသရုပ်ခွဲပုံများ၊ နောက် ယင်အန်းစာပေ သဘောတရားများ၊
ပြီးမှ ဆရာစာပေသဘောထား စသဖြင့် ဖတ်ရှုရပါသည်။

မကြာပေ။ စစ်နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး အတွဲ (၁၀) ထွက်လာသည်။
နောက်(၁၁)၊ (၁၂) ဘာသာပြန်များနှင့်အတူ ဝတ္ထုလုံးချင်းဟောင်းများ
ဆက်တိုက် ထွက်လာပါတော့သည်။ ထားကျွန်မလင်၊ နေထွက်သောည၊
နွဲ့ထဲကကြာဝတ္ထုများ စသဖြင့်။ ဆရာတွင် မျက်နှာဖုံးပန်းချီနှင့် ပတ်သက်၍

ဂရုတစိုက် ရှိမှုကလေးများ တွေ့ရသည်။ ယခု ထုတ်ဝေလာသော ဝတ္ထုမျက်နှာဖုံး ပန်းချီဆရာမှာ “ညိုလှ” ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာက ပြောသည်။

“မျက်နှာဖုံးပန်းချီလည်း အရေးကြီးတယ်။ အရင်က ဘရင် ကလေးတို့၊ စံတိုးတို့၊ စန်းလွင်တို့ကြိုက်တယ်။ သူ့ကိုယ်ပိုင်စုတ်ချက်တွေ၊ ကောက်ကြောင်းတွေနဲ့ထင်းခနဲတွေ့ရတတ်တယ်။ ခု ညိုလှကိုကြိုက် တယ်။ စုတ်ချက်ရဲတယ်။ နွဲ့ထဲကကြာဆို စီးကရက်သောက်နေတဲ့ အမျိုး သမီးမျက်နှာကို အပြည့်ဆွဲတာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ထုနဲ့ထည်နဲ့ အနီးကပ်ဆွဲပြထား တာကိုက ထူးခြားနေတယ်”

ဆရာသည် သူ၏ စာအုပ်မျက်နှာဖုံးပန်းချီများအကြောင်း ပြော ရင်း ပန်းချီလောကအကြောင်းများ ပြောသွားပါသည်။ မြန်မာ့ပန်းချီကမ္ဘာ ပန်းချီအကြောင်းများ။

(၄)

နှစ်ပေါင်းများစွာ အကွာရာစာလုံးများနှင့် အဝေးကြီး ဝေးလာခဲ့ သမျှ ယခုတော့ အနီးကြီး နီးနေပြန်သည်။ ကြည့်လေ၊ မျက်မှန်ထူထူ (အသစ်)နှင့် ဖူးစကက်ဆိုက် စာရွက်တွေကြား တစ်လက်မ၊ နှစ်လက်မ မျှသာ အကွာထားပြီး စာလုံးတွေ တွင်တွင်ရေးချနေလေသည်။ ဤသို့ဖြင့် စာရေးဆရာမြသန်းတင့်ဆိုသော စာရေးဆရာကြီးတစ်ယောက်၏ ဒုတိယ မြောက် ပြန်လည် ရှင်သန်ခြင်းဘဝမှ ပထမဦးဆုံးသော ကိုယ်ပိုင်လုံးချင်း ဝတ္ထုရှည်ကြီးကို ရေးသားပြီးစီးသွားပါသည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသွားသည်။ အောင်မြင်သွားသည်။ အထူးသဖြင့် မျိုးဆက်သစ် လူငယ်များကြားတွင် ပြောစမှတ် ဖြစ်သွားသည်။ “ဓား တောင်ကိုကျော်၍ မီးပင်လယ်ကိုဖြတ်မည်” လုံးချင်းဝတ္ထုသစ် ဖြစ်ပါသည်။

“ဝတ္ထုရေးပြီးတော့ နာမည်ပေးဖို့ စဉ်းစားရသေးတယ်။ ဟို တရုတ်ကဗျာတစ်ပုဒ်ထဲမှာ အဲဒီထဲကနေ ယူလိုက်တယ်။ ဦးနီ လာယူ လိမ့်မယ်”

ဆရာသည် ထိုဝတ္ထုအတွက် အခင်းအကျင်းများစွာ ယူရသည်။ ပထမ ဘဝအတွေ့အကြုံထဲမှာ ဒုတိယ စာအုပ်စာတမ်းများထဲမှာ တတိယ

စိတ်ကူးရုပ်ပုံလွှာများထဲမှ စသဖြင့် ခင်းကျင်းရပါသည်။ စင်စစ် စာမျက်နှာများပေါ်တွင် တကယ့် အဖြစ်အပျက်ကို စိတ်ကူးရုပ်ပုံများဖြင့် ဝတ္ထုစာပေဖန်တီးလိုက်ခြင်းပင်။

“ဪ ... ခင်ဗျားလာတုန်းက မန်းငြိမ်းမောင်နဲ့တွေ့တယ်မဟုတ်လား။ သူ့ဆီက အတွေ့အကြုံတွေ မေးမြန်းရတယ်။ နောက် ရား(၁)တို့၊ (၂)တို့လည်း ဖတ်ရတယ်”

“ကွန်တီကီရော”

“ဖတ်တယ်၊ ဖတ်တယ်။ ပြီးမှ ချရေးတာ။ ကဗျာဆရာကျတော့ အားလုံးထဲက တစ်ယောက်ပေါ့ဗျာ။ အဓိကဇာတ်ဆောင်က သံချောင်းပေါ့”

ထိုနေ့က ဆရာနှင့် ကျွန်တော်တို့ စကားလက်ဆုံကျသွားသည်။ ဆရာလည်း အတော် လန်းဆန်းနေပါသည်။ ဆရာဇနီးက အခန်းထဲမှ မကြာခဏ ထွက်လာပြီး ရေနွေးတစ်အိုးပြီး တစ်အိုး လာချပေးသည်။

“ကိုမြသန်း”၊ “ကိုမြသန်း”ဟု ခေါ်ရင်း ဆရာဇနီးမှာ ပြုံးနေရှာပါသည်။

တကယ်တော့ ဆရာသည် ကိုယ်ပိုင်ဝတ္ထုတိုကလေးများဖြင့် စာရေးဆရာဘဝကို ရယူဖြစ်တည်လာခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ စစ်ပြီးခေတ် နာမည်ကျော် “တာရာ”မဂ္ဂဇင်းစင်မြင့်မှ “ဒုက္ခသည်”ဝတ္ထုတိုဖြင့် “စာရေး ဆရာ မြသန်း” ဖြစ်ပါသည်။ (နောင် သခင်မြသန်းဆိုသော စာရေးဆရာ ရှိလာသဖြင့် ဖခင်နာမည် “ဦးပေါ်တင့်”မှ “တင့်” တစ်လုံးယူကာ “မြသန်းတင့်” ဖြစ်လာပါသည်။) မြသန်းကလောင်ဖြင့် လူတန်းစား သရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများ ရေးဖွဲ့တင်ပြသွားခဲ့သည်။ ပဒေသာ၊ မြန်မာအမျိုးသမီး၊ သွေးသောက်၊ ရှုမဝ၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်း စာမျက်နှာများတွင် တွေ့မြင် ဖတ်ရှုခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးမဂ္ဂဇင်းမှ “ထန်းယဉ်နင်းချိန်” ကဲ့သို့ အညာနောက်ခံ ဝတ္ထုတိုများအပြင် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းမှ “မင်းကြီးကတော်နှင့် ပဒုမမင်းသား”ကဲ့သို့ အထက်လွှာနောက်ခံဝတ္ထုများမှာ ရင်၌ ကျန်ရစ်ခဲ့သော ဝတ္ထုတိုများပင်။

နောက်ဆရာ၏ပထမဦးဆုံး လုံးချင်းဝတ္ထုရှည်မှာ “မေတ္တာအသင်္ချေ” ဖြစ်ပြီး ထင်ရှားသော လုံးချင်းဝတ္ထုရှည်များမှာမူ “ဆယ်ကြိမ်မြောက် အလည်ရောက်ခြင်း”၊ “အမှောင်ရိပ်ဝယ်”၊ “လိုက်ခဲ့တော့ မြနန္ဒာ” တို့ ဖြစ်သည်။ ထူးခြားသည်မှာ “လိုက်ခဲ့တော့ မြနန္ဒာ”ဝတ္ထု။ ရှမ်းပြည်သို့ တစ်

ခေါက်မရောက်ဖူးသော်လည်း မြို့မြေပုံအညွှန်း၊ မြို့နယ်ပြန်တမ်းများနှင့် စာအုပ်စာတမ်းများ ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး ရှမ်းပဒေသရာဇ် နောက်ခံဝတ္ထု ဇာတ်လမ်းကို ရေးသားပြုစုသွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာသည် စာဖတ် နာသူ၊ လေ့လာအားကြီးသူ၊ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို မြစ်ဖျား မလိခမှ အဆုံးအထိ နားလည်ခံစားတတ်သူ၊ ပြီးမှ အက္ခရာစာလုံးများဖြင့် ပြုစုရေး သားတတ်သူ ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာပြန် လက်ရာများစွာ ရှိပါသေးသည်။ ကမ္ဘာ့စာပေနှင့် မြန်မာ့စာပေကို တံတားထိုးပေးခဲ့လေသည်။ အရှေ့အနောက် စာပေ တံတားကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဂန္ထဝင်၊ ခေတ်သစ်ဂန္ထဝင် ဝတ္ထုစာပေများ၊ ကဗျာ များ၊ ဆောင်းပါးများ စသဖြင့်။ ဆရာက ပြောပါသေးသည်။

“ကျွန်တော် ခုတစ်လော ပင်ဂွင်းတိုက်ထုတ် မော်ဒန်ကဗျာ အတွဲ တွေ ဆက်တိုက် ဖတ်နေတယ်။ မနှစ်က ကလောသွားရင်း အိုင်ယင်ဖလင်း စန်းရဲ့ ဂျိန်းစံဘွန်းစုံထောက်အတွဲတွေယူသွားပြီး ဖတ်ခဲ့သေးတယ်”

ဆရာသည် မျက်နှာနှင့်စာအုပ် မကွာသူ ဖြစ်နေလေသည်။

(၅)

ကျွန်တော်သည် ဆရာ လက်ဆောင်ပေးသော စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်း ရေး (၁၀)၊ (၁၁)၊ (၁၂) အတွဲများ ဖတ်ပြီး ယောက်ဖတော် ကိုသိန်းလွင်ကို ပြောမိသေးသည်။ တော်ရုံဇွဲနဲ့ ဘာသာပြန်လို့ မရဘူးဟု ပြောမိသည်။ ယောက်ဖတော်က ပြန်ပြောပါသည်။ တစ်ချိန်က သူတို့ချင်းအတူနေ အတူ စားခဲ့ရသော ဘဝဟောင်းမှ ရုပ်ပုံကားချပ်တစ်ချပ် ဟုဆိုရမည်။ တစ်ကျွန်း တစ်မြေမှ စာရေးဆရာကြီးတစ်ယောက်၏ ကဏ္ဍတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

“ဆရာက ဘာလုပ်လုပ် ပုံမှန်လုပ်တာ။ ဇွဲတော့ အကြီးသား။ ရေကူးတယ်ပဲထား၊ ပုံမှန်ရေကူးတာ။ ရေကူးပြီးဆိုရင် ကမ်းစပ်မှာထိုင် ကြည့်နေသူက ညောင်းလာလို့ ထပြန်သွားမယ်။ ဆရာ ရေထဲကတက် မလာဘူး။ အကြာကြီး ကူးနေတာ။ တစ်နာရီ၊ နှစ်နာရီကြာအောင် ရေကူး နေတာ။ အဲဒါ ပုံမှန်”

ကျွန်တော့်မှာ သည်တစ်ခါ ဆရာနှင့်တွေ့လျှင် အင်းလျားမှာ

ရေသွားကူးမည်ဟု ပြောကြည့်ချင်ပါတော့သည်။ ။

(ဆရာမြသန်းတင့် အမှတ်တရ)

ရန်.သစ်မဂ္ဂဇင်း

၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လ။

စာရေးချင်သော စာရေးဆရာမကြီး ခင်မျိုးချစ်

၁၉၆၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၂ ရက်နေ့ထုတ် The Working People's Daily သတင်းစာတွင် စာရေးဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၏ စာပေဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ဖတ်ရှုမိရာ စာရေးဆရာတစ်ယောက်၏ စာပေသဘောထားတစ်ရပ်ကို တွေ့မြင်လိုက်ရပါသည်။ Why Writers Write ဆိုသော “စာရေးဆရာများ ဘာကြောင့် စာရေးရသလဲ” ဆောင်းပါးဖြစ်ရာ ဆရာမကြီးဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၏ “မိမိ ဘာကြောင့် စာရေးရသလဲ” ဆိုသောအကြောင်းများ တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

"Today looking back, when I asked myself why I write. I sill have no better answer why I write because I want to write: I want my writings to be real because I want to share with others what I know and feel?"

“ယနေ့ နောက်ကြောင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် ကျွန်မ ဘာကြောင့် စာရေးရသလဲဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်မေးမိတိုင်း ခုထိ အဖြေကောင်းကောင်း ကျွန်မမှာ မရှိသေးပါ။ ကျွန်မ ဘာကြောင့် စာရေးသလဲ၊ ကျွန်မ ရေးချင်လို့ ရေးတာပါပဲ။ ကျွန်မ တကယ်ရေးခဲ့တဲ့ စာတွေကို တခြားလူတွေ ဆီ ကျွန်မ သိတာတွေ၊ ကျွန်မ ခံစားရတာတွေ မျှဝေစေချင်လို့ ရေးတာပါ။”

မြန်မာစာပေလောကတွင်လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့စာပေလောကတွင်လည်းကောင်း စာရေးဆရာ၊ ပြဇာတ်ဆရာ၊ ကဗျာဆရာ စသည်တို့သည် “မိမိ ဘာကြောင့် စာရေးရသလဲ” ဆိုသော ကိုယ့်မေးခွန်း ကိုယ်ဖြေဆိုထားသောစာများ ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ တချို့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ရေးသည်။ တချို့ ရင်ခုန်၍ရေးသည်။ တချို့ တခြားလူတွေဆီ မျှဝေခံစား စေချင်၍ ရေးသည်။ အစရှိသော စာများ အသီးသီး ရှိခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင် အထက်ပါ အမျိုးအစားများရှိခဲ့သည်။ သူ့ဘဝနှင့် သူ့စာထပ်တူကျစွာ ဖြစ်တည်ထင်ရှားလာခဲ့ကြသည်။ သိန်းဖေမြင့်၊ ဒဂုန်တာရာ၊ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ တင့်တယ်၊ သာဓု၊ ကြည်အေး၊ ခင်နှင်းယု၊ ဂျာနယ်ကျော်မမလေး၊ ခင်မျိုးချစ် အစရှိသော စာရေးဆရာ၊ ဆရာမများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ယနေ့ ခင်မျိုးချစ်၏ Why Writers Write ဆောင်းပါး ဖတ်ပြီး ဆရာမကြီး ခင်မျိုးချစ်စာပေဘဝ သံခိပ်နှင့်စာပေလက်ရာ အကျဉ်းများကို ရှာဖွေဖတ်ရှုခံစားမိသောအခါ မူလအစ ရသဝတ္ထု၊ စာပေ လက်ရာများ၊ နောက် ဘာသာပြန်စာပေလက်ရာများ၊ ဆောင်းပါးများ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့သော ဝတ္ထု၊ ဆောင်းပါး စာအုပ်စာတမ်းများ စသဖြင့် တွေ့ရှိနားလည်ပါသည်။ မည်သို့ နားလည်ခဲ့သနည်း။ ခင်မျိုးချစ်၏ စာပေလက်ရာများသည် ခံယူထားသော စာပေသဘောထားများနှင့် ထပ်တူကျနေကြောင်း နားလည်မိပါသည်။

x x x

ဆရာမကြီး ခင်မျိုးချစ်သည် ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် မိတ္ထီလာ အမျိုးသားကျောင်းမှ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင်မြင်၍ တက္ကသိုလ်ပညာစတင်သင်ကြားခဲ့စဉ်က ၁၉၃၂-၃၃ တက္ကသိုလ်မဂ္ဂဇင်း ဝဿန္တစာစောင်တွင် “ဆာဝေါတာစကော့” (Sir Walter Scott) ၏ ကဗျာကို ဘာသာပြန်ထားသော “ဇာတိမာန်” နှင့် “တို့မြေ၊ တို့မြေ” (တေးထပ်) (Patriotism) နှစ်ပုဒ်ရေးသားပေးပို့ရာ အယ်ဒီတာ ဒေါ်သန်းရင်က “ဒီကဗျာလေးဟာ မျိုးချစ်စိတ်ကို ဦးစားပေးတဲ့ ကဗျာလေးပဲ” ဆိုပြီး ကလောင်အမည် “ခင်မျိုးချစ်” ပေးလိုက်သဖြင့် ကလောင်နာမည် “ခင်မျိုးချစ်” ဖြစ်လာပါသည်။ [ဒေါက်တာ

ခင်မောင်ဝင်း၊ ခင်မျိုးချစ်၏ ဘဝနှင့်စာပေခရီး (စာစဉ်လောကမဂ္ဂဇင်း၊ ၂၀၀၃၊ ဇန်နဝါရီလ)။

ထိုနာမည်ဖြင့်ပင် ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်း၌ ဝတ္ထုတိုများ စတင် ရေးသားရင်း သူရိယသတင်းစာတွင် “ကောလိပ်ကျောင်းသူ” အခန်း ဆက် ဝတ္ထုရှည် ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် လုံးချင်း ဝတ္ထုစာအုပ် အဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူ များသည် တက္ကသိုလ်နောက်ခံ ဝတ္ထုစာပေလက်ရာများဖြင့် အောင်မြင် ထင်ရှားနေကြရာ “ကောလိပ်ကျောင်းသား”၊ နောက် ခင်မျိုးချစ်၏ “ကော လိပ်ကျောင်းသူ”၊ နောက်ဆုံးသိန်းဖေမြင့်၏ “သပိတ်မှောက် ကျောင်းသား” စသဖြင့် မြန်မာစာပေရိသတ်ကြားဝယ် မှတ်မှတ်ရရ ဝတ္ထုစာအုပ်များ ဖြစ်နေ ပါသည်။ နောက် ခင်မျိုးချစ်သည် ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်းမှာပင် “အင်းလျား ဝိသာခါ” ဆိုသော တက္ကသိုလ်နောက်ခံ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်လည်း ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။

အင်္ဂလိပ်ခေတ်တွင် ၁၉၃၈ ခုနှစ် ၁၃၀၀ ပြည့် အရေးတော်ပုံတွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသော အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာ “အိပ်ချ် ဂျီဝဲလ်” (H.G. Well) နှင့် မြန်မာစာရေးဆရာများ တွေ့ဆုံပွဲသို့ တက် ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ဂျပန်ခေတ်တွင်မူ “ဘီဒီအေ” (B.D.A) ရုံး၌ အမှုထမ်း ရင်း “ဂျပန်လက်အောက် သုံးနှစ်ရောက်ခဲ့ခြင်း” (Three year under the Japan) စာအုပ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့သေးသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက် လွတ်လပ်ရေးခေတ်ဦးတွင် မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်၊ စာစောင်၊ သတင်းစာများ ပေါ်လာသောအခါ ရှုမဝ ရုပ်စုံ မဂ္ဂဇင်း၌ “အပျိုလို မနေမိလို့”၊ “လွဲချက်ကနာ”၊ “ညချမ်းချိန်ခါဝယ်”၊ တိုင်းရင်းသူဂျာနယ်၌ “လူချမ်းသာ”၊ “ကျွန်တော် အလွန်ပျော်တာ”၊ ဇိုင်းရင်းမေဂျာနယ်၌ “ဆွေးမှားပြီ”၊ “ဧရိပ်သာရှိ ဒေဝဒတ်များ”၊ မြဝတီ မဂ္ဂဇင်း၌ “မိဒေးယျ”၊ သွေးသောက်မဂ္ဂဇင်း၌ “သမုဒယ”၊ “ကျောင်းသား ဘဝ” အစရှိသော ဝတ္ထုတိုများ ရေးသားရင်း “ဝတ္ထုရေးဆရာမ” (nov-elist) အဖြစ် တက်လှမ်းရန် ကြိုးစားဖန်တီးရေးသားခဲ့ပါသည်။ မူလအစ “ဝတ္ထုရေးဆရာမ” အဖြစ်မှ ဝတ္ထုတိုလက်ရာများ ဖန်တီးရေးသားရာတွင် အချစ်၊ အိမ်ထောင်ရေးဇာတ်လမ်းများ အထူးပြုရေးသားခဲ့ပြီး ကျောင်းသား၊

ကျောင်းသူဘဝနောက်ခံဇာတ်လမ်းများ၊ အမြီးအမောက်မတည့်သော ငွေကြေး ဥစ္စာရှိသူများ ဘဝနောက်ခံဇာတ်လမ်းများ ရေးသားခဲ့ပါသည်။ (ယခုအခါ “ဆေးခါးကြီး” ကဲ့သို့ ဝတ္ထုတိုများကို ပြန်လည် ခံစားတင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာ ... ရွှေအမြုတေ မဂ္ဂဇင်း)

နောက်ပိုင်းတွင် ဘာသာပြန် ဝတ္ထုတိုများ၊ ဝတ္ထုလတ်များ ရေးသားခဲ့သည်။ “ကန်တော်ရှင် သခင်မ” (မြဝတီမဂ္ဂဇင်း)၊ “ဒေါ်ဝိလီ နှင့် သမီးများ” (ဖြူနီညိုပြာမဂ္ဂဇင်း)၊ ထို့ပြင် ၁၉၇၂-၇၃ ခုနှစ်များတွင် “ဘဝဇာတ်ဆရာ”၊ “ဖိုသတ္တဝါ” (စန္ဒာမဂ္ဂဇင်း) ဝတ္ထုများနှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် တွင် “အရူး ချစ်ဖေ” (မိုးဝေစာပေမဂ္ဂဇင်း) ပြဇာတ်များကိုလည်း ရေးသားခဲ့ သေးသည်။

ဆရာမကြီး ခင်မျိုးချစ်သည် ၁၉၅၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အတွင်း “ဂါဒီးယန်း” (Guardian) မဂ္ဂဇင်း၌ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် 13 Carat Diamond ဝတ္ထုတိုများကိုရေးသားခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် Working People's Daily သတင်းစာတွင် “ရှေးခေတ် မြန်မာသူရဲကောင်း များ” (Heroes of Old Burma) ဝတ္ထုရှည်ကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။

ဤသို့ဖြင့် မြန်မာ - အင်္ဂလိပ် နှစ်ဘာသာဖြင့် ရသဝတ္ထုစာပေ လက်ရာများ ဖန်တီးပြုစုခဲ့သော “ခင်မျိုးချစ်” သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံနှင့် စာပေရေးရာဆောင်းပါးများ၊ “ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိ” (Auto biography) စာအုပ်များ၊ “ငြိမ်းချမ်းရေး ရှာပုံတော်” (Quast for Peace) စသဖြင့် ရေးသားခဲ့ပါသည်။

အခြားစာပေလက်ရာများသည် မှတ်မှတ်ရရ ရေးသားခဲ့သည်။ “စစ်သူလျှို” (၁၉၃၉)၊ “စစ်ရှောင်ကြိုး” (၁၉၄၀)၊ “သတင်းစာ” (၁၉၅၂)၊ “သတင်းစာလောက” (၁၉၅၂)၊ “မိုက်ကယ်အိန်ဂျယ်လို” (၁၉၄၇)၊ “ဥရောပ စာပေ” (၁၉၇၀)၊ “ကိုင်း...ပြောလိုက်စမ်းမယ် ဇာတ်ခုံလောက” (၁၉၉၉) စသဖြင့်...

x x x

ဆရာမကြီး ခင်မျိုးချစ်သည် ရသစာပေဖန်တီးရှင် ဖြစ်ပါသည်။